

สินไชโมเดล # ๒

เมืองสามดีวิถีสุข

พื้นที่ดี สื่อดี ภูมิดี

ดำเนินการโดย : เครือข่ายสื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนอีสาน

สิงปาย โมเดล

บรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์

ผู้เขียน : ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์

สุมาลี สุวรรณกร

สายชล สิงห์สุวรรณ

ธิดารัตน์ สีหะเกรียงไกร

เจ้าของ : เครือข่ายสื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนอีสาน

๕๒๙/๒๑๘ ซอย ๑๒ หมู่บ้านแก่นทองธานี ต.บ้านเปิด อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

สนับสนุนโดย : แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

พิสูจน์อักษร : ธิดารัตน์ สีหะเกรียงไกร

รูปเล่ม : บ้านสวนศิลป์ไซ

พิมพ์ที่ : หจก.อภิชาติการพิมพ์

จำนวนพิมพ์ : ๑,๐๐๐ เล่ม

ผู้ประสานงาน : สุมาลี สุวรรณกร

อีเมลล์ : numalee101@hotmail.com

สัมมนาวิทยากร

พระครูบุญชยากร

เจ้าอาวาสวัดไชยศรี

เจ้าคณะตำบลสระเกศ เขต ๑

ที่ปรึกษาโครงการ

ชุมชนที่ประสบความสำเร็จต้องมีความรัก ความผูกพันความภูมิใจในชุมชน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดความสำเร็จของโครงการ อาตมาอยากให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาที่ดีขึ้น ในบทบาทของเราคือคนที่ใช้ชีวิตหรือมีความเกี่ยวข้องกับอาตมาเคยเป็นที่ปรึกษาโครงการทำหลักสูตรของสถานศึกษาของเทศบาล นครขอนแก่นเคยไปศึกษาดูงานมาหลายที่ พาครูไปก็จะคล้าย ๆ กันหมด ครูที่มาจากภาคกลางมาสอนในเทศบาล ก็มีคำถามเยาะเย้ย ซึ่งเป็นคำถามที่มีประโยชน์ แต่ปัญหานั้นจะนำมาซึ่งวิธีการและความสำเร็จ การทำหลักสูตรเป็นเรื่องที่ตนเองติดตามมาอย่างห่าง ๆ เพราะตัวเองไม่ได้มีความรู้ในตัวหลักสูตร โรงเรียนเทศบาลเองก็ยังคงใช้ครู ในโรงเรียนสาธิต มาเป็นคนทำหลักสูตร ให้แต่หลักสูตรท้องถิ่นเป็นความจำเป็นความต้องการของคนในชุมชน วัดเป็นพื้นที่ให้โรงเรียนเทศบาลทั้ง ๑๑ แห่ง ใช้เชื่อมโยงกับหลักสูตรด้วย ปีแรก ๆ วัดนี้แทบเป็นโรงเรียนของเทศบาลเลย เช่น โรงเรียนโนนชัย โรงเรียนสีฐาน ปีแรก ๆ เราต้องลงพื้นที่ที่ตลอด จากนั้นเริ่มเข้าใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ภาพรวมของสินไชโมเดลจะสำเร็จหรือไม่ ประกอบด้วยสามส่วน พื้นที่ดี ภูมิดี และสื่อดี คุณครูทำหน้าที่คล้ายสื่อ คือสื่อกับเด็ก ๆ ชุมชน ลูกหลาน นี้คือบทบาทสามส่วนที่กำลังมองครูหรือโรงเรียนอย่างเดียวจะไม่ประสบความสำเร็จอีกสองส่วนอยู่ในชุมชน คือพื้นที่ดี ภูมิดี ซึ่งสองส่วนจะขาดอย่างหนึ่งคือการสื่อปัญหาของชุมชนคือการสื่อ อาตมามีสิม มีโบสถ์ มีคน มีความรู้ทุกอย่าง แต่สื่อไม่ได้ คนเฒ่า คนแก่ถูกเจียรนัยโดยอาตมาทั้งนั้น แม้แต่เด็กกลุ่มต่าง ๆ รู้แต่สื่อไม่ได้ เวล่านักศึกษามา รู้แต่สื่อไม่ได้ เพราะไม่มีการจัดระบบการสื่อองค์ความรู้ แต่โชคดีที่อาตมาเรียนประวัติศาสตร์ ได้นำความรู้มาใช้ในการจัดกระบวนการ

องค์ความรู้ให้กับผู้เฒ่าผู้แก่ชุมชนสาวัดดีเกือบสิบปี อาตมาคิดตอนแรกเคยเรียนประวัติศาสตร์กรุงธนบุรีทุบหม้อข้าวหม้อแกง เลยได้นำไปคุยกับคนแก่ว่า เรามีความรู้หลายอย่างอยากให้ถ่ายทอดสู่คนอื่น ต้องกล้าที่จะสื่อออกไป ส่วนเยาวชนเราก็ต้องปลูกใจเขา เหมือนส้มอาตมามีทุกอย่าง แต่สื่อไม่ได้ เป็นเจ้าอาวาสต้องมาสื่อส้ม แต่บทบาทเราต่างกัน ครูต้องทำ อย่างระบบมีแบบแผน ที่ครอบอยู่ ต้องได้รับความร่วมมือกับชุมชน

ดังนั้นครูจึงมาในบทบาทนี้ชัดเจน ทำให้เอื้อกันระหว่างสองฝ่าย หนึ่งคือเราสื่อไม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดไม่ได้ ทำระบบไม่ได้ แต่ครูจัดระบบได้ เก่งมีความเข้าใจ แต่ไม่มีพื้นความรู้อย่างชัดเจน พื้นที่เป็นลิ่งมืออยู่แล้วแต่ต้องได้รับความร่วมมือจากวัด บ้าน ชุมชน ของมีค่าในชุมชนวัฒนธรรม แต่อาตมามีพื้นที่วัดที่เอื้อเพื่อให้ใช้สถานที่ บทบาทในพื้นที่ก็ต้องเอื้อ อนุญาต แล้วเราจะทำยังไงให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทำยังไงให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าจะเข้ามาเรียนรู้โดยไม่หวังประสิทธิภาพอาตมาก็ไม่อนุญาต เช่น หากมหาวิทยาลัยมาแบบไม่ชัดเจนต้องเข้ามาคุยให้ชัด เพราะความเป็นพื้นที่เราต้องมองตรงนี้ มันมีปัญหา มีข้อดี ครูมีทุกอย่างแต่ความรู้ยังไม่ดี มันไม่ถึงองค์ความรู้ตรงนี้พื้นที่กัมภีร์ที่อยู่ในชุมชนต้องจัดองค์ความรู้ อาตมาก็ประสบปัญหา แต่คราวนี้จะมีประสิทธิภาพในโรงเรียนและสร้างความยั่งยืนได้มากกว่า อาตมายอมรับว่าทำงานเรื่องนี้มาสี่สิบกว่าปี สนับสนุนเด็กอยู่ข้างนอกแต่ถ้าจะให้ยั่งยืนจริง ๆ ต้องอยู่ในโรงเรียน เพราะเด็กอยู่ในระบบหมดแล้ว อาตมาทำได้แค่สืบยี่สิบคนเพื่อให้เขาสามารถสะท้อนในบางเรื่อง แต่นี่คือสิ่งที่อาตมาอยากผลักดันเข้าไป เพราะจะทำให้เกิดความยั่งยืนกับพื้นที่ สิ่งเหล่านี้มันขาดกันไม่ได้ พื้นที่ต้องใช้ประโยชน์จากทางโรงเรียน เวลาเราอยากได้ความร่วมมือก็ต้องไปหาครูที่โรงเรียน

ดังนั้นสองส่วนต้องเอื้อกันให้เขาเห็นประโยชน์จึงจะได้รับความร่วมมือ ชุมชนให้อย่างเดียวก็ไม่ได้ รับอย่างเดียวเลยก็ไม่ได้ โรงเรียนก็ต้องได้รับประโยชน์จากเรื่องชุมชน เช่น โรงเรียนเอาไปสร้าง บ้านจึงเอาไปทำถมทอง ก็ถมธรรมดา พอมาถมทองเรื่องสินไชก็มีมูลค่าขึ้น นี่เป็นส่วนยื่นยันของชุมชน เป็นการปรับประยุกต์ อาตมาเอาไปใช้เป็นตัวอย่างหลาย ๆ แห่ง ทุกครั้งที่มีคนมาถาม โครงการเหล่านี้เป็นโครงการเพื่อชุมชนแต่บทบาทหน้าที่อาจจะต่างกัน อาตมาดีใจที่โครงการขยายไปในพื้นที่โรงเรียนต่าง ๆ จริง ๆ มีหลาย ๆ โรงเรียนที่เข้ามา ครูมาดูแลแต่อย่าเอาไปทำโดยไม่มีการกลั่นกรองเพราะมันไม่ไช่ของเรา

เขาต้องกลับไปแล้วทำตามแนวทางของเขา แต่ไม่ใช่ในแบบของเขาครูต้องทำตามแนวทางนี้แต่ไม่ใช่แบบนี้ อาตมาถามคุณครูที่โรงเรียน ได้รับเสียงสะท้อนว่ามีความพึงพอใจในโครงการนี้มาก เด็กเก่ง ได้ทำบ่อย เขาก็ติดตาม อย่าคิดว่าชุมชนเขาไม่รู้รู้สึก คุณครูเขารู้สึกแน่แต่อาจจะยังไม่ชัดเจนพอ แต่เป็นการจุดไฟแต่ละชุมชนให้เกิด มั่นอยู่ที่การสานต่อ เหมือนที่ชุมชนสาวัดดี ความเชื่อมโยงเหล่านี้เราต้องเกิดความร่วมมือกันอย่างมาก เราต้องคุยกันได้ ให้ความคิดเห็นได้ แต่วันหนึ่งเราต้องให้โรงเรียนมีอิสระในการพัฒนา ถึงขั้นตอนที่สามารถขับเคลื่อนไปได้ด้วยตัวเอง โรงเรียนทำดีกว่าที่อาตมาคิด ครูทำได้ เราต้องให้โอกาสในการพัฒนา เรากลับมาเป็นแหล่งเสริมระบบให้โรงเรียน ดังนั้นอาตมาคิดว่าสิ่งที่ทำไปเป็นการปลูกต้นกล้าในชุมชน จะสำเร็จปีนี้ หรือปีหน้าเราไม่รู้ อาตมาติดตามเด็กโครงการสินไซเขาก็ยังเชื่อมโยงกับวัดอยู่ในปัจจุบัน อาตมาภูมิใจที่เห็นเด็ก ๆ กลับมาดูแลชุมชน บางครั้งอาจจะยังไม่สำเร็จในตอนี้ แต่มันสำเร็จตรงที่เราได้เริ่มปลูกต้นกล้า เราจะทำให้ต้นกล้าเข้มแข็งมาได้ยังไง...

สินไซโมเดลประกอบด้วยสามส่วน พื้นที่ ภูมิ สื่อ ต้องได้รับความร่วมมือทั้งสามส่วนจึงจะประสบความสำเร็จเราต้องขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จ โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ที่เหมาะสม ซึ่งตอนนี้อาจจะใช้เรื่องศิลปวัฒนธรรม แต่พอเราเข้มแข็งในระดับหนึ่งก็อาจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งในชุมชนเราก็ได้อาตมาเชื่อว่าเราประสบความสำเร็จในการทำโครงการมีรูปแบบและการขับเคลื่อนบางอย่างที่ค่อนข้างดี แต่อาจยังไม่มีการบูรณาการเข้ามาชัดเจน หรืออีกปีสองปีอาจจะชัดเจนขึ้น วันหนึ่งเราจะมีความภูมิใจที่ต้นกล้าที่เราปลูกนั้นจะกลับมา สู่ชุมชน อาตมาไม่มีอะไรเลยกว่าอาตมาจะตั้งหลักได้เกือบสิบปี แต่ถ้าวันนี้เด็กในชุมชนของเราได้รับโอกาสจากกิจกรรมเหล่านี้ เขาจะไม่เก่งกว่าอาตมาได้ยังไง หลวงพ่อใช้เวลาเป็นสิบปีในการสืบค้นเรื่องสินไซกว่าจะได้รับการยอมรับ แต่เด็ก ๆ มาเรียนรู้อยู่ในยุคที่มีความพร้อม พอสมควร ดังนั้นไม่แปลกที่คุณครูได้ไปแสดงที่กรุงเทพฯ เพราะมีฐานที่ดีวางไว้ คิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน อาตมาหวังว่าการร่วมโครงการสินไซโมเดล ไม่ใช่แค่การให้ความรู้แต่จะให้ชีวิตและความเจริญสู่ชุมชนและหมายถึงประเทศชาติเรา ขอให้กำลังใจทุกคน หวังว่าจะได้ทำงานกันต่อไปหลังจากเฟตนี้สำเร็จ....

คำนำ

สุมาลี สุวรรณกร
ประธานเครือข่าย
สื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนอีสาน

โครงการสินไหมเดลเมืองสามดีวิถีสุขปี ๒ ที่ชุมชน
สวาระดี อ.เมือง จ.ขอนแก่นแห่งนี้ ถือเป็นพื้นที่ต้นแบบเมือง
สามดีของภาคอีสานที่เป็นพื้นที่กลางในการปฏิบัติงานของ
เครือข่ายสื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนอีสานเพื่อร่วมมือร่วมใจ
ปฏิบัติการตั้งแต่โครงการสินไหมเดล ปี ๑ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๘
ที่ผ่านมาและกลายเป็นโมเดลที่น่า่องในการทำงานของ
เครือข่ายฯ ที่ได้ประสานความร่วมมือกันในการผลักดันให้
ชุมชนสวาระดีแห่งนี้ มีสื่อดี ของชุมชนออกนำเสนอสู่สายตา
ของคนภายนอก

เรื่องราววรรณกรรมสินไหมซึ่งเป็นเรื่องเล่าของ
แผ่นดินล้านช้าง สามารถเชื่อมโยงคนทำงานสื่อพื้นบ้านจาก
หลากหลายสาขาในภาคอีสาน เข้ามาปฏิบัติการด้วยกันจน
สำเร็จในปีแรก ด้วยสื่อหลากหลายชนิดทั้ง เพลงกล่อมลูก, ก้น
ตริม, ทอผ้า, หมอลำหุ่น, หนังสติ๊ก, เพลง และการสืบค้นภูมิบ้านภูมิเมืองของตนเอง แม้จะ
เป็นเพียงพื้นที่ที่น่า่องแต่พอโครงการขยับสู่ปีที่ ๒ ความชัดเจนในการค้นหาตัวตนของตนเอง
ก็แจ่มชัดขึ้น โดยสื่อที่พวกเขาเลือกนำเสนอ นั่นคือ หมอลำหุ่น และ หนังสติ๊ก รวมไปถึง
กระเจกมทองขอดีที่มีอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว

วรรณกรรมสินไหม สามารถเป็นเครื่องมือ ที่นำไปสู่การผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อ
เป็นสื่อกลางของชุมชนแห่งนี้ และเหมาะกับบริบทการนำเสนอของผู้ถ่ายทอด เด็กนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาเลือกหมอลำหุ่นที่สนุกสนาน พี่มัธยมศึกษาเลือกใช้สื่ออย่างหนังประโมทัย
ในการถ่ายทอดออกไปด้วยลีลาของหมู่บ้านหมอลำที่อยู่ในจิตวิญญาณของทุกคน รวมถึง
กระเจกมทองที่กลายเป็น OTOP ๕ ดาวของพื้นที่ที่หลายคนต้องการ

ในวันนี้ พื้นที่ต่ออย่างชุมชนสวาระดี ได้นำเอาภูมิดีคือภูมิปัญญาที่มีอยู่ ถ่ายทอด
ผ่านสื่อดี ที่นำเสนอโดยเด็กเยาวชน เผยแพร่ออกสู่สายตาของคนทั่วโลกแล้ว เป็นการก้าว
ดีในการเชื่อมประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน บ้าน วัด โรงเรียน ยังคงเป็น
สถาบันหลักในการขับเคลื่อนของชุมชนนี้ ภาคีเครือข่ายของแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้าง
เสริมสุขภาพของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) คือผู้ร่วมหมุน
กงล้อให้การขับเคลื่อนเกิดขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามทั้งหมดนี้จะสำเร็จไม่ได้หากคนในพื้นที่ไม่สานต่อและไม่ขับ
เคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้ร่วมกันตั้งเป้าเอาไว้ตั้งแต่เริ่มต้น

บทสรุปคัดย่อ

ผศ.ดร.ทองวิทย์ ทิมพะกรรณ์
หัวหน้าโครงการ

โครงการศิลปะโมเดลแห่งบ้านสาวะถึในระยะที่ ๒ เป็นการขยายผลจากระยะแรกซึ่งเป็นโครงการนำร่องเพื่อปรับฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องศิลปะของภาคีเครือข่ายที่จะเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้และเป็นช่วงการทดลองค้นหาสื่อ รูปแบบ และเทคนิค ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการแสวงหาความต้องการของพื้นที่ ทบทวนชีพจรของชุมชนว่ามีลักษณะเช่นไร

การดำเนินการในระยะที่ ๒ ได้เลือกสื่อที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่มาใช้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย หมอลำ หนึ่งประโมทัย และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก โดยได้เพิ่มกิจกรรมในส่วนของคุณะครุ คือ การทำหลักสูตรท้องถิ่นศิลปะเพื่อให้ครูได้เอาไปใช้เป็นเครื่องมือในโรงเรียน ซึ่งเป็นส่วนขยายจากเดิมที่มีเฉพาะกิจกรรมเด็ก เพราะเห็นว่าถ้าจะพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนได้นั้น การบรรจุความรู้และกิจกรรมศิลปะเอาไว้ในระบบการศึกษาจะสามารถทำให้ขยายผลสู่ความยั่งยืนได้เพราะในระยะที่ ๓ ชุมชนน่าจะสามารถขับเคลื่อน และพัฒนาต่อยอดได้

การดำเนินงาน ในระยะนี้ได้แบ่งออก ๔ กิจกรรม ประกอบด้วย ๑. กิจกรรมค่าย ๒. กิจกรรมสัญจร ๓. กิจกรรมการแลกเปลี่ยน และ ๔. กิจกรรมการถอดบทเรียน

ผลลัพธ์จากการดำเนินงานสามารถสรุปได้ว่า โครงการศิลปะโมเดลระยะที่ ๒ ได้สร้างให้เกิดหลักสูตรท้องถิ่นศิลปะ เกิดคณะหมอลำน้อยร้อยปี เกิดคณะหนึ่งประโมทัยศิลปะ และต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนลายศิลปะ ซึ่งมีแนวโน้มสามารถสร้างเศรษฐกิจชุมชนได้และมีแนวโน้มสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยมีวัดไชยศรีเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ที่เชื่อมประสานไปถึงกระบวนการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมจากโครงการศิลปะโมเดลทั้งสองระยะที่สำคัญชุมชนสาวะถึสามารถขยายการรับรู้เรื่องราวของมรดกวัฒนธรรมตนเองผ่านสื่อศิลปวัฒนธรรมที่สื่อสารสร้างสรรค์โดยเยาวชนในโอกาสต่าง ๆ นำมาซึ่งความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่า ดังที่ปรากฏจากการดำเนินงานตลอดหลายเดือนที่ผ่านมา....

กิตติกรรมประกาศ

โครงการสินไหมเดลแห่งบ้านสาวะถี ระยะที่ ๒ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ก็ด้วยความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนทั้งบ้าน วัด โรงเรียน ในพื้นที่บ้านสาวะถีและตำบลสาวะถี โดยเฉพาะในส่วนของวัดไชยศรี โดยมีพระครูบุญชยากร เจ้าอาวาสวัดไชยศรี และเจ้าคณะตำบลสาวะถี เขต ๑ ในฐานะที่ปรึกษาโครงการ ที่ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ให้พื้นที่วัดไชยศรีเป็นพื้นที่ปฏิบัติการ อีกทั้งให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ นับแต่โครงการสินไหมเดล ๑ เป็นต้นมา และที่สำคัญท่านยังช่วยประสานชุมชนเพื่อให้การขับเคลื่อนกิจกรรมดำเนินไปได้สะดวก

ขอขอบคุณภาคีเครือข่ายทุกกลุ่ม ในฐานะครูผู้ถ่ายทอด ที่ช่วยนำประสบการณ์ของแต่ละพื้นที่มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านภูมิปัญญาสินไหมบ้านสาวะถี โดยเฉพาะ ผอ.สายชล สิงห์สุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลบ้านโนนหนองวัด (ฐานหลักสูตรท้องถิ่นสินไหม) แม่ครูอุดมศิลป์ (ฐานหมอลำ) ครูยอด(ฐานหนังประโมทัยสินไหม) ครูเชียง(ฐานหุ่นกระโดด)รวมทั้งคณะวิทยากรกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่เป็นครูในพื้นที่ ประกอบด้วย ครูอรุณรัศมี ประดาพล โรงเรียนบ้านจิ้ง (ฐานกระจกถมทอง) ครูพรศักดิ์ ภูมิสวัสดิ์ และ ครูศรีบุญญา กุลพินิจ (ฐานสกรีน) โดยมี ดร.ดลฤทัย โกวรรณะกุล ผู้อำนวยการศูนย์ความเป็นเลิศอุตสาหกรรมไม้ และอีเวนท์เชิงธุรกิจและอาจารย์กลุ่มวิชาการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นวิทยากรพิเศษบรรยายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกกับการท่องเที่ยว

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และนักเรียนจาก ๕ โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนสาวะถีพิทยาสรรพ์ โรงเรียนบ้านสาวะถี โรงเรียนบ้านจิ้ง โรงเรียนบ้านโคกลำม โรงเรียนบ้านลาดนาเพียง ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมให้เกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากพื้นที่ (พื้นที่ดี สื่อดี ภูมิดี) ผู้เด็ก เยาวชนให้เกิดความตระหนักรู้ในเรื่องราวดี ๆ ของชุมชน จนสามารถทำให้พวกเขาเหล่านั้นก้าวขึ้นมาเป็นนักสื่อสารสร้างสรรค์ บอกเล่าเรื่องราวของชุมชนสู่สาธารณชนให้ได้รับรู้

และที่สำคัญยิ่งคือแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ช่วยอำนวยความสะดวก ระบบการดำเนินงาน และงบประมาณสนับสนุนให้พื้นที่สามารถดำเนินการโครงการได้อย่างมีทิศทางและมีประสิทธิภาพราบรื่น จนสามารถดำเนินโครงการให้บรรลุผลสำเร็จดังที่ปรากฏแล้วนั้น..และที่ลืมเสียมิได้คือ ฝ่ายเลขานุการ ตู (บุญยืน) วิท (อ.วิทยา) ลูกหยี (ธิดารัตน์) และท่านอื่น ๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนามขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้....

เรื่องในเล่ม

	หน้า
ส้มโอมทนิยกถา	2
คำนำ	5
บทสรุปคดีย่อ	6
กิตติกรรมประกาศ	7
คำนำ	8
สินไชโมเดลแห่งบ้านสาวะถี # ๒ พื้นที่ดี สือดี ภูมิดี	9
๑ ค่ายสินไชโมเดล # ๒	11
๒ สินไชโมเดลสัญจร	28
๓ แลกเปลี่ยนเรียนรู้	32
๔ ถอดบทเรียนค่ายสินไชโมเดล	34
๕ สรุปและถอดบทเรียนหลักสูตรสินไชโมเดล	39
๖ หลักสูตรสินไช กระบวนการและขั้นตอน การทำหลักสูตรท้องถิ่นสินไช	43
๗ สะท้อนผล	63
๘ สินไชโมเดล	69

ลินไซโมเดลแห่งบ้านสาวะถี # ๒ (พื้นที่ดี ภูมิดี สื่อดี)

บ้านสาวะถีเป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน หลายยุคหลายสมัยหล่อหลอมซ้อนทับกันอยู่ในพื้นที่ทางกายภาพ นับแต่ยุคทวารวดี ขอมโบราณ ล้านช้าง จนถึงยุคสมัยของเรา ที่เรียกว่ายุคปัจจุบันที่มีความเป็นโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมที่ยากจะบ่งชี้ถึงอัตลักษณ์ความเป็นเฉพาะได้ ร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏในพื้นที่โนนเมือง(ทวารวดี)ก็ดี โนนู่(ปราสาทขอม)ก็ดี จนถึงวัดวาอารามที่ได้รับอิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรมแบบล้านช้าง เช่น สิมและstup แต่มีวัดไชยศรี สิมและหอแจก (ศาลาการเปรียญ) วัดโพธิ์ชัยก็ดี ล้วนเป็นสิ่งแสดงถึงรากฐานภูมิปัญญาของคนในอดีต ที่สามารถบ่งชี้ถึงพื้นที่ความสัมพันธทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น แม้ว่าเราจะรับรู้หรือไม่ก็ตามแต่พื้นที่แห่งนี้ย่อมต้องเป็นพื้นที่ดีแน่นอน จึงมีผู้เข้ามาอยู่อาศัยต่อเนื่องกันมาหลายยุคหลายสมัย จนมาเป็นชุมชนบ้านสาวะถีในยุคปัจจุบัน

นอกจากนั้นเรายังพบว่าในยุคสมัยสร้างบ้านแปลงเมือง บ้านสาวะถียังเป็นชุมทางสำคัญอีกแห่งหนึ่งในละแวกนี้มีความรุ่งเรืองทั้งทางโลก ทางธรรม มีสำนักเรียนพระปริยัติธรรม วัดวาอารามได้รับการเอาใจใส่ดูแล ชุมชนมีศรัทธา ชาวบ้านมีความรักสามัคคีกันแม้ว่าจะมาจากถิ่นฐานที่ต่างกันไปไม่มีความขัดแย้ง อาศัยพึ่งพากันฉันท์ญาติมิตร ซึ่งก็นับว่าสถานที่นี่มีภูมิที่ดี (ภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิปัญญา) อีกทั้งยังมีสื่อที่ดี คือ มีสื่อศิลปะและวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสร้างสรรคสืบสานต่อกันมาอย่างหอมล้ำและstup แต่มีโดยเฉพาะstup แต่มีสินไชบนผนังสิมของวัดไชยศรีที่สมบูรณ์และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวสูง อันเป็นสื่อทางธรรมที่เกิดจากพลังศรัทธาร่วมกันของวัดและ บ้าน มากด้วยคุณค่าสาระที่เอื้อประโยชน์ในการสอนสั่งคุณธรรมมายาวนาน

ด้วยความเหมาะสมในความเป็น พื้นที่ดี ภูมิดี สื่อดี ของบ้านสาวะถีนี้เอง ทำให้โครงการลินไซโมเดลแห่งบ้านสาวะถีได้อุบัติขึ้นในภูมิสถานแห่งนี้ เพื่อสร้างการเรียนรู้ พื้นฟู ประยุกต์ และสร้างสรรคภายใต้ฐาน ๓ ดี โดย มีstup แต่มี และวรรณกรรมสินไชเป็นแกนกลางให้เกิดการพัฒนาาร่วมกัน...

๑

ค่ายสินไซโมเดล แห่งบ้านสาวะถี ครั้งที่ ๒

ธิดารัตน์ สีหะเกรียงไกร

ครั้งหนึ่งบนพื้นที่ของ “วัดไชยศรี” ศาสนสถานประจำชุมชนบ้านสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้มีการจัดกิจกรรม “ค่ายสินไซโมเดลแห่งบ้านสาวะถี” ขึ้นภายใต้โครงการนำร่อง “ศิลปอีสานสร้างสรรค์”

พื้นที่สร้างสรรค์ เมือง ๓ ดี วิถีสุข (สื่อดี พื้นที่ดี ภูมิดี) เมืองสื่อสร้างสรรค์ ระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนั้นนอกจากจะเปิดประสบการณ์ใหม่ให้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นเยาวชนในพื้นที่แล้วยังทำให้มองเห็นคุณค่าที่มีในชุมชนบ้านสาวะถี อันอุดมไปด้วยทรัพยากรทางวัฒนธรรม อาทิ จิตรกรรมฝาผนังเรื่องสินไซบนผนังถ้ำ (อุโบสถ) วัดไชยศรีหรือท่วงท่าทำนองการร้องลำแบบดั้งเดิมที่สืบทอดโดยคนในชุมชนระยะเวลาเพียงสามวันสองคืนที่ผ่านไปนั้นกลุ่มเป้าหมายทั้งเยาวชนวัยประถมศึกษาและมัธยมศึกษาก็สามารถถ่ายทอดสิ่งที่ซึมซับเอาไว้ออกมาผ่านผลงานด้านศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ หลังจากได้เข้าฐานการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ ฐานทัศนศิลป์ (การวาดภาพ) ฐานการทอผ้า (สกรีนกระเป๋าคอมพิวเตอร์) ฐานการร้องเพลง ฐานการทำวารสารฐานการเขียนบทละครคดี และจัดทำละครคดี ฐานเรียนรู้เพลงกล่อมลูก ฐานการทำหมอลำหุ่น ฐานการทำหนังประโมทัย และฐานการร้องเพลงกันตรึมการมีต้นทุนที่ดีคือมีพื้นที่ดีอย่างชุมชนหรือวัดไชยศรีซึ่งเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่หลายหลากทั้งชุมชนบุคคล ชุมชนสถาน ล้วนนำทางมาสู่การได้สัมผัสสื่อที่ดีเพื่อเด็กและเยาวชนรวมทั้งคนในชุมชนเข้าร่วมโครงการจึงมีภูมิคุ้มกันตัวเองจากสื่อที่ไม่สร้างสรรค์หรืออบายมุขไปในคราวเดียวกันเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการของค่ายนี้แล้ว ก็ดูเหมือนว่าจะไม่ใช่การแยกย้าย เพราะครู นักเรียนที่ได้ร่วมกันเรียนรู้จากค่ายสินไซโมเดลได้นำผลงานไปต่อยอดกับโรงเรียนและชุมชน มีการก่อตั้งชมรมหนังประโมทัย หมอลำหุ่นที่ประสานเข้ากับศาสตร์แห่งหมอลำ ทักษะบวกกับการฝึกฝนก็ได้พาให้เด็ก ๆ ได้ไปแสดงความสามารถในหลายเวที

จากความสำเร็จในการจัดกิจกรรมครั้งแรก ได้นำมาสู่การจัดกิจกรรมครั้งที่สอง เพื่อขยายผลโครงการและสร้าง “โมเดล” ให้เกิดขึ้นในชุมชนบ้านสาวะถี โดยกิจกรรมครั้งนี้จัดขึ้นในรูปแบบของค่ายที่ชื่อว่า “ค่ายสินไซโมเดล แห่งบ้านสาวะถี ครั้งที่ ๒” ซึ่งยังคงใช้ชื่อเดิม แต่คณะทำงานนำโดยเครือข่ายศิลปอีสานสร้างสรรค์ ได้หารือร่วมกับตัวแทนวัด ชุมชน และโรงเรียนถึงแนวทางและรูปแบบของค่าย ให้ค่ายนี้ได้ตอบโจทย์ในสิ่งที่ บ้าน วัด และโรงเรียนต้องการ

จึงได้ข้อสรุปว่าจะมีการปรับฐานการเรียนรู้ โดยคงไว้เฉพาะฐานที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึง เข้าใจ และต่อยอดได้หรือเป็นโมเดลที่พวกเขาจะได้ถอดแบบและสร้างสรรค์ต่อไป ได้แก่ ฐานศิลปะ (แบ่งเป็นฐาน การถมทอง และ การสกรีนเสื้อ / กระเป๋า) ฐานการร้องหมอลำ ฐานหนังประโมทัย และฐานหมอลำหุ่น กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมในวันที่ ๘ - ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ สำหรับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะประกอบด้วย พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง ๕ โรงเรียน ครู นักเรียน

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ วันแรกของการจัดกิจกรรมในค่ายคืนชีโมเดลครั้งที่ ๒ มีครูและนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ รวม ๕ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านสาวะถี (สาวัดดีราชฎีรังษฤษฎี) โรงเรียนบ้านจิว โรงเรียนบ้านโคกกลม โรงเรียนบ้านลาดนาเพียง โรงเรียนสาวะถีพิทยาสรรพ์ มาลงทะเบียนโดยมีพี่เลี้ยงค่าย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนสาวะถีพิทยาสรรพ์ซึ่งเคยร่วมกิจกรรมในค่ายแรกคอยอำนวยความสะดวกและทำหน้าที่สันทนการ รวมถึงดูแลแต่ละฐานการเรียนรู้ หลังจากการลงทะเบียนเพื่อเข้าร่วมค่าย ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนก็ได้รวมกันที่ศาลาศิลปวัฒนธรรมวัดไชยศรีหลังจากนั้นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ หัวหน้าโครงการ กล่าวรายงาน ซึ่งในครั้งนี้ก้านไพฑูรย์ คำโองให้เกียรติเป็นประธานในการเปิดงาน โดยกล่าวถึงการจัดกิจกรรมคืนชีโมเดลที่จัดขึ้นในครั้งนี้ครั้งแรกว่า กิจกรรมนี้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเยาวชนในตำบลสาวะถีจึงยินดีอย่างยิ่งที่มีโครงการนี้เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นครั้งที่สอง

จากนั้นพระครูบุญชยากรเจ้าอาวาสวัดไชยศรีกล่าวสัมโมทนียกถาก่อนจะมีการแนะนำวิทยากรโดยคุณสมมาลี สุวรรณกรประธานเครือข่ายศิลปะศิลปินเพื่อการปฏิรูปภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประธานค่ายคืนชีโมเดล เมื่อถึงเวลาแห่งการเรียนรู้ ครูและนักเรียนได้แยกย้ายกันเข้าฐานตามความสนใจและสร้างผลงานของแต่ละกลุ่มเพื่อนำเสนอในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ วันสุดท้ายของการจัดค่ายคืนชีโมเดลนั่นเอง เป็นภารกิจที่วิทยากรและสมาชิกค่ายต้องร่วมกันสร้างขึ้นมา

พระครูบุญชยากร

ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์

สมมาลี สุวรรณกร

ครูยอด - เจริญพงศ์ ชูเลิศ

ครูเที่ยง - ปรีชา การุณ

แม่ครูอุดมศิลป์

ฐานหนึ่งประโมทัย และ ฐานหมอลำหุ่น เป็นฐานการเรียนรู้ที่เคยจัดขึ้นในค่ายสินไซโมเดลครั้งแรกเป็นฐานที่ได้รับความสนใจทั้งในด้านกระบวนการและผลงาน เพราะเป็นฐานที่เด็ก ๆ จะได้เพิ่มจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ของตัวเองลงไปด้วยหนึ่งประโมทัย หรือหนึ่งปักต้อ คือหนึ่งตะลุงรูปแบบอีสาน ซึ่งจะมีการชักตัวหนัง ตัวละครจากเรื่องราวต่าง ๆ เช่นนิทาน ชาดก ผ่านเสียงร้องแบบหมอลำและการพากย์ในฐานหนึ่งประโมทัยได้ **คุณเจริญพงศ์ ชูเลิศ** หรือ **ครูยอด** ผู้สืบทอดหนึ่งประโมทัยจากเมืองตักสิลาและครูช่างมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ในวันแรกนี้ครูยอดให้สมาชิกในฐาน ซึ่งเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาทั้งหมด มาทำความเข้าใจกันผ่านกิจกรรมนันทนาการ จากนั้นได้แบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิก ได้แก่ วาดรูป พากย์หนัง และเชิดหุ่น แน่ใจว่าค่ายนี้มี "สินไซ" ต้นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน เป็นฐานและสิ่งเชื่อมโยงร้อยทุกกระบวนการ หนึ่งประโมทัยในค่ายนี้จึงจะถ่ายทอดเรื่องราวของสินไซให้ผู้ชมได้รับความบันเทิง สมาชิกกลุ่มที่ต้องวาดรูปจึงต้องศึกษาตัวละครเพื่อนำมาวาดก่อนการสร้างสรรค์ตัวหนัง โดยเรียนรู้จากฮูปแต้มบนฝาผนังสิมวัดไชยศรี กลุ่มพากย์หนังทำหน้าที่คัดลอกบทพากย์ บทกลอนลำ ลงบนกระดาษขนาดใหญ่เพื่อเอาไว้ชักซ้อมร่วมกัน ส่วนกลุ่มเชิดหุ่นยังไม่มีตัวหนังฝึกซ้อม ก็ต้องลงมือทำหุ่นช่วยเพื่อน

หลังจากที่กลุ่มวาดรูปได้เลือกรูปแบบตัวละครมาแล้วก็นำมาวาดลงบนกระดาษแข็งก่อนจะช่วยกันตัดให้เป็นรูปร่างและขั้นตอนสำคัญ คือการตอกรูตามเส้นโครงร่างเพื่อให้เห็นแสงเงาชัดเจนขณะเชิด ก่อนจะติดไม้เชิดที่ตัวหุ่น แต่ละขั้นตอนใช้เวลาไปไม่น้อย โดยเฉพาะขั้นตอนของการตอกรูตัวหุ่น ที่ต้องระมัดระวังไม่ใช้กระดาษขาด ซึ่งตัวหนัง หรือ ตัวหุ่น ที่ใช้ในการแสดงหนึ่งประโมทัยนั้นมักปกติแล้วจะทำมาจากหนัง แต่ในค่ายนี้วิทยากรจะสาธิตโดยใช้กระดาษแข็งแทน เพราะขั้นตอนการทำงานนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งหลังจากจบค่ายนี้ห้อง ๆ ในฐานหนึ่งประโมทัยก็สามารถต่อยอดฝีมือโดยใช้หนังเป็นวัสดุได้

วันแรกของค่ายสินไซโมเดลสำหรับฐานประโมทัยจึงใช้ไปสำหรับการทำตัวหุ่น ซึ่งมีแค่บางตัวที่ลงมือทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว และการฝึกฝนร้องลำประกอบการเชิดหุ่น

อีกฐานหนึ่งที่เด็ก ๆ ชื่นชอบไม่แพ้กันคือ ฐานหมอลำหุ่น ฐานนี้มีเสน่ห์ที่ดึงดูดความสนใจจากมาชิกในฐานคือ “หุ่น” ที่นำเอา “กระต๊อบข้าว” รวมถึงวัสดุเหลือใช้อื่น ๆ มาสร้างเป็นหุ่นให้คนเชิดขยับโยกไปตามจังหวะและท่วงทำนองของหมอลำ ในฐานนี้มีวิทยากรซึ่งเป็นผู้บุกเบิกและเชี่ยวชาญด้านการทำหมอลำหุ่นจนมีชื่อเสียงในระดับโลกนั่นก็คือ **ครูเชียง-ปรีชา การุณ** ในวันแรกของค่ายสินไซ ครูเชียงให้สมาชิกซึ่งเป็นเด็ก ๆ วัยประถมศึกษาคิดหาไอเดีย แปรกลุ่มแล้วเลือกหุ่นที่อยากทำ ซึ่งหุ่นนี้จะเป็นตัวละครจากเรื่องสินไซ จากนั้นให้ออกแบบว่าหุ่นแต่ละตัวจะต้องใช้อะไรเป็นวัสดุบ้าง เหล่าสมาชิกตัวน้อยจึงใช้เวลาช่วงเช้าหาวัสดุเหลือใช้จากชุมชนของตัวเอง แม้ว่าจะยังเป็นแค่เด็กประถมฯ แต่ความมุ่งมั่นนั้นเต็มร้อย เพราะวัสดุที่หามาได้นั้นมีจำนวนมากเพียงพอและหลากหลาย ทั้งกระต๊อบข้าวเก่า เศษผ้า เศษไม้ ฯลฯ เมื่อได้วัสดุแล้วก็เริ่มลงมือทำหุ่น โดยมีครูเชียงคอยกำกับ เด็ก ๆ ทุกคนต่างใช้จินตนาการและความสร้างสรรค์ พูมเทให้กับผลงาน กระทั่งถึงเวลาที่ต้องแยกย้ายกลับหลายคนก็อยากทำต่อเพราะหุ่นยังไม่เสร็จ แต่วิทยากรให้ทำต่อในวันที่สอง

อีกหนึ่งฐานการแสดงก็คือ ฐานหมอลำน้อยร้อยปี เป็นฐานการเรียนรู้ที่จะปลูกฝังและถ่ายทอดองค์ความรู้และศิลปะด้านการขับร้องหมอลำไปยังกลุ่มคนรุ่นใหม่... หนูน้อยวัยประถมศึกษาซึ่งเปรียบเสมือนต้นกล้าที่ต้องการแร่ธาตุชั้นดี การปลูกฝังสิ่งดั้งเดิมคือ “หมอลำ” แต่อุดมด้วยคุณค่านี้ สามารถสร้างรากที่แข็งแรง เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรคศิลป์แขนงนี้ให้เติบโตต่อไปโดยเฉพาะหมอลำที่บอกเล่าเรื่องราวของสินไซก็จะไม่สูญไปกับคนรุ่นเก่าแน่นอน ซึ่ง **แม่ครูหมอลำอุดมศิลป์** หรือ **แม่ครูวันดี พลทองสถิตย์** ได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อฝึกฝนบรรดาศิษย์ตัวน้อย ในฐานะวิทยากรโดยให้เด็ก ๆ ทำความเข้าใจกลอนลำ ว่าคุ้นเคยกับคำที่ปรากฏในกลอนลำหรือไม่ จากนั้นลองอ่านออกเสียงแบบไม่ใส่ทำนอง เช่น ออกเสียงสูง เสียงต่ำ การวรรคประโยคเพื่อให้ได้จังหวะที่เหมาะสม ฝึกฝนเช่นนี้จนคล่องแคล่วแล้วจึงลงใส่ทำนองลงไป ให้หมอลำน้อยร้องตามการสาธิตของหมอลำระดับแม่ครู ซึ่งบทกลอนลำที่แม่ครูได้หยิบยกมานั้น เป็นบทไหว้ครูและแนะนำตัว ซึ่งจะใช้เริ่มการแสดงหมอลำ เมื่อหมอลำน้อยเริ่มร้องหมอลำได้ แม่ครูก็เริ่มสอนให้ใส่ท่าประกอบซึ่งเป็นการรำหรือฟ้อนให้เข้ากับท่วงทำนอง พี่เลี้ยงในฐานซึ่งมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ทักษะนี้แล้วก็จะช่วยน้อง ๆ จัดระเบียบแถวเพื่อให้การแสดงออกมาสวยงาม

นอกจากฐานการเรียนรู้ที่ฝึกฝนในเรื่องการแสดงให้เหล่าสินไซตัวน้อยแล้วยังมีฐานการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมและสร้างผลิตภัณฑ์ประจำชุมชน ได้แก่ ฐานศิลปะกระจกมทองคือฐานที่จะนำศิลปะการถักกระจกมทองมาใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ประจำตำบลวาระถีซึ่งมี ฐูปแต่มสินไซเป็นเอกลักษณ์ ในฐานนี้มีวิทยากรซึ่งเป็นคุณครูและนักเรียนจากโรงเรียนบ้านจิว เป็นผลิตภัณฑ์ที่โรงเรียนบ้านจิวเคยใช้ในการแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียน จึงนำเอาความรู้มาแบ่งปันให้นักเรียนโรงเรียนอื่น ๆ ได้ลองฝึกฝน ในขั้นตอนแรกนั้นวิทยากรให้สมาชิกในฐานไปศึกษาภาพฐูปแต่มบนผาผนังสิมวัดไชยศรี ซึ่งเป็นลายเส้นที่มีลักษณะเฉพาะตัว

ของช่างอีสาน จากนั้นให้ลอกภาพนั้นลงบนกระดาษแล้วส่งให้วิทยากรช่วยแนะนำ ซึ่งแต่ละคนก็จะมีภาพวาดลอกลายสูปแต่คนละหลาย ๆ แผ่น เพื่อฝึกฝนทักษะและได้ลวดลายที่เหมาะสมสวยงาม เมื่อได้ลวดลายที่เหมาะสมแล้วก็เป็นขั้นตอนที่สมาชิกจะทดลองวาดลงกระดาษ ซึ่งในการเริ่มต้นก็ใช้ปากกาที่สามารถลบหมึกได้ก่อน สมาชิกทุกคนเพิ่งเคยสัมผัสกับการทำงานศิลปะแบบนี้ จึงต้องใช้เวลาฝึกฝนสองขั้นตอนนี้ในวันแรก

ฐานสกรีนเสื้อและกระเป๋าเป็นอีกหนึ่งฐานที่มีการทำผลิตภัณฑ์โดยใช้เอกลักษณ์ชุมชนอย่างสูปแต่มีสินค้ามาบูรณาการเข้ากับขั้นตอนการผลิต ซึ่งก่อนที่สมาชิกในฐานซึ่งเป็นนักเรียนจากทุกโรงเรียนจะได้ทดลองสร้างผลงาน ก็ได้ฟังเรื่องราวของสินไช จากผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ และแบ่งสมาชิกเป็น ๔ กลุ่ม เพื่อให้แต่ละกลุ่มออกแบบลวดลายที่จะใช้สกรีนช่วยกัน โดยอาศัยแรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมเรื่องสินไชของวัดไชยศรี กว่าที่ลวดลายของแต่ละกลุ่มจะลงตัวนั้น แต่ละคนต่างก็ระดมความคิดและฝีมือ จากนั้นก็คัดเลือกผลงานจนเหลือกลุ่มละ ๑ ภาพ ซึ่งเวลาในวันแรกของค่ายก็หมดไปกับกระบวนการเหล่านี้ ซึ่งเป็นเพียงขั้นตอนเบื้องต้นเท่านั้น

ค่ายสินไชโมเดลครั้งที่สอง ไม่ได้มีแค่ฐานการเรียนรู้สำหรับนักเรียนเท่านั้น แต่ยังมีฐานสำหรับครู – อาจารย์ นั่นก็คือ “ฐานหลักสูตรท้องถิ่นสินไช” ซึ่งเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีความสำคัญเพราะจะมีส่วนทำให้สินไชโมเดลมีความต่อเนื่องและยั่งยืนเพราะเมื่อมีหลักสูตรการศึกษาที่สามารถนำเอาวรรณกรรมอีสานเรื่องสินไชเข้าไปบูรณาการกับการศึกษาได้ ก็จะทำให้ผู้เรียนรู้จักคุณค่าของสินไชที่เชื่อมโยงทั้งในเรื่องวรรณกรรมและศิลปะโดยเฉพาะสูปแต่มีวัดไชยศรีที่เป็นจุดเด่นของตำบลสาวะถี ในฐานนี้มีวิทยากรหลักสองท่าน คือ ผู้อำนวยการสายชล สิงห์สุวรรณ ตำแหน่งผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนหนองวัดทำหน้าที่เป็นวิทยากรด้านหลักสูตรการศึกษา และ พระอาจารย์ไพวัน มาลาวง จากวิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อ สปป.ลาว ผู้รอบรู้ด้านเนื้อหาดินไช สำหรับฐานนี้จะเปิดให้ตัวแทนครูจาก ๕ โรงเรียนมาร่วมหารือกัน เพื่อสร้าง “หลักสูตรท้องถิ่น” ขึ้น ซึ่งในวันแรกนี้ พระอาจารย์ไพวันได้เล่าเรื่องราวของสินไชให้คณะครูได้ฟัง เพราะครูบางท่านแม้ว่าอยู่ในตำบลสาวะถี แต่ก็ไม่ได้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมหรือบางท่านก็สอนต่างหมู่บ้านหรือไม่ใช่คนในท้องถิ่น หลังจากนั้นหารือกันในประเด็นเรื่องการนำสินไชมาปรับใช้ในการเรียนการสอน เนื่องจากตัวแทนครูที่เข้าร่วมฐานหลักสูตรศึกษานั้นเป็นครูผู้สอนในรายวิชาที่ต่างกัน และส่วนใหญ่เป็นครูระดับประถมศึกษาที่ไม่ใช่คุณครูผู้สอนวรรณกรรมโดยตรง จึงมองว่าน่าจะเป็นเรื่องยากที่จะสร้างหลักสูตรนี้ให้เป็นไปได้ แต่วิทยากรคือ ผอ.สายชล ก็ได้ลองยกตัวอย่างการบูรณาการให้ครูทุกท่านฟัง ซึ่งหลัก ๆ แล้ววิชาที่บูรณาการได้อย่างดีที่สุดก็คือ วิชาภาษาไทย ศิลปะ และสังคม จากนั้นจึงมอบหมายการบ้าน ให้ครูทุกท่านศึกษาเรื่องราวของสินไชในระดับที่ละเอียดขึ้น โดยอ่านรายละเอียดแต่ละบันหรือตอนทั้ง ๑๕ บัน แล้วลองดูว่าจะบูรณาการอย่างไร

วันแรกของค่ายสินไซโมเดลสิ้นสุดลงเวลาประมาณ ๑๖.๓๐ น. หลังจากกิจกรรมสุดท้ายของวันคือการสันทนาการโดยน้องๆ นักเรียนโรงเรียนสาธิตพิทยาสรรพ์ คณะทำงานและวิทยากรจึงได้พูดคุยกันเพื่อสรุปผลการทำกิจกรรมของแต่ละฐานการเรียนรู้ซึ่งทำให้พบประเด็นต่าง ๆ ทั้งผลที่ได้ ปัญหาและจุดบกพร่องที่เกิดขึ้นซึ่งต้องเพิ่มเติมในวันที่สองของค่าย

ในฐานะหนึ่งประโมทัยนั้นครูยอดได้กล่าวถึงกระบวนการในฐานะว่าบทกลอนลำนั้นจะใช้บทเดิมในค่ายครั้งแรกเพราะมีสมาชิกในฐานะบางคนที่เคยเข้าร่วมค่ายครั้งแรกยังจำกลอนลำได้อยู่และด้วยเวลาจำกัดการใช้กลอนลำใหม่ทั้งหมดก็เป็นไปได้ยาก อีกหนึ่งประเด็นปัญหาที่พบก็คือไม่มี “หมอแคน” จึงจะติดต่อหมอแคนในชุมชนมาช่วยเป่าแคนประกอบการแสดง สำหรับอีกสองวันในค่าย ก็จะทำให้สมาชิกในฐานะได้ทำตัวหนังให้เสร็จก่อนจะซ้อมการพากย์เสียง การร้องลำร่วมกับการเชิดหุ่นบนจอหนัง ซึ่งฐานนี้ก็ทำให้เยาวชนได้ทักษะ เทคนิคการทำตัวหุ่น การจัดการแสดงเพิ่มเติมจากที่มีต้นทุนอยู่แล้วในโรงเรียน แต่สิ่งหนึ่งที่อาจไม่สำเร็จในค่ายนี้ก็คือหมอแคนที่ฐานการเรียนรู้ไม่สามารถจะปั้นหรือฝึกฝนให้ทันภายในเวลา ๓ วัน จึงหวังอยากให้มีหมอแคนประจำชุมชนซึ่งอาจเป็นเยาวชนรุ่นใหม่นี้

ฐานหมอลำหุ่น นำโดยครูเซียง มองว่าระยะเวลาในค่ายนั้นมีน้อยเกินไป ผลผลิตที่เกิดขึ้นนั้นก็คือตัวหุ่น ที่แม้ว่าสมาชิกจะเป็นสมาชิกใหม่ไม่เคยเข้าค่ายนี้มาก่อน หรือนักเรียนบางคนยังไม่รู้จักสินไซ ก็ไม่น่าจะเป็นอุปสรรคเพราะเห็น

ความตั้งใจของสมาชิกในฐานะ แต่ปัญหานั้นจะอยู่ที่เรื่องของการร้องหมอลำประกอบการแสดงของตัวหุ่นซึ่งไม่สามารถฝึกฝนได้ทันจึงมีแนวคิดว่าจะบูรณาการเข้ากับฐานหมอลำน้อยร้อยปีซึ่งวันนี้แม่หมอลำอุดมศิลป์วิทยากรประจำฐานได้สอนกลอนลำเกี่ยวกับการ

กิจกรรมฐานหนึ่งประโมทัยสินไซ

กิจกรรมฐานหุ่นกระต๊อบ

กิจกรรมฐานหมอลำ

ดร. ดลฤทัย โกววรรณกุล
บรรยายการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผอ.สายชล สิงห์สุวรรณ
วิทยากรกลุ่มฐานหลักสูตรท้องถิ่นสินไช
บรรยายกระบวนการทำหลักสูตรท้องถิ่น

แนะนำตัว ก็ไม่สามารถใช้กับหมอลำหุ่นได้จึงมีความคิดว่าจะปรึกษาแม่ครูอุดมศิลป์เพื่อปรับเปลี่ยนเนื้อหากลอนลำให้สามารถทำการแสดงร่วมกันได้ ส่วนฐานการทำผลิตภัณฑ์สินไช ซึ่งมีกลุ่มย่อย ได้แก่ ฐานสกรีนเสื้อ/กระเป๋า และฐานกระจกมทอง แม้ว่าศิลปะการสกรีนและการทำกระจกมทองนั้นจะแตกต่างกัน แต่วันนี้ทั้งสองกลุ่มย่อยก็เริ่มต้นด้วยการร่างแบบ และคัดลอกลักษณะตัวละครจากเรื่องสินไชจากจิตรกรรมฝาผนังหรือฮูปแต้มบนผนังสิมวัดไชยศรี ซึ่งในวันที่สองของค่ายวิทยากรซึ่งเป็นคุณครูจากโรงเรียนสวาทวิถีพิทยาสรรพ์และโรงเรียนบ้านจิว จึงจะพาสมาชิกลงมือทำผลิตภัณฑ์ในขั้นต่อไป นอกจากนี้ยังมี ดร.ดลฤทัย โกววรรณกุล ทำหน้าที่วิทยากรพิเศษให้คำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

อีกหนึ่งฐานคือฐานหลักสูตรท้องถิ่นวิทยากรคือ ผู้อำนวยการสายชล สิงห์สุวรรณ ได้สะท้อนผลการจัดกิจกรรมในฐานซึ่งมีสมาชิกเป็นตัวแทนคุณครูจากโรงเรียนต่าง ๆ ที่พานักเรียนเข้าร่วมโครงการ ผู้อำนวยการสายชลหรือ อาจารย์สายชลมองว่า ระยะเวลาสามวันนั้นอาจไม่สามารถสร้างหลักสูตรที่สมบูรณ์ได้ แต่ระยะเวลาสามวันนี้อาจให้ตัวแทนครูได้มองเห็น

ว่าวรรณกรรมสินไชสามารถประยุกต์ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนได้ หลังจากที่คณะครูได้ฟังเรื่องย่อวรรณกรรมเรื่องสินไชจากพระอาจารย์ไพวันแล้ว ดูเหมือนว่าจะยังมองไม่ออกว่าจะประยุกต์หลักสูตรอย่างไร นอกจากนี้ยังมองว่าเป็นเรื่องยากในระดับโครงสร้าง เพราะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหลักสูตรของโรงเรียนได้ อาจารย์สายชลจึงปรับเปลี่ยนวิธีการด้วยการให้การบ้านครูไปอ่านเรื่องย่อละเอียดเรื่องสินไช โดยดูเป็นบ้านหรือตอน ว่ามีจุดใดที่อ่านแล้วเชื่อมโยงได้ ฟุ่่งนี้จึงจะมานำเสนอแลกเปลี่ยนกัน ส่วนประเด็นหลักสูตรโรงเรียนนั้น อาจารย์สายชลก็หวังว่าการที่คณะครูหรือผู้อำนวยการได้เห็นกิจกรรมต่าง ๆ ในค่ายก็อาจสนับสนุนหลักสูตรท้องถิ่นมากขึ้น โรงเรียนอาจจะกลัวว่าเป็นหลักสูตรที่ไม่ยั่งยืนเพราะหากครูผู้สอนย้ายหรือเกษียณแล้วหลักสูตรจะไม่สามารถนำไปใช้ต่อไป แต่ความจริงแล้วหาก

หลักสูตรมีความสมบูรณ์และชัดเจน ไม่ว่าจะเปลี่ยนครูไปอย่างไรก็จะสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งครูที่เข้าร่วมฐานนี้ต้องเข้าใจว่าการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นไม่ใช่การให้ครูเป็นศูนย์กลาง ถ่ายทอดความรู้เรื่องสินค้า แต่ชุมชนมีผู้รู้ มีแหล่งความรู้ไว้อยู่แล้ว เช่น ปราชญ์ชุมชนใน ชุมชนสาวะถี พระอาจารย์บุญชยากร หรือแม้แต่ลิ้มวัดไชยศรี ล้วนแต่เป็นต้นตอที่เปิดให้ ทุกคนได้เข้ามาศึกษา เพียงแต่ครูต้องรู้จักเลือกว่าส่วนใดที่จะโยงกับวิชาการเรียนได้ เช่น วิชา ศิลปะที่มีเนื้อหาของการใช้สีวรรณะต่าง ๆ ก็สามารถพาผู้เรียนมาชมการใช้สีของช่างอีสาน จากอุปแต้มได้ หรือในหลักสูตรอาจนำกิจกรรมในค่ายไม่ว่าจะเป็นหนังประโมทัย หมอลำหุ่น หมอลำ มาสอดแทรกลงในรายวิชา การเรียนรู้แบบนี้ยังจะเป็นการเรียนรู้แบบให้ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางอีกด้วย

พระครูบุญชยากร เจ้าอาวาสวัดไชยศรี ซึ่งเป็นที่ปรึกษาโครงการได้ให้คำแนะนำ ว่ากิจกรรมในค่าย ในแต่ละฐานนั้นยังขาดการบูรณาการและเชื่อมโยงกันแต่ละกลุ่ม ทั้ง ๆ ที่ เชื่อมโยงกันได้ซึ่งจะตรงกับประเด็นที่ฐานหมอลำหุ่นได้เสนอไปก่อนหน้านี้ คณะทำงานและ วิทยากรเห็นด้วยและพร้อมจะพูดคุยเพื่อปรับเนื้อหาที่แต่ละฐานจะได้นำไปสร้างผลงาน ส่วน พระอาจารย์โพวัน มาลาวง วิทยากรพิเศษที่เดินทางมาจาก สปป. ลาว ได้เสริมว่านอกจาก จะปรับให้การนำเสนอเรื่องราวของสินค้าสอดคล้องกันแล้ว ต้องดูว่าเนื้อหานั้นตรงกันหรือไม่ ด้วย เพราะวรรณกรรมเรื่องสินไห้นั้นมีหลายฉบับ การหยิบมาใช้ต้องใช้ให้ตรงกัน ซึ่งควรเป็น ฉบับอีสานเพราะ ฉบับอีสานกับลาวนั้นเนื้อหาใกล้เคียงกันที่สุด นอกจากประเด็นเกี่ยวกับ ฐานการเรียนรู้แล้ว ยังมีประเด็นเรื่องของกิจกรรมนันทนาการที่ควรจะนำสินไห้มาเสริมด้วย

๙ กุมภาพันธ์ วันที่สองของค่ายสินไห้โมเดล ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนเดินทางมา แต่เช้า เพื่อลงทะเบียนและเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการในศาลาศิลปวัฒนธรรม วัดไชยศรี ซึ่ง กิจกรรมนันทนาการสร้างความสนุกสนานให้กับนักเรียนที่เข้าร่วม การเล่นเกม ทำกิจกรรม ซึ่งทำให้เห็นความสามารถด้านการแสดงออกของสินไห้ตัวน้อย กิจกรรมดำเนินไปจนถึงช่วง ๐๙.๓๐ น. ซึ่งสมาชิกแต่ละฐานยังคงต้องแยกย้ายกันไป เพื่อสร้างสรรค์ผลงานต่อ

สมาชิกฐานหนังประโมทัยเริ่มต้นวันที่สองด้วยกิจกรรมนันทนาการที่ครูช่างนำมา ให้สมาชิกได้ผ่อนคลาย สร้างความสนุกสนาน เพื่อให้สมาชิกได้รู้จักกันมากขึ้น และเป็น การฝึกสมาธิก่อนการแสดงซึ่งมีความจำเป็นมาก จากนั้นสมาชิกที่มีหน้าที่วาดรูปและทำตัว หนัง ก็ลงมือสร้างผลงานต่อ ส่วนสมาชิกที่ทำหน้าที่ร้อง ลำ พากย์ และผู้เชิดก็เริ่มทบทวน กลอนลำ ซึ่งจะใช้ทั้งกลอนเดิมและเพิ่มเติมกลอนลำใหม่ ๆ แต่ยังคงเป็นตอนสินไห้เดินดง หรือการเดินทางฝ่าฟันอุปสรรคของสินไห้เพื่อตามอกลับพระนคร ครูยอดและครูช่างไม่ลืมที่จะ เน้นเรื่องคติสอนใจที่ได้จากวรรณกรรมเรื่องสินไห้ การซักซ้อมในช่วงเช้าต้องใช้ตัวหนังที่ทำ ใหม่ร่วมกับตัวหนังของจริงที่ครูยอดนำมาใช้ประกอบการสอน เด็ก ๆ ต่างสนุกสนานกับการ ลองเชิดหนัง ซักขยับตัวหุ่นตามเสียงพากย์ที่มีทั้งกลอนลำและมุกตลก โดยมีนักดนตรีซึ่งเป็น

หมอแคนและมือกลองจากในชุมชนมาร่วมให้จังหวะเพิ่มอรรถรสยิ่งขึ้นไปอีก จนถึงช่วงบ่ายที่ตัวหนังทุกตัวเสร็จสมบูรณ์ จึงมีการซ้อมเต็มรูปแบบอีกครั้ง ซึ่งยังมีเวลาเหลือจึงมีการทำตัวหนังเพิ่มเพื่อเป็นตัวหนังประกอบฉาก เช่น ต้นไม้ หรือสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่ใช้เปิดม่านการแสดง

ครูเชิงวิทยากรจากฐานหมอลำหุ่นได้หารือร่วมกับแม่ครูอุดมศิลป์วิทยากรฐานหมอลำน้อยร้อยปี จึงได้ข้อสรุปร่วมกันว่าจะทำการแสดงโดยเลือกตอนยักษ์กุมภันท์ลักนางสุมณฑา ซึ่งเรื่องราวในตอนนี้เรียกได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราว หลังจากที่ท้าวเวสุวรรณทำนายว่าเนื้อคู่ของยักษ์กุมภันท์เป็นมนุษย์ที่ชื่อนางสุมณฑา ยักษ์กุมภันท์จึงร้อนรนหัวใจ จนต้องไปลักลอบนำนางกลับบ้านเมืองตนในวันที่นางสุมณฑาลงมาชมสวนเมื่อวิทยากรทั้งสองฐานได้ตกลงกันแล้ว จึงมีการพูดคุยกับสมาชิก ซึ่งฐานหมอลำน้อยก็ได้เรียนรู้กลอนลำกลอนใหม่ซึ่งใช้เวลาทั้งวันในการซ้อมร้องลำและจัดรูปแบบการเดินและการแสดง

ส่วนฐานหมอลำหุ่นนั้นต้องใช้เวลาทั้งวันในการประดิษฐ์หุ่นเนื่องจากสมาชิกยังเป็นเด็กวัยประถมศึกษาทั้งหมด ขั้นตอนการทำจึงเข้าไปบ้างและมีแค่เด็กผู้ชายที่จะคล่องแคล่วในเรื่องของขั้นตอนการเลื่อย ตัด วัสดุต่าง ๆ ทั้งสองกลุ่มจึงตกลงกันที่จะซ้อมใหญ่ในตอนเช้าของวันถัดไป

18

สำหรับการทำกระจกถมทองในวันที่สอง หลังจากที่สมาชิกตัวน้อยได้วาดรูปตัวละครซึ่งตัวละครที่เด็ก ๆ วาดส่วนใหญ่จะวาดสิงห์และสีโห เมื่อฝึกฝนการวาดบนกระดาษและบนทดลองในกระจกแล้วก็ถึงขั้นตอนที่จะต้องลงมือจริง โดยใช้ปากกาพิเศษสีดำวาดรูปลงบนกระจกตามแบบที่ร่างไว้ ซึ่งวิทยากรคอยให้คำแนะนำเรื่องการจัดวางภาพและองค์ประกอบของภาพ หลังจากนั้น “ถมดำ” คือการลงสีดำบนกระจกโดยเว้นที่ว่างตรงรูปที่เราวาดจากนั้นทาปิโตรเลียมเจล (วาสลีน) บนพื้นที่กระจกที่เว้นว่าง ก่อนจะใช้ทองคำเปลว “ถมทอง” ลงไปแล้วรอให้แห้ง ซึ่งใช้หนึ่งคืนก็เป็นเวลาที่เหมาะสม

ในฐานสกรีนเสื้อและกระเป๋านั้น วิทยากรและสมาชิกได้ร่วมกันแก้ไขปรับปรุงแบบที่ใช้สกรีนจากการแบ่งกลุ่มเพื่อออกแบบในวันแรกจนได้แบบที่พอใจจำนวน ๒ ลวดลาย จากนั้นก็ลอกลายบนสติ๊กเกอร์แล้วตัดสติ๊กเกอร์ตามรูปร่างของแบบ ก่อนจะติดสติ๊กเกอร์ลงบนบล็อกสกรีน แล้วทดลองสกรีนเสื้อและกระเป๋า ซึ่งวันที่สองของค่ายสำหรับฐานสกรีนนั้นจึงหมดไปกับการทำบล็อกและรอให้เสื้อและกระเป๋าแห้ง

นอกจากฐานสกรีนเสื้อ/กระเป๋า และฐานกระจกถมทอง จะใช้เวลาสร้างผลงานเพื่อนำเสนอในวันสุดท้ายแล้วยังได้ฟังแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากดร.ดลฤทัย โกวรรณะกุล ผู้อำนวยการศูนย์ความเป็นเลิศอุตสาหกรรมไม้และอีเว้นท์เชิงธุรกิจและอาจารย์กลุ่มวิชาการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่ง ดร.ดลฤทัย ได้ให้คำแนะนำว่า หากมีตราผลิตภัณฑ์ (Logo) หลักจะดีมากเพราะสามารถนำไปใช้ได้กับผลิตภัณฑ์

อื่นๆ ด้วยไม่เฉพาะงานหัตถกรรม แต่เป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายขึ้น เช่น กรอบโทรศัพท์/สมาร์ตโฟน กระเป๋า เสื้อ เป็นต้น ในด้านการออกแบบยังไม่ร่วมสมัยและขัดเทียบกับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอื่น ด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ เพราะการออกแบบต้องอาศัยผู้ที่เชี่ยวชาญและมากประสบการณ์แต่เชื่อว่าจะสามารถพัฒนาต่อไปได้

ส่วนฐานของคุณครู หรือ ฐานหลักสูตรท้องถิ่นในวันที่สองนั้นมีการเรียนรู้นอกห้องเกิดขึ้นเพราะอาจารย์สายชลได้พาคณะครูเดินชมหมู่บ้านร่มสิมวัดไชยศรีประกอบกรบบรรยายเนื้อเรื่องประกอบ โดยพระอาจารย์ไพวัน และอาจารย์ทรงวิทย์ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการบ้านที่คุณครูแต่ละท่านได้กลับไปอ่านเนื้อเรื่องแต่ละบ้านมาแล้วการชมหมู่บ้านครั้งนี้ทำให้ครูบางท่านที่ไม่ได้ศึกษาหรือรู้จักสินไชมา ก่อนรู้สึกตื่นเต้นและสนใจฮือฮาแต่มีสินไชมากขึ้น รวมถึงเริ่มมองเห็นแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น หลังจากนั้นจึงได้แบ่งกลุ่มกลุ่มละ ๓ - ๔ คน และลงจัดทำหลักสูตรโดยใช้เนื้อหาที่แบ่งเป็นกลุ่มละ ๕ บ้าน แล้วดูว่าเนื้อหาในเรื่องสินไชนั้นจะเชื่อมโยงหรือสอดคล้องกับวิชาใด นอกจากการทดลองสร้างหลักสูตรแล้วคุณครูจะต้องนำเสนอผลงาน เช่นเดียวกับนักเรียนในวันสุดท้ายของค่ายด้วยซึ่งจะเตรียมการนำเสนอในช่วงเช้าของวันสุดท้าย

วันที่สองของค่ายสินไชโมเดลครั้งที่ ๒ ผ่านไป เกือบทุกฐานการเรียนรู้ได้ช่วยกันสรรคสร้างผลงาน ไม่ว่าจะขั้นตอนการลงมือทำ หรือการซักซ้อมเตรียมตัวล่วงหน้าแล้วแต่มาจากความตั้งใจ เพราะสังเกตได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมความตั้งใจ รอยยิ้มและแววตา ระหว่างที่ทำกิจกรรมของผู้เข้าร่วมโดยเฉพาะเด็ก ๆ จาก ๕ โรงเรียน หลังจากกิจกรรมนั้นทันการ คณะทำงานและวิทยากร

กิจกรรมกลุ่มฐานผลิตภัณฑ์สินไช (สกรีนเสื้อ)

กิจกรรมกลุ่มฐานผลิตภัณฑ์สินไช (กระจกถมทอง)

พระอาจารย์ไพวัน มาลาวง นำชมหมู่บ้านร่มสิมวัดไชยศรี (กลุ่มฐานหลักสูตรท้องถิ่นสินไช)

ก็ประชุมกันเพื่อสรุปผลกิจกรรมอีกครั้ง เริ่มจากฐานหมอลำหุ่น ซึ่งยังไม่ได้เริ่มซ้อมจริงจังมากนัก เพราะการทำหุ่นยังไม่เสร็จสมบูรณ์ แต่การแสดงนั้นฐานการแสดงตั้ง ๓ ฐาน ได้แก่ ฐานหมอลำหุ่น ฐานหมอลำน้อยร้อยปี และฐานหนึ่งประโมทัย จะใช้เวลารวมกันประมาณ ๓๐ นาที เริ่มด้วยการแสดงตอนยักษ์กุมภันท์ลักนางสุมณฑา โดยฐานหมอลำหุ่นและหมอลำน้อยร้อยปี ต่อด้วย การแสดงตอนสินไชเดินดง โดยฐานหนึ่งประโมทัย

สมาชิกในฐานผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ฐานกระจะกตมทอง และฐานสกรีนเสื้อ/กระเป๋ า ได้ร่วมมือกันสร้างผลงานจนเสร็จเรียบร้อย แต่การแสดงผลงานนั้นจะซักซ้อมในช่วงเช้าก่อน จะขอจัดโต๊ะให้สมาชิกฐานอื่น ๆ และผู้ที่มาร่วมงานได้ชมกันในช่วงบ่าย รวมถึงการเตรียมการ ต่อยอดโครงการด้วยการเลือกฉายเสื้อ เพื่อสกรีนจำหน่ายในงานบุญข้าวเจ้าวัดไทยศรี ซึ่งจะจัด ขึ้นในวันที่ ๑๑ - ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ นี้ ทางด้านอาจารย์สายชลได้กล่าวถึงผลการจัดทำ หลักสูตรท้องถิ่น ที่เกิดขึ้นในวันที่สองของค่ายว่า คณะครูที่เป็นสมาชิกฐานเริ่มเข้าใจเรื่องราว ของสินไช มีความสนใจและตื่นตัวมากขึ้น กว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนครูในฐานไม่เคยรู้เรื่องสินไช มาก่อน ไม่เคยสนใจว่าอุปแต่ันี้มีความสำคัญอย่างไร แต่เมื่อได้เดินชมลิ้มหรืออุบิสถร่วม กับ วิทยากรจึงรู้สึกสนใจ แล้วอยากรนำหลักสูตรไปใช้บ้าง

20

ด้านการสันทนากการ หรือ นันทนาการในวันนี้ วิทยากรและคณะทำงานมองว่ามีความสร้างสรรค์ในการนำเรื่องราวของสินไช ไปใช้ในการทำกิจกรรม การเล่นเกม มีการ ถาม - ตอบให้รางวัล สร้างความสนุกสนานและเสียงหัวเราะได้ การสันทนากการจึงเป็นอีกกิจกรรม หนึ่งนในค่ายที่กระตุ้นความกล้าแสดงออก และสร้างสีสันในค่ายได้เป็นอย่างดี

จากการสังเกตการณ์ของพระอาจารย์ไพวัน มาลวงตลอดระยะเวลาสองวันที่ผ่าน มาพระอาจารย์มองว่ากิจกรรมนี้มันเป็นกิจกรรมที่น่านำไปใช้ในสาธาณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว บ้านเกิดของท่านเพราะมีรูปแบบกิจกรรมที่น่าสนใจซึ่งเยาวชนชอบและเกิดการ พัฒนาได้จริง

๑๐ กุมภาพันธ์ วันสุดท้ายของค่ายสินไชโมเดล แห่งบ้านสาวะถี ครั้งที่ ๒ ผู้บริหาร คณะครู อาจารย์ และนักเรียนเดินทางมาลงทะเลเบียนและรวมตัวกันในศาลาศิลปวัฒนธรรม วัดไทยศรี เพื่อร่วมกิจกรรมนันทนาการ ให้ฐานตื่นตัวเตรียมพร้อมทั้งกับกิจกรรมในวันปิดค่าย หลังจากนั้นจึงแยกย้ายกันไปตามฐานการเรียนรู้ซึ่งฐานที่เตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือผลิตผล เรียบร้อยแล้ว ไม่ว่าจะเป็น ฐานหนึ่งประโมทัย ฐานกระจะกตมทอง และ ฐานสกรีนเสื้อ/กระเป๋ า ก็ได้ใช้เวลาช่วงเช้าออกแบบและซักซ้อมการนำเสนอผลงานให้ตั้งใจผู้ชม รวมทั้งแก้ไขจุด บกพร่องต่าง ๆ ส่วนฐานหมอลำหุ่นที่เพิ่งสร้างหุ่นเสร็จก็ได้จับกลุ่มกับหมอลำน้อยร้อยปีเพื่อ ซ้อมให้เข้ากัน ด้านฐานหลักสูตรท้องถิ่นถึงแม้ว่าสมาชิกจะเป็นคุณครู แต่ไฟในการเรียนรู้ไม่เคยมอดดับ คณะครูต่างก็เตรียมการสำหรับการนำเสนอผลที่ได้จากฐานนี้เช่นกัน เวลาช่วงเช้า

ในวันสุดท้ายของค่ายจึงเป็นบรรยากาศของความ
ตื่นเต้นที่บอวลไปด้วยกระแสของความตั้งใจ
จนถึงช่วงบ่าย

หลังจากการพักรับประทานอาหารกลางวัน
สมาชิกแต่ละฐานก็ได้รวมตัวกันอีกครั้ง ซึ่งฐาน
การเรียนรู้ฐานแรกที่จะนำเสนอผลงานก็คือ“ฐาน
หลักสูตรท้องถิ่น”แม้ว่าจะเป็นฐานของคุณครูแต่
ก็ต้องเตรียมตัวนำเสนอเช่นเดียวกัน หลังจากวัน
ที่สองของค่ายอาจารย์สายชลวิทยากรประจำฐาน
ได้กำหนดให้สมาชิกในฐานแบ่งกลุ่มย่อยแบ่ง
ตอนหรือบันในเรื่องสินไช กลุ่มละ ๕ บัน เพื่อทำ
หลักสูตรการเรียนรู้เมื่อได้เรียนรู้เรื่องสินไชและ
ลองลงมือสร้างหลักสูตรแล้วจึงเลือกนำเสนอใน
รูปแบบของแผนผังความคิด (Mind mapping)
ซึ่งแต่ละกลุ่มนั้นมักจะใช้องค์ความรู้ในเรื่องของ
ศีลธรรมหรือข้อคิดจากเรื่องมาใช้ในหลักสูตร
มากกว่าที่จะหยิบเรื่องธรรมชาติ ศิลปะ หรืออื่น ๆ
มาประกอบหรือบูรณาการ

ลำดับต่อมาเป็นการแสดงผลงาน
จาก“ฐานผลิตภัณฑ์”เริ่มต้นด้วยผลงานจาก
“กลุ่มกระจกถมทอง”เป็นกระจกที่มีลวดลายตัว
ละครจากวรรณกรรมเรื่องสินไช แม้ว่าลายเส้นที่
ประกอบกันเป็นลวดลายบนกระจกนั้นจะไม่ใช
ลวดลายที่มีความละเอียดอ่อนซับซ้อนตามฉบับนิยม
แต่ผลงานเหล่านี้มีลายเส้นที่ไร้เดียงสาสะท้อน
ความน่ารักตามวัยของผู้สร้างผลงานลายเส้นที่
ไม่ยึดโยงแบบฉบับในกระจกนี้ ก็เช่นเดียวกับสุบ
แต่ัมสินไชของช่างอีสาน ที่ปรากฏบนสิม วัดไชย
ศรีก็มีลักษณะเฉพาะตัวคือความเรียบง่าย แต่น่า
ชม สมาชิกฐานนี้เลือกนำเสนอผลงานด้วยการเดิน
ถือผลงานอวดโฉมให้ผู้เข้าร่วมงานได้ชมสามารถ
สร้างรอยยิ้มให้กับทุก ๆ คนที่กำลังชม เช่นเดียว

การนำเสนอผลงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์สินไช

การนำเสนอผลงานของกลุ่มหนังปะโมทัย หนุ่น
กระต๊ับ และหมอลำบูรณาการการการแสดงร่วมกัน

บรรยากาศในการนำเสนอผลงานมีความ
สนุกสนานครึกครื้น

กับ “กลุ่มสกรีนกระเป่า / เสื้อ” ที่เลือกการเดินแฟชั่นโชว์เป็นรูปแบบการนำเสนอผลงานจากการสกรีน หลังได้ตัดเลือกลวดลายที่ดีที่สุดในกลุ่ม ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีลวดลายจากเรื่องสินไชบนเสื้อยืดและกระเป่าผ้า เยาวชนในฐานนี้ยังเพิ่มความสร้างสรรค์โดยสร้างให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การทำเสื้อคูลินไซ การพันที่สืบลายสกรีน เป็นต้น นายแบบนางแบบตัวน้อย ต่างนำเสนอผลงานด้วยความตั้งใจ เรียกเสียงปรบมือจากผู้ชมได้เป็นอย่างดี

และการแสดงชุดสุดท้าย ที่ทุกคนต่างตั้งตารอชม เป็นการแสดงผลงานจากสามฐานการเรียนรู้ได้แก่ “ฐานหมอลำน้อยร้อยปี” “ฐานหมอลำหุ่น” และ “ฐานหนังประโมทัย” เริ่มต้นด้วยฐานหมอลำน้อยร้อยปี ที่ออกลีลาเดินและร้องลำเรื่องสินไชในตอนยกษ์กุมภภณฑ์ ลักนางสมณศา ซึ่งได้รับการฝึกฝนจากแม่หมอลำอุทุมศิลป์ แม้ว่าจะยังไม่เทียบขั้นเมื่ออาชีพ แต่เมื่อมีการเริ่มต้นย่อมเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การพัฒนา ความตั้งใจที่ถูกถ่ายทอดผ่านเสียงเจ็ยแจ้วนั้นก็สามรถทำให้ทุกคนประทับใจ ต่อมาเป็นการแสดงจากฐานหมอลำหุ่น ซึ่งมีหมอลำหุ่นใหม่จากฐานหมอลำน้อยร้อยปีและพี่เลี้ยงค่าย ซึ่งเคยเข้าร่วมค่ายสินไชโมเดลครั้งที่ ๑ มาแล้ว มาเดี่ยว ให้การแสดงหมอลำหุ่นสนุกสนาน ซึ่งหุ่นแต่ละตัวที่สร้างจากฝีมือน้อง ๆ ต่างก็มีความสร้างสรรค์ น่าเอ็นดูใช้จินตนาการบวกกับความสามารถพัฒนาเป็นหุ่นที่ใช้แสดงได้ซึ่งทักษะนี้จะติดตัวเหล่าสินไชตัวน้อยไปอีกนาน

๒๒

ต่อมาเป็นการแสดงของฐานหนังประโมทัย เป็นอีกฐานหนึ่งที่ทุกคนชื่นชอบ ตัวหนังที่แม้ว่าจะสร้างจากกระดาษแข็ง เป็นรูปร่างตัวละครจากเรื่องสินไช ไม่ว่าจะเป็ สินไช สีโหสังข์ทอง ยกษ์กันดาร ยกษ์ชิณี ต้นไม้ หรือตัวหนังที่เป็นตัวละครประกอบตัวอื่น ๆ ก็ล้วนแต่ทำสร้างความสุขให้กับผู้ชม รูปร่างตัวหนังที่ล้อกับแสงไฟเกิดเป็นเงา โยกย้ายสายซบไปไปตามการชักเชิดของเด็ก ๆ ในฐาน ...“*มาจะกล่าวบทไปถึงสินไชผู้มีฤทธิรอนแก่กล้าในโลกวโรกา...*”... เสียงลำเสียงเต้ย เสียงพากย์และมุกตลกช่วยดำเนินเรื่องราวการฝ่าฟันอุปสรรคของสินไช ทั้งด้านช้าง ด้านยักษ์ เพื่อตามากลับบ้านเมือง ยังไม่ทันที่เรื่องราวจะคลี่คลายไปการแสดงก็จบลงด้วยงานเลี้ยงย่อมมีวันเลิกรา ทำให้หลายคนรู้สึก “อยากดูต่อ” อย่างไรก็ตามกิจกรรมตลอดระยะเวลาสามวันในค่ายนี้ก็สามารถสร้างความสุข และดึงศักยภาพของเยาวชนแห่งสวະถီซึ่งจะเป็นต้นทุนในการพัฒนาตนเองและสังคมต่อไป

ตลอดระยะเวลาสามวันในค่ายสินไชโมเดล แห่งบ้านสวະถီ ครั้งที่ ๒ กับการสร้างสื่อดี บนฐานการเรียนรู้ที่หลากหลายและเข้าถึงเยาวชน จึงเป็นสร้างสร้างภูมิดีให้กับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในวัยเสียงต่อการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและสื่อที่ไม่สร้างสรรค์ในพื้นที่ด้อย่างวัดไชยศรี วัดประจำตำบลที่มีการสร้างและทำกิจกรรมที่ดีและเป็นศูนย์กลางของชุมชนมาโดยตลอดไม่ว่าจะมีสื่อดี ภูมิดี หรือพื้นที่ดีก็แล้วแต่หากเกิดขึ้นเพียงสามวันในค่ายนี้เองก็ ความรู้ ประสบการณ์ที่เยาวชนได้รับก็จะค่อย ๆ สูญหาย “ความยั่งยืน” จึงเป็นสิ่งสำคัญซึ่งจะได้จากการต่อยอดและต่อเนื่องของโครงการเพื่อให้เป็นโมเดลที่จะตั้งมั่นประจำพื้นที่ที่

แบบนี้ต่อไป หลังจากค่ายนี้จึงมีกิจกรรมต่าง ๆ ตามมา สอดรับกับโครงการนี้ เริ่มที่กิจกรรมแรก คือ “งานบุญข้าวจี” บุญประจำปีที่จะจัดขึ้นทุกปีในวัดไชยศรี ในปี ๒๕๖๐ นี้จะจัดขึ้นในวันที่ ๑๑ - ๑๒ กุมภาพันธ์ จึงมีการนำผลผลิต ทั้งผลิตภัณฑ์จากฐานกระจกมทอง สกรีนเสื้อ/กระเป๋า และการแสดงจากฐาน หมอลำน้อยร้อยปี หมอลำหุ่นและหนังประโมทัย บนเวทีอีกด้วย ขบวนการผลงานจากค่ายสินไซโมเดลจะเผยแพร่ให้ผู้ชมอีกครั้งในงานมหกรรมหนังสือภาคอีสาน ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงเดือนสิงหาคมนี้

ไม่เพียงแต่การแสดงผลงานเท่านั้น แต่ในส่วนของกระบวนการ ก็ยังจะมีการขับเคลื่อนไปข้างหน้า ในส่วนของฐานหลักสูตรท้องถิ่นแม้ว่าหลักสูตรที่คณะครูได้ร่วมกันจัดทำนั้นจะยังไม่สมบูรณ์ร้อยเปอร์เซ็นต์และแม้จะยังไม่ได้ถูกบรรจุลงในหลักสูตรของโรงเรียน แต่ระหว่างวิทยากรคืออาจารย์สายชลและคณะครูก็ยังคงแลกเปลี่ยนความรู้ ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรนี้ต่อ โดยอาศัยพื้นที่ทางโซเชียลเน็ตเวิร์คอย่างเฟซบุ๊ก เพื่อพูดคุยกัน ก่อนจะนำหลักสูตรนี้มารวมเล่มเพื่อเผยแพร่และนำไปใช้ในโรงเรียน ซึ่งหลักสูตรนี้ไม่จำกัดเพียงการใช้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ในกระบวนการจัดการค่ายก็สามารถใช้รูปแบบวิธีการจากหลักสูตรนี้ได้เช่นกัน

ส่วนฐานการเรียนรู้ด้านการแสดง วิทยากรเสนอว่าควรจะมีการนัดพบปะกันเดือนละครั้ง การจะได้พูดคุยกันในเรื่องเทคนิคที่เพิ่มพูนมากขึ้น หรือกลอนลำใหม่ ๆ เพราะความรู้พื้นฐานนั้นเด็ก ๆ ได้จากค่ายนี้ไปแล้ว แต่ส่วนเสริม สิ่งที่จะเติมในห้องคือความรู้ที่ขยายและกว้างขวางมากขึ้นก็ควรจะมี หรือหากโรงเรียนสนใจจัดให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับหมอลำ การทำหุ่น ทำหนังประโมทัย บรรดาวิทยากรก็พร้อมที่จะเข้ามาให้ความรู้ หรือจะมีการนำครูนักเรียนไปชมแหล่งการเรียนรู้ เช่น โรงละครหุ่นของครูเชียง - ปรีชา การุณ ครูเชียงก็พร้อมให้การต้อนรับ ในอนาคตวัดไชยศรีเองก็อาจจะจะมีพื้นที่ทางกิจกรรม คือ โรงหมอลำ ดังนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นในค่ายนี้จะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้โรงหมอลำไม่เงียบเหงาเปล่าร้าง แต่จะเป็นศูนย์กลางดึงให้เยาวชนหวนกลับมาให้ความสำคัญกับสื่อที่สร้างสรรค์ เมื่อมีศูนย์กลางตรงนี้แล้ว ความมั่นคงก็จะเกิดขึ้น มีกลุ่มนักท่องเที่ยวนักชมนักเขียนเข้ามา เยาวชนที่รักการแสดง รักการลงมือประดิษฐ์ประดอยหรือผลิตสินค้าก็จะได้ใช้ความรู้จากประสบการณ์ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้สื่อยุคใหม่ให้เป็นประโยชน์ คือ โซเชียลเน็ตเวิร์ค อาจจะมีการเปิดแฟนเพจเฟซบุ๊กเพื่อประชาสัมพันธ์ หรือจำหน่ายสินค้าจากชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกระเป๋า เสื้อ พวงกุญแจตัวหนังประโมทัย เป็นต้น

การเริ่มต้นอาจเป็นเรื่องที่ยาก...แต่เมื่อมีการเริ่มต้นแล้วก็ต้องมีการเดินหน้าต่อเช่นเดียวกับโครงการนี้ที่การเริ่มต้นเริ่มต้นขึ้นแล้ว แต่ยังคงอาศัยความร่วมมือพร้อมใจกันของทุกฝ่ายที่ผลักดันให้เกิดก้าวต่อไป ให้สินไซโมเดล เป็นโมเดลหรือต้นแบบให้เยาวชนรุ่นต่อไป หรือแม้แต่พื้นที่ข้างเคียง ขยายสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป...

สรุปค่ายสินไซโมเดลปี ๒
ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
ณ วัดไชยศรี ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

โครงการค่ายสินไซโมเดลครั้งนี้เป็นการจัดครั้งที่ ๒ หลังจากที่ยุติการจัดขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๘ เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นโดยใช้ชื่อว่าค่ายสินไซโมเดลปี ๒ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดงานตามโครงการดังนี้

๑. เพื่อเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมภายใต้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน(พื้นที่ดี)

๒. เพื่อสร้างเสริมทักษะในด้านศิลปะการแสดงหมอลำและศิลปะหัตถกรรมกับเยาวชนและประชาชนในชุมชนบ้านสาวะถีโดยใช้วรรณกรรมและสถาปัตยกรรมเรื่องสินไซบนลิ้ม(โบสถ์)วัดไชยศรีเป็นสื่อ(สื่อดี)

๓. เพื่ออนุรักษ์และประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น(สินไซ)ในการพัฒนาชุมชน(ภูมิดี)

๔. เพื่อสร้างต้นแบบ (สินไซโมเดล) ในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน และ ขยายสู่การพัฒนาเมือง (สื่อดี พื้นที่ดี ภูมิดี)

ซึ่งในการจัดงานครั้งนี้ได้มีการประชุมวางแผนและออกแบบกระบวนการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์มากที่สุดโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งโรงเรียนในพื้นที่ แก่นนำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านเพื่อส่งเสริมทักษะในด้านศิลปะการแสดง, ประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น(สินไซ)ในการพัฒนาชุมชนจุดเน้นของการจัดค่ายครั้งนี้ที่ต่อยอดจากครั้งก่อนคือการให้คุณครูได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทมากขึ้นจากการจัดครั้งก่อนคุณครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ดูแลเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักเรียนของตนเองแต่ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือสนใจกับเรื่องราวสินไซมากนักทำให้ไม่มีความรู้ที่จะไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนและคณะทำงานโครงการมองว่าเป็นความไม่ยั่งยืนในปีนี้จึงให้คุณครูเข้ามามีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นโดยการให้ความรู้และให้คุณครูร่วมกันออกแบบหลักสูตรและสำหรับเด็กนักเรียนที่มาเข้าร่วมกิจกรรมนั้นได้มีการเรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้ทั้ง ๖ ฐานตามความถนัดของแต่ละคน จึงสามารถสรุปกิจกรรมที่ได้ทำเป็น ๒ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มคุณครู และ กลุ่มนักเรียนได้แก่

สำหรับนักเรียนในกระบวนการค่าย ๓ วัน นั้นมีการจัดฐานการเรียนรู้ทั้งหมด ๖ ฐาน

ให้ได้เรียนรู้และนำมาถ่ายทอดโดยมีวรรณกรรมสินไซเป็นแกนกลางหรือเป็นพระเอกของ การเรียนรู้ทั้งหมดฐานเมื่อเรียนรู้แล้วจะต้องเกิดผลลัพธ์ตามที่แต่ละฐานตั้งเป้าหมายไว้โดย แต่ละฐานผู้ดำเนินโครงการกำหนดไว้ไม่เกิน ๒๕ คน ซึ่งแต่ละฐานมีกิจกรรม และผลลัพธ์ที่ แตกต่างกันดังนี้

ฐานที่ ๑. หมอลำน้อยร้อยปี

วัตถุประสงค์: เพื่อให้นักเรียนระดับประถม ได้ฝึกทักษะการร้องหมอลำผ่านปราชญ์ชาวบ้าน
กิจกรรม: เป็นการฝึกทักษะการร้องหมอลำโดยมีแม่ครูหมอลำอุดมศิลป์ (วันดี พลทองสถิตย์) เป็นวิทยากรฝึกให้เด็กๆ ได้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการร้องซึ่งแม่ครูหมอลำมีความเข้าใจจึงใช้ วิธีการสอนที่เข้าใจง่ายไม่เคร่งครัดมากหรือเคี่ยวเข็ญมากเนื่องจากการจะร้องหมอลำให้ถูก ต้องสมบูรณ์นั้นจะต้องมาจากการฝึกฝนซึ่งบทที่นำมาสอนร้องหมอลำนั้นเป็นการเกริ่นเข้า เรื่องสินไซ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น : เกิดนักเรียนระดับประถมศึกษาเข้าร่วมฐานการเรียนรู้ทั้งหมด ๑๙ คน ที่เข้าร่วมเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้นี้ได้ฝึกทักษะการร้องหมอลำสามารถร้องหมอลำแบบ ง่าย ๆ ซึ่งจากการสัมภาษณ์แม่ครูหมอลำอุดมศิลป์ ได้เล่าให้ฟังว่า ในวันแรกที่นักเรียนมา เข้าร่วมกิจกรรมนั้นมีความยากตรงที่เด็ก ๆ ส่วนใหญ่นั้นสมาธิสั้น ไม่ตั้งใจฟังด้วยบริบทของ เด็กประกอบกับมาตามที่คุณครูในโรงเรียนบังคับให้มา แต่เมื่อได้เรียนรู้วรรณกรรมเรื่องสิน ไซมากขึ้นแล้วและได้ซึมซับการร้องหมอลำทำให้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของสินไซผ่าน หมอลำได้อย่างลงตัว

ฐานที่ ๒ หมอลำหุ่นสินไซ

วัตถุประสงค์: เพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องหมอลำหุ่น และมีทักษะการทำหุ่นกระต๊อบข้าว
กิจกรรม: เป็นฐานการเรียนรู้ที่ฝึกให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ทุกขั้นตอนกระบวนการทำหุ่น กระต๊อบข้าวโดยเริ่มตั้งแต่การออกแบบหุ่นกันเองเป็นตัวสินไซช่วยกันหาอุปกรณ์และร่วมกัน ทำโดยมีนายปรีชาการุณ (ครูเตี้ยง) เป็นผู้สอนและควบคุมดูแลและนำมาเป็นตัวละครในการ ถ่ายทอดสินไซในตอนลักพาตัวนางสุมณฑา

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น : เด็กนักเรียนที่เข้าร่วมเรียนรู้การทำ หมอลำหุ่นหรือ หุ่นกระต๊อบนั้นได้มี องค์ความรู้เรื่องการทำหุ่นกระต๊อบและสามารถถ่ายทอดผ่านรูปแบบหมอลำได้ซึ่งทำให้เด็ก นักเรียนได้มีความตระหนักถึงความสำคัญของการทำหุ่นกระต๊อบและได้เรียนรู้วรรณกรรม สินไซร่วมด้วย สังเกตได้จากในการถอดบทเรียนนั้นเด็กนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถ ถ่ายทอดได้เป็นอย่างดีสามารถบอกได้ว่าปัญหาและอุปสรรคในการทำหุ่นกระต๊อบนั้นคือไม้ที่ กรอบทำให้หักง่ายต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างสูง

ฐานที่ ๓ หนึ่งประโมทัยสินไซ

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องประโมทัย (หนังตะลุง) มีทักษะการทำหุ่นเชิด

กิจกรรม : เป็นฐานการเรียนรู้ที่ฝึกให้เด็ก ๆ นักเรียนได้ฝึกทำหุ่นเชิด โดยให้ทำเองทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวาดภาพ ตัดเส้น ลงสีและการพากษ์เสียง การจัดลำดับคิวการเชิดหุ่น พร้อมกับบทเรียนเรื่องราววรรณกรรมเรื่องสินไซ โดยมี นายเจริญพงศ์ ชูเลิศ (ครูยอด) เป็นผู้สอนและควบคุมดูแล

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น : เด็กนักเรียนที่เข้าร่วมเรียนรู้ฐานประโมทัยจำนวน ๓๑ คนได้เรียนรู้ศิลปะการแสดงประโมทัย ซึ่งเป็นการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคอีสาน ทำให้มีองค์ความรู้เรื่องการทำหุ่นเชิด จากการที่เด็กนักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำหุ่นเชิดทุกขั้นตอน ทำให้เห็นคุณค่าของศิลปะวัฒนธรรมของชุมชน และได้ฝึกกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มเพราะจะต้องมีการฝึกซ้อม วางแผนและแก้ไขปัญหาอุปสรรคร่วมกัน ซึ่งจากการนำเสนอผลงานนั้น สะท้อนให้เห็นว่าเด็กนักเรียนทุกคนมีความตั้งใจ สนุกสนานและเห็นคุณค่าของวรรณกรรมเรื่องสินไซ

ฐานที่ ๔ ผลิตภัณฑ์สินไซ : การสกรีนกระเป๋า/สกรีนเสื้อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีองค์ความรู้เรื่องฮูปแต้ม (ภาพจิตรกรรม) มีทักษะการวาดภาพและสามารถต่อยอดไปสู่การทำเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนสร้างรายได้ให้กับชุมชน

กิจกรรม : เด็กนักเรียนที่เข้าร่วมฐานการเรียนรู้นี้จะได้การวาดภาพ ระบายสีตัวละครในเรื่องสินไซ ฝึกทักษะด้านงานศิลปะ โดยมีคณะครู โรงเรียนสวาทวิถีพิทยาสรรพ์ เป็นผู้สอนและควบคุมดูแลซึ่งคุณครูจะใช้วิธีการส่งให้เด็ก ๆ ไปดูฮูปแต้มในสิม (โบสถ์) ของวัดซึ่งถ่ายทอด เรื่องราวของสินไซจากนั้นให้เลือกวาดภาพตัวละครที่ประทับใจในกระเป๋าผ้าหรือเสื้อคนละหนึ่งชิ้น

ผลลัพธ์: เด็กนักเรียนที่เข้าร่วมฐานการเรียนรู้จำนวน 35 คนนั้นนอกจากจะได้ฝึกทักษะการวาดภาพ/ระบายสีแล้วยังได้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับตัวละครที่ตนเองวาดด้วยเนื่องจากเมื่อประทับใจตัวละครใดนั้นก็เกิดความสนใจเรื่องราวประวัติของตัวละครนั้นๆนอกจากนี้ยังมีความน่าสนใจคือที่เสื้อหรือกระเป๋าที่สกรีนนั้นถือเป็นงานฝีมือที่มีชิ้นเดียวในโลกเพราะมาจากฝีมือของเด็กนักเรียนจากจินตนาการและจากความตั้งใจซึ่งหากพัฒนาได้ผลิตภัณฑ์ได้เป็นที่น่าพอใจแล้วอาจจะต่อยอดไปสู่การขายเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อหารายได้ให้กับชุมชน/และนักเรียนด้วยโดยในการทำกิจกรรมครั้งนี้ ดร.ดลฤทัย โกวรรณะกุล ผู้อำนวยการศูนย์ความเป็นเลิศอุตสาหกรรมไม้และอิวน์ทีเชิงธุรกิจได้เข้ามาเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยทำให้โอกาสในการที่จะพัฒนาต่อยอดให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีความเป็นไปได้ไม่ยาก

ฐานที่ ๕ ผลิตภัณฑ์สินไช: กระจกมทองคำเปลวลายสินไช

วัตถุประสงค์: เพื่อให้เด็กนักเรียนมีองค์ความรู้เรื่องการทำกระจกมทองคำเปลวฝักทักชะการ
ทำการมทอง และสามารถต่อยอดไปสู่การทำเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างรายได้ให้กับชุมชน

กิจกรรม : เด็กนักเรียนที่เข้าร่วมฐานการเรียนรู้จะได้ฝึกสมาธิ และใช้จินตนาการเป็นอย่าง
สูงเนื่องจากต้องวาดภาพตัวละคร ตามความคิด จินตนาการของตนเองจากนั้นตัดเส้น และ
ลงสีพื้นจากนั้นจึงทำการมทองซึ่งต้องมีความใจเย็นและมุ่งมั่นตั้งใจในการทำเป็นอย่างมาก
เนื่องจากเป็นงานฝีมือ ซึ่งเด็กทุกคนที่เข้าร่วมฐานนี้จะต้องมีผลงานของตัวเองคนละ 1 ชิ้น

ผลลัพธ์ : เด็กนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๒๙ คน ได้มีองค์ความรู้เรื่องการทำกระจก
มทองคำเปลว มีผลงานที่ตนเองภาคภูมิใจเพราะทำจากความตั้งใจและสมาธิ พร้อมกับได้
เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของตัวละครในเรื่องสินไชที่ตนเองทำการมทองด้วยซึ่งสำหรับฐาน
นี้มีนักเรียนชั้นประถมปลายของ โรงเรียนบ้านงิ้ว ที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการทำกระจกมทองและเคย
ได้มีโอกาสไปจัดแสดงโชว์ผลงานนักเรียนระดับประเทศ เป็นที่เลื่องคอยสอนและควบคุมดูแล
นั่นเอง นอกจากนี้ยังมีความน่าสนใจที่คล้ายกับกระเป่าสกรีน/ เสื้อสกรีนคือสามารถพัฒนาให้
กลายเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน สร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เพราะเป็นงานฝีมือที่มีชิ้นเดียวและ
เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

๒

สินไชโมเดลล์จอร์

หลังจากเด็กเยาวชนจาก ๕ โรงเรียนได้เข้ารับการฝึกอบรมในค่ายสินไชโมเดลล์ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วัดไชยศรี โรงเรียนที่เข้าร่วมก็ได้นำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ และฝึกซ้อมให้เกิดทักษะ ความเชี่ยวชาญยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมหมอลำหุ่นกระต๊อบ ได้ถูกพัฒนาเป็นคณะหมอลำน้อยร้อยปี โดยโรงเรียนบ้านสาวะถี ได้กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ โดยการเชิญครูภูมิปัญญาที่เป็นหมอลำมาถ่ายทอดเทคนิควิธีการลำเพิ่มเติมให้กับเด็ก ๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรมชมรม อีกทั้งยังมีหน่วยงานภาครัฐ คือ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการภายใต้โครงการหมู่บ้านวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ของกระทรวงวัฒนธรรม ทำให้เกิดการต่อยอดและพัฒนาในเชิงทักษะ และวิธีการนำเสนอได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมที่ได้รับการพัฒนาและต่อยอดอย่างเห็นได้ชัด คือ ผลิตภัณฑ์กระจกมทองลายสินไช โดยโรงเรียนบ้านนั้งว ซึ่งเดิมทำเป็นลายไทยตามแบบนิยม พอเมื่อปรับใช้ลายฮูปแต้มสินไชบนผนังฉิมทำให้เกิดอัตลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างออกไป ผลงานต้นแบบที่เกิดจากค่ายยังมีผู้สนใจให้ทางโรงเรียนผลิตเพิ่มเพื่อเป็นของที่ระลึก แสดงให้เห็นว่าศิลปะแบบพื้นบ้านอีสานนั้นมีเสน่ห์ชวนให้ซื้อหา ก่อให้เกิดรายได้เป็นเศรษฐกิจชุมชนอย่างหนึ่งถ้าหากว่าได้มีการขยายผลสร้างผู้ประกอบการ

สำหรับกิจกรรมที่ ๒ คือการนำผลผลิต อันเกิดจากกิจกรรมค่ายซึ่งจัดในพื้นที่ชุมชนสาวะถีไปจัดแสดงสัญจรในโรงเรียนที่เข้าร่วม ซึ่งกิจกรรมสัญจรนี้จัดขึ้นในวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ โดยเลือก ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านนั้งว และโรงเรียนบ้านลาดนาเพียง ซึ่งอยู่นอกพื้นที่ชุมชนบ้านสาวะถี เพื่อให้เกิดการขยายการรับรู้เรื่องราวสินไชออกไปยังพื้นที่โดยรอบตำบลสาวะถี ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่เคยมาสัมผัสแหล่งเรียนรู้ฮูปแต้มสินไชของวัดไชยศรี ก็จะได้เปิดโอกาสให้เกิดการรับรู้ กิจกรรมที่นำออกไปจัดแสดงประกอบด้วย นิทรรศการความเป็นมาของโครงการ กิจกรรมการแสดงหมอลำหุ่นกระต๊อบ โดย โรงเรียนบ้านสาวะถี กิจกรรมหนังประโมทัยสินไช โดย โรงเรียนบ้านสาวะถีพิทยาสรรพ์ และผลิตภัณฑ์กระจกมทองลายสินไช โดย โรงเรียนบ้านนั้งว และสมทบเข้าร่วมจากโรงเรียนบ้านลาดนาเพียง

ซึ่งในแต่ละพื้นที่มีผู้เข้าร่วมชม ประกอบไปด้วย ๑. พระสงฆ์ ๒. ผู้นำท้องถิ่น ๓. ตัวแทน อบต. ๔. ชาวบ้าน ๕. ครู ๖. นักเรียน จำนวนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า ๓๐๐ คน โดย

เฉพาะกลุ่มเด็กนักเรียนมีจำนวนมากที่สุด

ผลจากการจัดกิจกรรมสินไซโมเดลสัญจรในครั้งนี้สะท้อนผ่านการรายงานข่าวของเนชั่นทีวี (จริยาภรณ์ มาตรพร ศูนย์ข่าวภาคอีสานเนชั่นทีวี) ดังนี้

จากค่ายกิจกรรมสินไซโมเดล ณ วัดไชศรี ได้เกิดการต่อยอดเป็นสินไซสัญจรเพื่อนำผลงานของเยาวชนที่ร่วมเข้าค่ายเผยแพร่สู่สายตาของเยาวชนโดยรอบชุมชนเกิดเป็นแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนและผู้ปกครอง ภาพเปิด

สินไซสัญจร ณ บ้านสาวะถี จ.ขอนแก่น ในวันที่ทีมงานได้ไปสัญจร ๒ โรงเรียนด้วยกัน ในช่วงเช้า ไปที่ โรงเรียนบ้านจิว ช่วงบ่ายไปที่เรียนบ้านลาดนาเพียง โดยนำการแสดง ๓ อย่างไปให้นักเรียนชม คือ การแสดงหนังประมัตย์อีสาน หมอลำน้อยร้อยปี และ เดินแบบถมทอง โดย สสส. ภายใต้โครงการ สินไซโมเดล และโครงการพัฒนาเครือข่ายสื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนอีสาน ผู้การเป็น “มหาวิทยาลัยภูมิปัญญาแห่งอีสาน” ภายในงาน มีตั้งแต่เด็กเล็ก ไปจนถึงพ่อแม่ผู้ปกครอง มาเข้าชม ทำให้ได้รับรู้ถึงวรรณกรรมสินไซ และความสามารถของลูกหลานตน

ภาณวิชญ์ มาพชะล็บ นักเรียนโรงเรียนบ้านสาวะถี บอกว่า ตนได้มีโอกาสเข้าร่วมแสดงในคณะหมอลำ ทำให้ตนได้รู้จัก วัฒนธรรม การลำ และทำนองเยอะมากขึ้น ตนรู้สึกดีที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในคณะหมอลำของโรงเรียน ใช้เวลาเพียงไม่นานก็เริ่มมีคนรู้จัก และมีงานจ้างเข้ามา

ทิฆัมพร ชงอาษา นักเรียนโรงเรียนบ้านสาวะถี เล่าถึงการที่ตนได้เข้าร่วมค่ายสินไซโมเดลว่า หลังจากไปเข้าค่าย ทำให้ตนกล้าแสดงออกมากขึ้น ได้เรียนรู้การลำ ได้ไปแสดงในหลายๆพื้นที่ได้รับรางวัลทำให้ตนเกิดความภาคภูมิใจอย่างมาก

ด้าน นางนุช ศิริภูมิ อาจารย์ผู้ควบคุมหมอลำน้อยร้อยปี เล่าว่า จากที่เด็กได้ไปเข้าร่วมค่ายสินไซโมเดล ทำให้เด็กได้รู้จักวรรณกรรมสินไซ ที่เป็นของดีอยู่ใกล้ตัวของเราอย่างมาก เด็กเกิดความผูกพัน หวงแหน ภูมิปัญญานี้ หลังจากได้เข้าค่ายตนจะนำมาต่อยอดแสดงที่โรงเรียนเด็ก ๆ ให้ความสนใจและชื่นชอบอย่างมาก สำนักงานเขตมาเห็น เด็ก ๆ จึงได้รับทุนสนับสนุน

ภาณวิชญ์ มาพชะล็บ

ทิฆัมพร ชงอาษา

คุณครูนงนุช ศิริภูมิ

... สิ้นไซโมเดลสัจจร (โรงเรียนบ้านจิว) ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

สินไซโมเดลสัญจร (โรงเรียนบ้านลาดนาเพียง) ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๒.๐๐-๑๕.๐๐ น.

๓

แลกเปลี่ยนเรียนรู้

นางสมนึก กิจโป้

ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านสาวะถี
(ส่ววัดถ้ำราษฎร์รังสฤษดิ์)

เสียงแตรรดตุงตั้งขึ้นเพื่อขอพรจากปู่โพธิ์ของคณะหมอลำหุ่นลินไชน้อย ๑๐๐ ปี โรงเรียนบ้านสาวะถี (ส่ววัดถ้ำราษฎร์รังสฤษดิ์) ให้การเดินทางราบรื่นปลอดภัย เพื่อร่วมงาน “สัมผัสเสน่ห์บางลำพู เคียงคู่วัฒนภาคกลาง” การเดินทางในครั้งนี้สร้างความตื่นเต้น ตีใจให้กับทุกคน นักเรียนบางคนไม่เคยไปที่กรุงเทพมหานคร ไม่เคยเดินทางไกล ๆ จึงต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อม บางคนเตรียมถุงพลาสติก บางคนเตรียมยาดม ยาหอม ขณะที่รถวิ่งไปตามถนนมิตรภาพมุ่งสู่พิพิธบางลำพู เสียงนักเรียนคุยกันจ้อแจอย่างสนุกสนาน เหลียวมองสองข้างทางอย่างมีความสุข

เมื่อมาถึงจุดหมายพิพิธบางลำพู นักเรียนทุกคนช่วยกันขนอุปกรณ์การแสดงมีตัวละครหุ่น ฉาก กลอง ความสามัคคี ความมีน้ำใจ ทำให้การทำงานของเรสำเร็จตามเวลา

ภายในงานมีการแสดงของหลายจังหวัดที่แตกต่างกัน นั่นหมายถึงวัฒนธรรมรากเหง้าของแต่ละท้องถิ่นที่เหมือนกัน นักเรียนทุกคนยืนดูอย่างตื่นเต้นตีใจ พวกเราได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้เห็นสิ่งดี ๆ ดังสำนวนไทยที่ว่า “สิบปากว่า ไม่เท่าตาเห็น” ทำให้ดวงใจน้อย ๆ พองโต

พอถึงเวลาการแสดงของตน ดูเหมือนความตื่นเต้นจะมีมากกว่าเดิม ไม่ใช่เฉพาะนักเรียนที่ทำการแสดงคณะครูที่ควบคุมมาก็มีความรู้สึกลึ้นเหมือนกันกลัวการแสดงผิดพลาดกลัวไม่มีคนดู พวกเราพยายามรวมใจให้เป็นหนึ่ง เรายึดคำพูดของท่าน ผอ.วรศิลป์ นิลเขต ท่านบอกเสมอว่า เราได้มาในครั้งนี้ เพราะท่านพระครูบุญชยากร ท่าน ผศ.ดร.ทองวิทย์ พิมพะภรณ์ คุณสุมาลี สุวรรณกร และงบประมาณของ สสส. พวกเราต้องทำให้เต็มความสามารถให้คุ้มค่าที่สุด ผลจะออกมาอย่างไรยอมรับได้ ทำให้ทุกคนมีกำลังใจสู้ สู้ และสู้

การแสดงออกมาเกินที่เราคาดหวังไว้ ด้วยมนต์เสน่ห์ของเสียงแคนแห่งแดนอีสานตั้งขึ้น ทุกคนในงานต่างหันมามองให้ความสนใจ เสียงปรบมือคือเสียงสวรรค์ ทุกคนมีความสุขสนุกไปด้วยกัน ทั้งหน้าเวทีและหลังเวที

ขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุก ๆ ส่วน ที่หยิบยื่นโอกาสดี ๆ ให้กับพวกเรานักเรียนโรงเรียนบ้านสาวะถี (ส่ววัดถ้ำราษฎร์รังสฤษดิ์) ทำให้พวกเราเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ สืบสานวัฒนธรรมอันดีงาม เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชนของเราต่อไป

๔

ถอดบทเรียนค่ายสินไชโมเดล

เมื่อการดำเนินกิจกรรมมาถึงขั้นตอนสุดท้ายแล้ว ก็ได้เวลาที่จะต้องสรุปบทเรียนหรือองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากโครงการที่ผ่านมาตลอดหลายเดือนนับแต่เริ่มการปรึกษาหารือกันแบบไม่เป็นทางการ จนพัฒนาเป็นโครงการที่ได้รับการอนุมัติงบประมาณดำเนินโครงการอย่างเป็นทางการจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ และได้เริ่มปฏิบัติการในกิจกรรมแรกในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ โดยมีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการทั้งหมด ๔ กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมค่าย กิจกรรมการสัญจร กิจกรรมการแลกเปลี่ยน และกิจกรรมถอดบทเรียน

กิจกรรมถอดบทเรียน นับเป็นขั้นตอนสุดท้ายและมีความสำคัญ เพราะจะทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้มาช่วยกันถกกันเรื่องสิ่งที่ได้รับ หรือเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ รับรู้ และร่วมกันพัฒนาในโอกาสต่อไป ซึ่งการถอดบทเรียนในครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมเป็นตัวแทน โดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียน และกลุ่มครู สำหรับกลุ่มนักเรียนได้แบ่งเป็นกลุ่มย่อยตามกิจกรรมกลุ่มฐาน คือ **กลุ่มหนึ่งประโมทัยสินไช** **กลุ่มหมอลำหุ่นสินไช** **กลุ่มกระเจกตมทองคำเปลวลายสินไช** **กลุ่มสกรีนเสื้อลายสินไช** ส่วนกลุ่มครูให้สะท้อนในภาพรวมของโครงการ โดยมีประเด็นคำถาม ๔ ข้อ ดังนี้ ๑. ความรู้สึก หรือ สิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการ ๒. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ ๓. สิ่งที่ยอยากทำแต่ไม่ได้ทำและสิ่งที่ไม่ชอบ-ไม่อยากทำ ในโครงการ ๔. เป้าหมายในอนาคตหรือสิ่งที่คาดหวัง

ในส่วนกิจกรรมหลักสูตรท่องถิ่นสินไชได้มีการสรุปและถอดบทเรียนกันอย่างละเอียดแยกต่างหาก เพราะเป็นกิจกรรมที่มีความเฉพาะแตกต่างจากกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งได้นำข้อสรุปของการสะท้อนผลมาผนวกเข้าไว้ในตอนท้ายของบ้นนี้ด้วย

บทสรุปการถอดบทเรียนโดยนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม (ตัวแทน ๕ โรงเรียน)

๑. ความรู้สึก หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการ ฯ

กลุ่มหนึ่งประโมทัยสินไช

- ได้สร้างหุ่นด้วยตัวเอง
- ประทับใจที่ได้แสดงหนังประโมทัยทำให้คนรู้จักหนังประโมทัยมากขึ้น
- ได้มีประสบการณ์การทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ได้ความกล้าแสดงออก

กลุ่มกระจงกมทองลายสินไช

- ได้ฝึกสมาธิในการวาดรูปในกระจงก
- ได้ประสบการณ์เพิ่ม
- ได้ไปศึกษากับสถานที่ใหม่ ๆ
- มีความสุขกับเพื่อนมากขึ้น

กลุ่มหมอลำหุ่นสินไช

- ทำให้คนรู้จักวรรณกรรมสินไชมากขึ้น
- ทำให้รู้จักทำนองดนตรีต่าง ๆ
- ภูมิใจในการแลกเปลี่ยนความรู้

กลุ่มสกรีนเสื้อลายสินไช

- ภูมิใจที่ได้สกรีนเสื้อใส่เอง
- ภูมิใจที่ทุกคนชอบเสื้อที่เราทำ
- ภูมิใจที่ได้ใช้ความสามารถของเราใช้ในการสกรีนเสื้อ

๒. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ ฯ

กลุ่มหนึ่งประโมทัยสินไช

- ภูมิใจในท้องถิ่น
- ได้นำเรื่องราวสินไชไปเล่าให้คนอื่นฟัง
- มีการแสดงหนังประโมทัยที่โรงเรียน
- ทำให้เพื่อนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรม

กลุ่มกระจงกมทองลายสินไช

- ได้วาดรูปสินไช
- ได้รู้จักสินไชมากขึ้น
- ได้ฝึกทำงานกับเพื่อนในการวาดรูปสินไช
- ได้ถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อน
- สามารถนำไปสร้างรายได้

กลุ่มหมอลำหุ่นสินไช

- ได้พัฒนาตัวเองด้านขงวงจนถึงด้านต่อไป
- ทำให้คนได้รู้จักในโซเชียลมีเดีย
- ได้พัฒนาหุ่นขงวง ฯลฯ ที่แปลกใหม่ขึ้น product
- คนในโรงเรียนสามารถล่าได้
- มีการจัดนิทรรศการแสดงผลหมอลำไซค์

กลุ่มสกรีนเสื้อลายสินไช

- มีผลงานของตัวเอง product
- มีคนชื่นชมและชอบผลงานของเรา
- มีโอกาสได้แสดงความสามารถ

๓. สิ่งที่ยากทำแต่ไม่ได้ทำ และสิ่งที่ไม่ชอบ - ไม่อยากทำ

กลุ่มหนังประโมทัยสินไช

- ยังไม่ได้เผยแพร่หนังประโมทัยผ่านทางสื่อออนไลน์
- ยังไม่ได้เผยแพร่สู่ชุมชนอย่างละเอียด
- การแสดงให้เวลาน้อยเกินไป
- มีพื้นที่ในการแสดงน้อย
- เวลาในการทำกิจกรรมกับเวลาเรียนตรงกัน อาจกระทบกับการเรียนได้

กลุ่มกระจกมทองลายสินไช

- อยากวาดรูปสินไชทั้งหมดอยู่ในกระจกแผ่นเดียว
- ไม่ชอบที่ปากกาซึมเยอะเกินไป

กลุ่มหมอลำหุ่นสินไช

- อยากนำเสนอหมอลำผ่านสื่อต่างๆ (promotion)
- ไม่ชอบคนที่มาก่อความวุ่นวายในการแสดง (management)
- อยากให้ผู้ที่จะแสดงมีความพร้อมด้านสุขภาพ (Management)
- ไม่ชอบที่เวลากระชั้นชิดหรือเวลาน้อยเกินไป (management)

กลุ่มสกรีนเสื้อลายสินไช

- อยากให้นำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายยังต่างประเทศ
- อยากขายสินค้าผ่านสื่อออนไลน์

๔. เป้าหมายในอนาคตหรือสิ่งที่คาดหวัง

กลุ่มหนังประโมทัยสินไช

- อยากเห็นน้อง ๆ รุ่นใหม่สืบทอดและอนุรักษ์หนังประโมทัย
- อยากนำการแสดงไปเผยแพร่ยังต่างประเทศ
- อยากเห็นตัวเองออกทีวี

กลุ่มกระจกมทองลายสินไช

- อยากให้มีการเผยแพร่เทคนิคกระจกมทองลายสินไชให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น
- อยากรู้จักตัวละครสินไชมากขึ้นเพื่อนำไปวาดได้เพิ่มขึ้น

กลุ่มหมอลำหุ่นสินไช

- อยากไปแสดงหมอลำที่ต่างประเทศ
- อยากให้ต่างชาติได้มีโอกาสได้ดู
- อยากมีรถเพื่อความสะดวกในการเดินทางไปแสดง

กลุ่มสกรีนเสื้อลายสินไช

- อยากให้มีคนมาติดต่อซื้อขายสินค้า
- อยากเห็นเสื้อสกรีนและตัวเองออกทีวี
- อยากเปลี่ยนตัวละครหรือลวดลายในการสกรีนเสื้อ

บทสรุปการถอดบทเรียนโดยครูที่เข้าร่วมกิจกรรม (ตัวแทน ๕ โรงเรียน)

๑. ความรู้สึก หรือ สิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการ ฯ	
<ul style="list-style-type: none"> - ภูมิใจในท้องถิ่นสามดี - รู้จักรากเหง้าของตัวเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - อยากสืบสาน - รู้ว่าคนอื่นรู้จักเรา
๒. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการ ฯ	
<ul style="list-style-type: none"> - คนภายนอกรู้จักชุมชนมากขึ้น - ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน - ประชาสัมพันธ์ชุมชน - มีหมอลำหุ่นสินค้าน้อยร้อยละ - มีหนังประโมทัยสินค้า - กระจกถมทองสินค้า 	<ul style="list-style-type: none"> - สินค้าแบรนด์ - เพิ่มเวลาเรียนรู้ของนักเรียน - ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม - มีภาคีเทศก์ - เด็กมีความภาคภูมิใจในรากเหง้า
๓. สิ่งที่ยากทำแต่ไม่ได้ทำ และสิ่งที่ไม่ชอบ - ไม่อยากทำ	
<ul style="list-style-type: none"> - อยากทำฮ้าน (เวที) หมอลำในชุมชน - อยากทำผลิตภัณฑ์สินค้าแบรนด์ - เวลา ถ้าเวลามากกว่านี้เราจะทำได้มากกว่านี้ - ภาระงาน - งบประมาณ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความร่วมมือจากภายนอก - ให้มีการสนับสนุนงบประมาณ วิชาการ - ทักษะความรู้ เช่น เชิดหุ่น เด็ก ๆ เชิดได้แต่ - การสื่อสารมณยังไม่ได้ อยากให้มีการสอน Acting
๔. เป้าหมายในอนาคตหรือสิ่งที่คาดหวัง	
<ul style="list-style-type: none"> - มีร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ อาจอยู่ที่วัด - มีตลาดนัดสินค้าเดือนละครั้ง (สินค้าธงฟ้า) - เอาทั้ง ๑๑ โรงเรียนมานำเสนอ 	<ul style="list-style-type: none"> - อยากขยายผลไปทั้งตำบล ในเมื่อเรามีสิ่งดี ๆ ที่ได้ออกไปแสดงภายนอกแล้วเราก็อยากให้นำมาแสดงบ้านเรา

สรุปและถอดบทเรียน หลักสูตรสืงไซ

ผอ.สายชล สิงห์สุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลบ้าน
โนนหนองวัด : วิทยาการ

จากที่ได้มาร่วมในโครงการมีส่วนช่วยจัดกระบวนการ
ให้คุณครูในเครือข่ายร่วมกันทำหลักสูตรสืงไซบ้านสาวะถี
ในช่วงสั้น ๆ ได้พบว่าต่างกับสืงไซที่เคยทำมาในฐานะที่เคย
อยู่เทศบาลนครขอนแก่นเป็นหลักสูตรสืงไซที่ทำตามนโยบาย
มีกระบวนการได้รับการสนับสนุนชัดเจนมีกระบวนการ
เป็นขั้นเป็นตอน จนกระทั่งจบเป็นเล่ม และขับเคลื่อนจนกระทั่ง
เข้าสู่สถานศึกษา แต่ตรงนี้คณะครูเครือข่ายที่เข้ามารวมกันไม่
ได้มีจำนวนมาก ไม่ได้มีองค์ความรู้มาก ไม่ได้รับการคัดจากคนที่เขียนหลักสูตรเป็นมาเลย
แต่เป็นคณะครูที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ และทุกคนสะท้อนเหมือนกันคือ รู้สึกมีความไม่สบายใจ
ตรงที่เป็นคนในพื้นที่แต่ยังไม่ทราบชัดเจนในเรื่องราวของของดีในสาวะถีเองซึ่งเป็นคุณค่า
ที่ คนภายนอกนักวิชาการภายนอกนักท่องเที่ยวดูต่าง ๆ มาช่วยสะท้อนว่าในบ้านสาวะ
ถีมีอะไรที่มีคุณค่ามาก ดังนั้นเรื่องราวของฮูปแต้มที่เราได้เริ่มเรียนรู้ตั้งแต่ต้นกระบวนการ
ที่พระอาจารย์ไพรวลัยได้พาชม เราได้เข้าไปพร้อมกับนักวิชาการ ทำให้แต่ละคนตื่นเต้นมาก
และเราได้กลับมาทบทวนเนื้อหาเรื่องราวของสืงไซทั้งเรื่อง ทำให้ได้มีความรู้ความเข้าใจมาก
ขึ้น จากภาพที่เห็น เรื่องที่ได้ฟัง ทำให้มองภาพตามใจത്യเดียวกัน เวลาสองสามวันเราจะใช้ให้
เกิดประโยชน์อย่างไร เป็นช่วงเวลาที่มีคุณภาพมากที่สุดที่เราได้ร่วมมือร่วมแรงกันทำงาน เราเริ่ม
กันตั้งแต่คิดว่าเด็กในแต่ละช่วงชั้นมีเรื่องราวของสืงไซตอนไหนบ้างที่น่าจะนำมาให้เด็ก ๆ ชั้น
เล็ก ๆ จนถึงชั้น ม.ปลาย ได้เรียนรู้เรื่องอะไร เราได้ช่วยกันวางโครงสร้างจนถึงหน่วยการเรียนรู้
จนเสร็จเรียบร้อย จริง ๆ แล้วมันไม่สามารถที่จะทำได้เลยในช่วงเวลาสั้น ๆ แต่ด้วยความตั้งใจ
ของทุกท่านที่ได้ช่วยกันเขียนโครงสร้างของหลักสูตรเบื้องต้นจนเสร็จเรียบร้อย เราได้สรุปกัน
ว่าถ้าเป็นแบบนี้แล้วในส่วนของสืงไซในแต่ละที่มีการสื่อสารเรื่องราวแตกต่างกันไป เรามาให้
ความสนใจกับสืงไซในฮูปแต้มวัดไชยศรีดีไหม หากมีการเรียนรู้และถอดบทเรียนกับฮูปแต้มที่
สอดคล้องกับสืงไซที่ชัดเจน มันอาจจะไม่มีครบทุกตอนแต่ทำให้หลักสูตรของสืงไซวัดไชยศรี

เป็นเอกลักษณ์ของเราเอง สามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่โรงเรียนในเครือข่ายหรือโรงเรียนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมเครือข่าย ไม่ว่าจะป็นนักท่องเที่ยวหรือกลุ่มคนในเมืองขอนแก่น หรือใครก็ตามที่สนใจเรื่องสินค้าและอุปโภคบริโภคหรือกลุ่มใครก็ตามที่สนใจจะเข้ามาใช้ฐานการเรียนรู้จากกิจกรรมตรงนี้ตามช่วงเวลาที่เราจะมีเราก็สามารถเอาหลักสูตรที่เราสรุปไว้ในหลาย ๆ เวอร์ชันให้ทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้และกลับออกไปด้วยความรู้สึกสำนึกรักเช่นเดียวกับคนในพื้นที่...”

ครูประครอง พงษ์ชนะ โรงเรียนบ้านลาดนาเพียง

“การที่มาร่วมกันทำหลักสูตรในวันนี้สามารถสรุปในชั้นหนึ่งได้ ยิ่งมาเห็นของท่านอาจารย์อาทิตย์ เกษจันทร์(วิทยากรในวันถอดบทเรียน) นำเสนอทำให้มีพลังขึ้นเยอะ คิดว่าการมาประชุมครั้งนี้ดีับหน้ามาก มองเห็นช่องทางที่จะนำไปสู่เด็กและชอบตรงที่จะทำยังไงให้สินค้าเข้าสู่เด็ก ทำให้เด็กสาวะถีเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ได้ เด็กรักท้องถิ่นสามารถบอกได้ว่าสินค้าของตำบลสาวะถีเป็นอย่างไร อยากให้สินค้าตรงนี้เข้าไปสู่ทุกสถาบัน อ.สุมาลี(สุมาลี สุวรรณกร)พูด ชอบมากเลย อยากให้ทุกโรงเรียนรู้จักสินค้าตรงนี้ ครั้งก่อนพาเด็กบ้านลาดฯ มาเขาตื่นเต้นมากชอบมาก ขึ้นมา ๒-๔ ก็มองเห็นช่องทางที่จะนำหลักสูตรตรงนี้ไปใช้ คิดว่ามาครั้งนี้มองเห็นความก้าวหน้าเยอะ เพื่อน ๆ ที่มาวันนี้เราก็คงจะรวมพลังกันทำให้สินค้าของสาวะถีมีความก้าวหน้าที่ขึ้นท้ายสุดนี้มาเห็นเด็กกล้า ยิ่งเป็นพลังส่วนตัวเป็นคนชอบหอมกลิ่นสาวะถีอยู่แล้ว อย่างครอบครัวของ อ.นงนุช (นงนุช ศิริภูมิ) เป็นหอมกลิ่น ก็สามารถต่อ ยอดได้ดีมากเลย ก็คิดว่าจะเดินทางไปด้วยดีเป็นพลังที่เราจะรวมกัน...”

ครูละเอียด จันทร์พุด โรงเรียนบ้านจิว

“วันนี้รู้สึกวก่อนที่จะมาร่วมกับเครือข่ายสินค้าโมเดล มีความรู้สึกว่าจะต้องมีอะไรดี ๆ สักอย่างพอได้มาร่วมทำกิจกรรมเครือข่ายรู้สึกภูมิใจว่าตำบลสาวะถีมีดี และได้เกิดการรวมกลุ่มของคนครู ผู้นำ โดยเฉพาะท่านวิทยากรมาชี้แนะเราถึงมีความรู้สึกภาคภูมิใจว่าวรรณกรรมอีสานสินค้ามีดีแล้วทำอย่างไรให้เด็กอีสานได้เรียนรู้ และชาวซึ่งและอนุรักษ์อย่างไรให้ยั่งยืน

วันนี้ จุดนี้จึงเกิดขึ้นมาร่วมกันสานต่อให้สินไซโมเดลสู่ทักษะของลูกหลาน ไม่ว่าจะ เป็นทักษะด้านอาชีพ การทำกระเจกถมทองคำเปลว หนังสือประโมทัย หมอลำน้อยร้อยปี เรามารวมตัวกันจัดกิจกรรมเพื่อเด็กได้เรียนรู้และสืบสานต่อในเรื่องสินไซ ในอนาคตเชื่อว่าเยาวชนในท้องถิ่นจะเกิดความรักหวงแหนในสิ่งที่เรามี ในภูมิปัญญาที่เรามี เหมือนกับคำพูดที่ว่า “**เฮ็ดในสิ่งที่เชื่อ เชื้อในสิ่งที่เฮ็ด**” เราเชื่อว่าเรามีดี เราร่วมกันทำเครือข่ายสินไซโมเดลให้คนรู้จักและให้

เด็กทุกคนรักท้องถิ่นของตน หวังว่าทุกท่านจะร่วมด้วยช่วยกันสานต่อเจตนารมณ์ไปจนถึงที่สุดในยุคของไทยแลนด์ 4.0 ขอขอบคุณค่ะ”

ครูมาลี เสาร์สิงห์ โรงเรียนสวาระถิพิทยาสรรพ์

“ก่อนที่จะเข้าอบรมสินไซโมเดล รู้สึกดีมากเพราะอยากเห็นหลักสูตรที่จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ทุกช่วงชั้น หลักสูตรที่เกิดมาจากพวกเราเองคิดว่าการนำไปใช้ก็จะประสบความสำเร็จเพราะว่าเรามีส่วนร่วมและได้วิทยากรที่มีความรู้ด้านนี้ในขณะที่ทำก็ได้รับความรู้มากมายจากท่านวิทยากรจากท่านพระอาจารย์ไพรวัล ที่ได้ให้ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องสินไซ ทำให้มองเห็นภาพสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสวาระถิกำลังจะประสบผลสำเร็จในเรื่องของการต่อยอดที่ไปทำที่โรงเรียนเดิมก็ได้ทำแล้ว และได้มีการเติมเต็มในส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ คือเรื่องหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องของกิจกรรมฝายนังวัดไชยศรี เราได้จัดกิจกรรมบูรณาการนักเรียน ม.๑ ทุกกลุ่มสาระ คือไปเรียนที่แหล่งเรียนรู้ แต่ละวิชาที่จะออกแบบไปโดยใช้สื่อ คือสิมวัดไชยศรี และ ชันหมากเบง เอามาเป็นแนวทางในการเรียนแบบบูรณาการ ที่โรงเรียนจัดชุมนุมสินไซซึ่ง

ได้เรียนรู้เรื่องหนังสือประโมทัย และหมอลำเรื่องสินไซแต่สิ่งที่อยากให้เกิดขึ้นต่อไปคือ หนังสือฉบับสมบูรณ์เรื่องของสินไซ สอง อยากรอดบทความ หรือ หนังสือจากกิจกรรมฝายนัง”

ครูนงนุช ศิริภูมิ โรงเรียนบ้านสวาระถิ

ส่วนตัวเป็นคนบ้านสวาระถิ พอรู้ว่าจะมีหลักสูตรท้องถิ่นสินไซก็ตั้งใจอย่างน้อยไม่ได้อยู่เฉพาะเรา แต่ทำให้นคนอื่น ๆ ได้รู้ด้วย ทำให้รู้ว่าสวาระถิมืออะไรดี ส่วนของโรงเรียนบ้านสวาระถิเองเราหยิบมาใช้บ้างแล้ว คือทำกิจกรรมเพิ่มเวลา

รู้ให้กับนักเรียน โดยการอบรมสินค้าโมเดลครั้งที่หนึ่งได้หมอลำ ครั้งที่สองได้หุ่นกระต๊อบเข้ามา ถ้าเราล้าอย่างเดียวนักเรียนไม่สามารถ เลยกเอาหุ่นออกมาโชว์ด้วย จึงให้เด็กประดิษฐ์หุ่นที่เป็นตัวละครของสินค้าทุกตัว แล้วให้เขานำเสนอในรูปแบบหมอลำหุ่นสินค้าอย่างน้อยร้อยปี ตอนแรกเราแค่จะเอาเด็กที่มีปัญหาการเรียนเพื่อให้เขาสนใจการเรียน เลยกทำกิจกรรมนี้ขึ้นมา เพื่อให้เขาตั้งใจเรียนขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น คนอยากลาก็ให้ล่า คนอยากเป่าแคนก็ให้เป่าแคน”

ครูพรณี เหมนิธิ โรงเรียนบ้านสาวะถี

“ ดีใจที่ท่าน ผอ. (ผอ.วรศิลป์) มอบหมายให้มาทำโครงการนี้ ตื่นเต้นดีใจที่ผู้รู้ เช่น ท่านอาจารย์สายชล เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ ภาครัฐก็ประทับใจในการให้ข้อมูลและสนับสนุนเรื่องเอกสาร จาก ผศ.ทรงวิทย์ สองวัน ที่ทำรู้สึกว่าได้ความรู้เยอะเลย คาดหวังว่าอยากได้หลักสูตรที่สมบูรณ์เพื่อลงสู่เด็กให้มีโอกาสรักในชุมชน และต่อยอดสามารถขยายผลได้ต่อไป...

ครูวัชรภรณ์ อ้วนวงศ์ โรงเรียนบ้านโคกล่าม

“ ความรู้สึกตั้งแต่เข้าที่เข้าร่วมประชุม (สรุปและถอดบทเรียน) ยอมรับว่าไม่มีความรู้เรื่องสินค้าโมเดลเลย เพราะเพิ่งย้ายมาจาก อ.บ้านฝาง ไม่รู้เลยว่าบ้านสาวะถีมีอะไรดี ๆ จนเข้ามา ก็ได้รับเรื่องราวของสินค้าโมเดลขึ้นมาบ้าง แต่ยังไม่เข้าใจลึกซึ้งเท่าที่ควร แต่พอได้เรียนรู้จากท่านวิทยากร จาก วิดีโอ ต่อจากนี้ไปจะพยายามศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมให้มากขึ้น และจะนำความรู้ที่ได้รับวันนี้ไปถ่ายทอดให้เด็กนักเรียนได้ฟังเพื่อให้เขาได้มีความรู้เกี่ยวกับบ้านสาวะถี จะพยายามเขียนหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนบ้านเราเพื่อให้เด็ก ๆ สามารถปรับใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป”

๖

หลักสูตรลินไช

กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นลินไช

ขั้นตอนที่ ๑. เรียนรู้เรื่องของลินไชจากผู้เชี่ยวชาญ

สายชล สิงห์สุวรรณ

พระอาจารย์ไพวัน มาลาวง จาก สปป.ลาว ได้บรรยายแง่มุมที่สาธารณรัฐประชาชนลาวใช้วรรณกรรมลินไชในการปลูกจิตสำนึกเด็กและเยาวชนให้รักในความเป็นชาติ โดยท่านได้เล่าเรื่องของลินไชประกอบกับคุณธรรมที่มุ่งหวังและประเพณีสำคัญของชนชาติลาวที่สอดแทรกเอาไว้ในวรรณกรรมลินไชตลอดทั้งเรื่อง และสิ่งสำคัญผู้เข้าร่วมในการจัดทำหลักสูตรได้แก่มุมมองในการเลือกนำวรรณกรรมลินไชในบั้น (ตอน) ที่สนุกสนานหรือตอนต่าง ๆ ที่ได้ฟังมานำมาใช้ให้เหมาะสมกับวัยของเด็กและคุณธรรมที่ควรปลูกฝังในช่วงวัยที่สำคัญ บรรยายการศึกษาเรียนรู้จากพระอาจารย์ไพวัน สนุกสนานชวนติดตามจากความรู้สึกซึ่งของท่านเกี่ยวกับเรื่องราววรรณกรรมลินไช

สิ่งที่ผู้เข้าร่วมได้รับ : คณะครูตื่นตัวและสะท้อนถึงความเสียหายที่หลายท่านเกิดอยู่ในพื้นที่นี้แต่ไม่มีโอกาสได้เรียนรู้และนำไปถ่ายทอดให้เด็กได้รู้จักวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง ลินไช นี้ ซึ่งมีความยิ่งใหญ่ พอ ๆ กับเรื่องพระอภัยมณี และมีรายละเอียดที่สอดคล้องกับบริบท วัฒนธรรม อีสาน ...ทุกท่านอยากเรียนรู้มากขึ้น

ขั้นตอนที่ ๒. ทบทวนเรื่องย่อ ลินไช

วรรณกรรมเรื่องลินไชนั้นมีอยู่หลายฉบับหลายสำนวนแต่ที่ได้ยกเอามาทำการ ศึกษาหลัก มี ๒ ฉบับ คือ ฉบับที่ปวิวรรตโดย มหาสิลา วีระวงส์ และฉบับที่ปวิวรรตโดย มหาปรีชา พิณทอง สำหรับฉบับมหาสิลา วีระวงสนั้นได้จัดเนื้อเรื่องแบ่งเป็นตอน ๆ เรียกว่า “บั้น” มีทั้งหมด ๑๕ บั้น ลินสุตที่บั้น “นาคสะดุ้ง” ส่วนฉบับของปรีชา พิณทองมีทั้งหมด ๒๘ ตอน ภาคแรกมีความคล้ายกันมากแต่ได้เพิ่มภาคสอง เริ่มจากตอน “กุมภกัณฑ์คืนชีพ” จนจบเรื่องทั้งหมด แต่ยังมีบางฉบับมีเนื้อเรื่องยืดยาวต่อไปอีก แต่ในที่นี้ได้ยกมาเป็นแนวทางเฉพาะ ๒ ฉบับนี้ เท่านั้น ฉบับมหาสิลา วีระวงส์มีทั้งหมด ๑๕ บั้น ดังเรื่องย่อต่อไปนี้

บั้น (๑) สมมุติ : กล่าวถึง พระยาสุคราฐ ครองเมืองเบ็ญจาน มีมเหสีนามว่า จันทา มีน้องสาวร่วมมารดาอยู่คนเดียว นามว่า **สมณฑา** พระยาสุคราฐรักน้องสาวมากจึงไม่ยอมยกให้เจ้าเมืองต่าง ๆ ที่มาสู่ขอ อีกประการหนึ่งยังไม่พบผู้ที่คู่ควร

บั้น (๒) ยักษ์กระสัน : กล่าวถึงยักษ์กุมภกัณฑ์ครองเมืองอโนราชอยากได้คู่ครองจึงไปทูลถามจากพระยาเวสสุวรรณ หรือ สุวรรณราช ผู้เป็นใหญ่ในบรรดายักษ์ทั้งหลาย เมื่อได้ทราบว่า

เนื้อคู่ไปเกิดในโลกมนุษย์ชื่อ สมณฑา จึงคิดจะติดตามไปเอามาเป็น
ของตนเอง โดยไม่ฟังคำทัดทานของพระยาเวสสุวรรณ

บั้น (๓) สุบิน : กล่าวถึงพระยาสุรราชฝันว่ามีคนต่างด้าวทำ
ต่างเมืองมีลักษณะเหมือนยักษ์ถือศาสน์มาเจรจาก้าวร้าวแล้วถอด
ดาบฟันแขนขวาขาด หมอโหรทำนายว่าพระองค์จะเสียดื้อเพื่อพระ
วงศ์ที่รักมากไป...โหรได้แนะนำให้พระยาสุรราชทำพิธีสะเดาะ
เคราะห์(พลีกรรม)เพื่อผ่อนหนักเป็นเบา

บั้น (๔) วิปะลาสะ : กล่าวถึงพระนางสมณฑาเที่ยวชมสวนดอกไม้
ยักษ์กุมภณทซึ่งหลบซ่อนอยู่ในเขตพระราชฐานได้จึงหว่าจิ้งจอก
ลักเอานางเหาะไปยังปราสาทของตนที่เมืองอโนราช ในเวลาต่อมา
ทั้งสองได้อยู่ด้วยกันจนพระนางสมณฑามีธิดาด้วยกันหนึ่งคนชื่อ
สีดาจัน ต่อมา**พระยารุณราช**เจ้านครบาดาลได้ส่งขอไปเป็นคู่ครอง
ส่วนนางสมณฑานั้นรักทำกุมภณทจึงลี้มบ้านเมืองเดิม

บั้น (๕) บัพชา : กล่าวถึงพระยาสุรราชคิดถึงน้องสาวมากจึงออก
บวชเพื่อติดตาม เมื่อเดินทางมาถึงนครจำปา มี**พระยาภุมมา**
เป็นเจ้าของปกครอง ทราบข่าวว่าผู้ที่ลักตัวนางไปคือยักษ์กุมภณทที่มีฤทธิ์
เดชมาก วันหนึ่งพระยาสุรราชได้ออกบิณฑบาต พบ**ลูกสาวทั้งเจ็ด**
ของ**นันทะเศรษฐี**มาใส่บาตรเกิดความรักจนไม่อาจทนอยู่ในเพช
นักรบวชต่อไปจึงเดินทางกลับเมืองเบ็ญจานเพื่อลาสิกขาบท

บั้น (๖) วิวาหะมังคลา : กล่าวถึงพระยาสุรราชได้ส่งทูตนำสาสน์
เข้าถวายพระยาภุมมาแห่งนครจำปาทูลขอนางทั้งเจ็ดตามประ
เพณีนันทะเศรษฐีไม่อาจขัดได้จึงยอมยกให้เพราะถือว่าเป็นเรื่องของ
บุพเพสันนิวาส ก่อนออกเดินทางผู้เป็นมารดาได้ส่งสอนพวกเขาใน
การประพฤติปฏิบัติตน หลังจากนางทั้งเจ็ดเดินทางถึงเมืองเบ็ญจาน
พระยาสุรราชก็จัดพิธีอภิเษกนางทั้งเจ็ดเป็นมเหสีรอง

บั้น (๗) ปฏิสนธิ : กล่าวถึงการประสูติ สีโห สังข์ สิ้นไซ และทำ
ทั้งหก โหรทำนายว่า สิ้นไซ สีโห และสังข์ เป็นผู้มิบุญมาเกิดนางทั้ง
หกเกิดความอิจฉาจึงจ้างโหรให้ร้ายพระยาสุรราชหลงเชื่อจึงขับออก
จากเมืองแต่พระนาง นางจันทาและนางลุนผู้เป็นมารดาขอออก
ติดตามไปดูแลลูกน้อยทั้งสามในระหว่างทางพระอินทร์เนรมิตเมือง
ให้เป็นที่พำนักทั้ง ๕ พระองค์ จึงได้ใช้ชีวิตอยู่ในป่าโดยมีครุฑและ
นาคคอยเฝ้าเป็นเวรยาม

บั้น (๘) โคจร : กล่าวถึงหกกุมารลงสินไชสังข์และสีโหไปตาม พระเจ้าอาทกลับคืนเมืองด้วยความกตัญญู สินไชจึงอาสาไปตาม เอาพระเจ้าอาคืนมา ในขณะที่เดินทางต้องข้าม ๖ ย่านน้ำ ๙ ด้าน มหาภัย

บั้น (๙) อนุยุทธกรรม : กล่าวถึงการรบครั้งแรกระหว่างแม่ทัพ ของยักษ์กุมภันทมิ ไวยกัน โกสิห์ ไคสิห์ เพ็ชชะโค ทั้งหมดตายใน ที่รบเหลือแต่ไวยเวทผู้เป็นหลานของท้าวกุมภันท์พากองทัพกลับ เข้าเมือง

บั้น (๑๐) มหายุทธกรรม : กล่าวถึงการรบครั้งใหญ่กับยักษ์ กุมภันท์ในการรบครั้งนี้ สีโหได้มาช่วยสินไชกับตั้งรับด้วย ทั้งสอง ฝ่ายต่างใช้อาวุธ เวทมนต์ คาถา การแปลงกาย รวมถึงอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ มาช่วยรบจนนายทัพฝ่ายยักษ์ถูกฆ่าตายหมด ใน ที่สุดกุมภันท์ก็ถึงแก่ความตาย ด้วยอาญาพของฝ่ายสินไช

บั้น (๑๑) นาคะยุทธกรรม : กล่าวถึงพระนางนางสุมณฑาคิดถึง ลูกสาวอยู่เมืองนาคจึงให้สินไชไปตามจึงจะยอมกลับนครเบ็ง จานสินไชจึงออกอุบายทำเล่นสกาพนันกับท้าววรุณนาคและได้ รับชัยชนะแต่ฝ่ายนาคไม่ยอมทำตามเงื่อนไขจึงเกิดสงครามกัน ขึ้น ฝ่ายสินไชเรียกครุฑมาช่วยรบสุดท้ายฝ่ายวรุณนาคก็พ่ายแพ้ สินไชจึงรับพระธิดาสิดาจันทร์กลับคืนมาเมืองมนุษย์ ก่อนกลับสินไช ยังได้สั่งสอนศีลธรรมเกี่ยวกับหลักการปกครองบ้านเมืองแก่พระยา วรุณราชอีกด้วย

บั้น (๑๒) มุตะนัง : กล่าวถึงสินไชพานางสุมณฑากับลูกสาวเดินทางมาสมทบกับสีโหและท้าวทั้ง ๖ ที่ทำน้ำ

บั้น (๑๓) กาละ : กล่าวถึงสินไชถูกท้าวทั้ง ๖ ลวงไปเล่นน้ำและ ผลัก ตกเหว พระอินทร์ได้มาช่วยเอาไว้ แล้วนำไปยังปราสาทกลาง ป่าอยู่กับมารดา

บั้น (๑๔) ฅาปนา(บาสิเสวยราช) : พระนางสุมณฑาเปิดเผย เรื่องราวความจริงกับพระยาสุรราช พระองค์ทรงเสียพระทัยมาก สั่งทำโทษท้าวทั้งหกพร้อมด้วยมารดา จากนั้นจึงเชิญสินไชจาก ป่ามายังเมืองแล้วอภิเษกให้ครองนครเบ็งจานด้วยความร่วมมือ เป็นสุขสืบมา

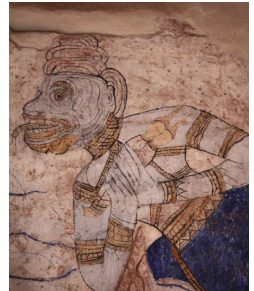
บัน (๑๕) นาคสะดุ้ง : กล่าวถึงพระยารุณราชได้ยกพลขึ้นมา
อ่อนน้อมสินไชแล้วขอนางสีดาจันกลับเมืองนาค สินไชและพระนาง
สมุณฑาทีก่อนญาติตามประสงค์ สินไชยังได้อบรมสั่งสอนพญานาค
ให้รักษาศีลปฏิบัติธรรม รักษาชีวิตของประเพณี

ส่วนฉบับของปรีชา พิณทองจะมีเพิ่มจากบันที่ ๑๕ อีก
หลายตอน ดังนี้ :

ตอน กุมภกัณฑ์คืนชีพ : กล่าวถึงท้าวเวสสุวรรณเมื่อไม่เห็นกุมภกัณฑ์
ขึ้นไปเฝ้าจึงได้สืบทราบว่าตายแล้วจึงได้ชุบชีวิตให้ใหม่และขอให้
กุมภกัณฑ์เลิกคิดติดตามนางสมุณฑาทิเสียแต่กุมภกัณฑ์ไม่ยอมฟัง

ตอน กุมภกัณฑ์ลักนางสมุณฑาทิ : กล่าวถึงกุมภกัณฑ์ได้เข้ามาลักพระ
นางสมุณฑาทิพร้อมด้วยสินไชไปขังไว้ที่เมืองอนิราชเพื่อจะต้มกิน
เป็นอาหาร ท้าวสีโห สังข์ พร้อมด้วยกองทหารติดตามไปแย่งมาได้
แล้วทั้ง ๓ ก็ได้ต่อสู้กับยักษ์กุมภกัณฑ์

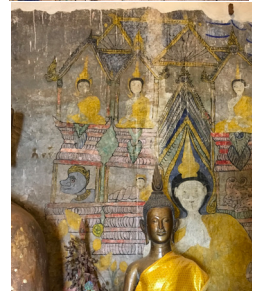

ตอน พระอินทร์ห้ามทัพ : กล่าวถึงพระอินทร์เสด็จลงมาห้ามทัพ
ทั้งสองฝ่ายให้หยุดรบกันทั้ง ๒ ฝ่ายยอมตามที่พระอินทร์ขอร้อง
พระอินทร์จึงได้สั่งสอนศีลธรรมทั้งสินไช และกุมภกัณฑ์

ตอน สินไชสอนศีลธรรมยักษ์กุมภกัณฑ์ : ยักษ์กุมภกัณฑ์ได้มาขอ
นางสมุณฑาทิตามจารีตประเพณี พร้อมด้วยของหมั้นมากมายแล้ว
รับนางสมุณฑาทิกลับคืนเมืองอนิราชก่อนกลับสินไชได้สอนศีลธรรม
ยักษ์กุมภกัณฑ์

ตอน สินไชมอบราชสมบัติ : สินไชได้อภิเษกกับนางสีโห แห่ง
อูครกูทวิปและนางศรีสุพรรณ เมื่อมเหสีทั้ง ๒ ประสติดเป็นพระโอรส
และพระธิดา คือ ลูกของนางสีโหเป็นชายชื่อสังขะราชลูกของนาง
ศรีสุพรรณ เป็นหญิงชื่อสรุสา ทั้ง ๒ เมื่อโตขึ้นก็ได้อภิเษกสมรสกัน
และสังขะราชได้ครอบครองเมืองเบ็ญจานสืบต่อจากสินไช

ตอน ม้วนชาดก : สรุปอดีตของตัวละครว่าเมื่อตายจากชาตินี้
แล้วไปเกิดเป็นอะไร อาทิ สินไช ต่อมา คือ พระพุทธเจ้า สีโห คือ
พระอานนท์ สังข์ทอง คือพระสารีบุตร กุมภกัณฑ์ คือพระโมคคัลลานะ
... เป็นต้น

สิ่งที่ผู้เข้าร่วมได้รับ:วันที่ ๒ คณะครูได้อ่านบททวนเรื่องย่อและเรื่องที่แบ่งเป็น
บั้น(ตอน) จากเอกสารหลายฉบับ ที่มีผู้เขียนเอาไว้ อาทิ ฉบับที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชอบ
ดีสวนโคก ฉบับพระครูบุญชยากร ฉบับสินไชยสองฝั่งโขง เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแนวทาง
ในการนำมาจัดเนื้อหาประกอบการเขียนหลักสูตรคณะครูได้เลือกศึกษาเรื่องย่อที่ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ ซึ่งทำความเข้าใจได้ง่ายมาผนวกกับความรู้ที่ได้ฟัง
จากพระอาจารย์ไพวันมาประกอบในการเรียบเรียงความคิดเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาที่จะนำไปใช้
ให้เหมาะสมกับวัย และสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ได้

ขั้นตอนที่ ๓. ทบทวนความรู้พื้นฐานเรื่อง หลักสูตรท้องถิ่น

วิทยากร ได้ นำแนวคิด ของ อัญชลี ธรรมะวิริกุล, ๒๕๕๒ ศึกษาพิเศษที่เชี่ยวชาญ
มาเรียบเรียงให้ง่าย กระชับเพื่อทบทวนกระบวนการ ของการทำหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการ
ของผู้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น
นั้น ๆ เป็นการเรียนรู้จากภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผู้เรียนแสวงหาคำความรู้ที่ตอบสนอง
กับวิถีชีวิตของตนเอง ปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก เรียนรู้ตามสภาพจริง
นำความรู้ไปใช้การพัฒนาตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้

สรุปได้ว่าหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้กับกลุ่มผู้เรียนที่เป็น
กลุ่มเป้าหมายที่จัดตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป้าหมาย
หลัก คือ ต้องการให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ดีขึ้น

หลักการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่น มีหลักในการพัฒนาที่ส่งผลให้
กลุ่มเป้าหมายได้เกิดปัญญา หรือเกิดการเรียนรู้ ดังนี้ (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน.

๒๕๔๓ : ๔)

๑. การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ มีเป้าหมายมุ่งที่การเรียนรู้สภาพปัญหา
วิธีการแก้ปัญหา และการปรับปรุงอย่างลึกซึ้ง คือ ให้อู้และเข้าใจอย่างกระจ่างว่าที่เป็นอยู่ใน
ปัจจุบันจนสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ของตนเองได้

๒. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติจริง มีเป้าหมายมุ่งที่การเรียน
รู้ในการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อการปฏิบัติจริง จนเกิดความชำนาญและสามารถปฏิบัติได้
ในทุกสถานการณ์

๓. การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน มีเป้าหมายมุ่งที่การเรียนรู้ เพื่อเป็นผู้มีคุณธรรม
จริยธรรมด้วยการมีความเชื่อ และตระหนักว่ามนุษย์ทุกคนต้องร่วมมือกัน พึ่งพาอาศัยกัน
และอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

๔. การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพ เป้าหมายมุ่งที่การเรียนรู้ เพื่อพัฒนา
ตนเองให้มีชีวิตที่องกาม ปรับปรุงบุคลิกภาพอย่างมั่นใจ เน้นการมีเหตุผลและมีวิสัยทัศน์
ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียน

ชุมชนและครูร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียน เรียนจากชีวิต เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข การเรียนการสอนจะสอนตามความต้องการของผู้เรียน โดยครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น หลักสูตรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้ (กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน. ๒๕๔๓ : ๕)

๑. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนเฉพาะเนื้อหาสาระของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่เป็นจริง

๒. ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

๓. ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ เพื่อที่จะมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหา ในชีวิตจริงของตนเองในวันข้างหน้า รวมทั้งวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจที่ เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของตนเอง

๔. ชุมชนและภูมิปัญญาในชุมชน มีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชน

ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น มีลักษณะดังต่อไปนี้ (กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน. ๒๕๔๓ : ๕)

๑. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความหลากหลายของปัญหามุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะเป็นกระบวนการ เรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม

๒. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียน กับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

๓. เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง และมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่าง บูรณาการ ไม่แยกส่วนของกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำให้คำปรึกษา และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการ เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน อันจะนำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้

๔. เป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาได้ตลอดเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

๕. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมในด้านศีลธรรม จริยธรรมและการดำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การรักษาสถาบันระบอบการปกครอง การศึกษา และวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนและของประเทศชาติ

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ๔ ขั้นตอน ดังนี้ (กองพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน. ๒๕๔๓ : ๑๓)

ขั้นที่ ๑ การสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน

ขั้นที่ ๒ การวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนและความต้องการของผู้เรียน

ขั้นที่ ๓ เขียนผังหลักสูตร

ขั้นที่ ๔ เขียนหลักสูตร

หลักในการเขียนหลักสูตรท้องถิ่น (อัญชลี ธรรมะวิธิกุล, ๒๕๕๒)

หลักในการเขียนหลักสูตร มีดังนี้

๑. ความสำคัญ หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาสามารถสร้างขึ้น เพื่อแก้ปัญหาของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อสนองตอบต่อความต้องการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งของชุมชน โดยพัฒนาเนื้อหาสาระแบบมีส่วนร่วมของบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน และเนื้อหาเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของตนเอง ชุมชน และสังคมในภาพรวมได้

๒. จุดมุ่งหมาย (Aims) หมายถึง ข้อกำหนดทั่วไปที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะและทิศทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน ที่ออกแบบไว้ให้บรรลุ ซึ่งผลผลิต หรือพฤติกรรมในอนาคต

ตัวอย่างจุดมุ่งหมายของอาชีพโฮมสเตย์

๑. เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้พัฒนาคุณภาพชีวิต

๒. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนในท้องถิ่นมีความรู้และทักษะความสามารถจัดการท่องเที่ยวในชุมชนได้

๓. วัตถุประสงค์ (Objective) เป็นคำที่มีความเฉพาะเจาะจงเป็นเครื่องบ่งชี้ผลลัพธ์กับหลักสูตร เป็นลักษณะจุดประสงค์ปลายทาง

๔. เนื้อหาหลักสูตร เป็นการนำหัวข้อหลัก (Theme) ที่กำหนดไว้มาเขียน ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตร จะต้องตอบสนองต่อการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร บาทา (Taba. ๑๙๗๓ : อ้างถึงใน พรรษา นิลวิเชียร. ๒๕๔๔ : ๑๒๖) เสนอแนะเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรจะต้องถูกต้องและมีความสำคัญ ซึ่งสะท้อน

ให้เห็นความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยและเป็นความรู้พื้นฐานที่สำคัญ เนื้อหาจะต้องสอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน มีความสมดุลทั้งความกว้างและความลึก สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน มีความสมดุลทั้งความกว้างและความลึก สอนองวัตถุประสงค์หลากหลายอันได้แก่การหาความรู้ใหม่ การคิดอย่างประสิทธิภาพ เจตคติ ความสนใจ นิสัยที่เหมาะสมและทักษะสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน และผู้เรียนสามารถเรียนได้ และสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

๕. เวลาเรียน ให้ระบุเวลาเรียนตลอดหลักสูตร ใช้เวลาที่ชัดเจน และแยกเป็นภาค ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ใช้เวลาทั้งหมดที่ชัดเจน การกำหนดเวลาเรียนต้องมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและวิธีการสอน

๖. แหล่งการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียน บอกแหล่งการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนเช่น ศึกษาจากเอกสารวิชาการ ศึกษาจาก VCD Website ศึกษาจากผู้รู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

๗. การวัดและประเมินผล ระบุว่ามีการวัด และประเมินผลด้วยวิธีใด เช่น การสังเกต การทดสอบ การวัดจากชิ้นงาน เป็นต้น

๘. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ บอกความคาดหวังของผลลัพธ์ทางการศึกษา ทั้งในระดับกว้างและระดับเฉพาะ

๙. โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร ให้นำหัวข้อหลักและหัวข้อย่อย เนื้อหาของหลักสูตรในแต่ละเรื่องทั้งหมดมาเขียนไว้พร้อมระบุจำนวนชั่วโมง ในแต่ละหัวข้อหลัก

ผลการเรียนรู้และแนวความคิดจัดทำหลักสูตรสินไซ

คณะครู ได้ร่วมกัน จัดทำร่างหลักสูตร ท้องถิ่นสินไซ เบื้องต้น จากแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ดังนี้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสินไซ

๑. เพื่อให้ผู้เรียนในท้องถิ่นได้เรียนรู้วรรณกรรมและแหล่งเรียนรู้ จาก สूपแต้ม สิม วัดไชยศรี

๒. เพื่อเผยแพร่ให้ชุมชนในท้องถิ่นได้มีเครื่องมือ ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในชุมชนได้

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

๑. มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องวรรณกรรมสินไซ และสूपแต้ม

๒. สามารถสื่อสารเรื่อง สินไซ ด้วยสื่อ ศิลปะการแสดงและผลิตภัณฑ์ ตามระดับ

ช่วงวัย

๓. มีความตระหนัก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วรรณกรรม วัฒนธรรม และ แหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น

เนื้อหาหลักสูตร

เป็นการนำหัวข้อ จาก บั๊น หรือตอน ของสินไซ จากฉบับที่กำหนดมาเขียน ซึ่ง เนื้อหาสาระของหลักสูตร จะต้องตอบสนองต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน การ คิดสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตคติ ความสนใจ นิสัยที่จากตัวละครที่เหมาะสม และใช้ทักษะสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามวัย ตาม ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

เวลาเรียน ระบุเวลาเรียนตลอดหลักสูตร ใช้เวลาประมาณช่วงชั้นละ ๑๘ ชั่วโมง ตามความเหมาะสมกับความยาวของเนื้อหา สื่อและวิธีการสอน

แหล่งการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียน หลังการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียน เช่น เนื้อหาศึกษาจากเอกสารวรรณกรรม (หรือ อาจมีการร่วมกัน เขียนเนื้อหาย่อร่วมกันภาย หลัง) จาก แหล่งเรียนรู้สำคัญ stupaddam ลิมวัดไชยศรี ศึกษาจากผู้รู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

การวัดและประเมินผล การวัด และประเมินผล ตามสภาพจริงและคุณภาพของ กิจกรรม ด้วยวิธีการ เช่น การสังเกต การประเมินแบบมีส่วนร่วม และการวัดจากชิ้นงาน เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องวรรณกรรมสินไซ และstupaddam
๒. ผู้เรียนสามารถสื่อสารเรื่อง สินไซ ด้วยสื่อ ศิลปะการแสดงและผลิตภัณฑ์ ตาม ระดับช่วงวัย
๓. ผู้เรียนมีความตระหนัก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วรรณกรรม วัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น
๔. ครูและชุมชน สามารถนำหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ ตามกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ ๔. โครงสร้างหลักสูตร รายวิชา วรรณกรรมท้องถิ่นสินไซ (ชุดสำหรับโรงเรียน)

ผลการเรียนรู้และร่วมร่างหลักสูตร มีการแบ่งงานกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ตามระดับชั้น และรายวิชาที่ตนถนัด โดยไม่แบ่งเป็นรายวิชาใด ตามหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งมีกิจกรรมของ ทุกกลุ่มสาระผสมผสานตามระดับชั้น ดังนี้

โครงสร้างรายวิชา วรรณกรรมท้องถิ่นลินไช

ระดับ ประถมศึกษา ปีที่ ๑-๓ เวลา ๓ ชั่วโมง จำนวน - หน่วยกิต

ลำดับ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	บั้น (๑) สมมติ	-นักเรียนสามารถสรุปใจความ สำคัญของเรื่องลินไชได้ - สามารถสื่อสารเรื่องลินไชผ่าน งานศิลปะ และการแสดง ท้องถิ่น :- หนังสือโมทัยอย่าง ง่ายๆ ฯ	บทย่อเรื่องลินไช กล่าว ถึงเมืองเป็งจาล และ แนะนำตัวละคร และ เรื่องย่อสั้น	๑๘	
รวม				๑๘	

ระดับ ประถมศึกษา ปีที่ ๔-๖ เวลา ๓ ชั่วโมง จำนวน - หน่วยกิต

ลำดับ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	บั้น (๒) ยักษ์กระสัน	๑.นักเรียนสามารถสรุปใจความ สำคัญของเรื่องลินไชได้ ๒.นักเรียนระบุชนิดของคำในเนื้อ เรื่องได้(คำสรรพนาม) ๓. นักเรียนสามารถบอกหลักกรรม ในเนื้อเรื่องได้ (อธิบายมุข ๔ , มงคล ๓๘)	ยักษ์กุมภกันท้อยาก ได้เนื้อคู่	๓	
๒	บั้น (๓) สุบิน	ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และการ สะเดาะเคราะห์ ๑.สรุปเรื่องย่อ บั้นสุบินได้ ๒. อธิบายความเชื่อเกี่ยวกับ โหราศาสตร์ และการสะเดาะ เคราะห์ที่ได้จาก สุบินบั้น - ระบบการปกครอง ๓. อธิบายระบบการปกครองจาก เรื่องลินไช ๔. เขียนแผนภูมิครอบครัว (family tree) จากเรื่องลินไชได้	พระยาภูศราชฝันร้าย จนต้องสะเดาะ เคราะห์	๓	

๓	บั้น (๖) วิวาหะ	๑. อธิบายถึงประเพณีการแต่งงาน จากวรรณกรรม ๒. สามารถเขียนหรืออธิบายภาพ พิธีแต่งงานตามประเพณีพื้นบ้าน ในปัจจุบัน	พระยาสุรเสนาส่งขุน คอน ขุนสีไปสู่ขอธิดา ทั้ง ๗ เป็นชายา	๒	
๔	บั้น (๗) ปฏิสนธิ	๑. เรียนรู้คุณธรรมความซื่อสัตย์ จากวรรณกรรม ๒. ผลกระทบจากความไม่ซื่อสัตย์ ในวิชาชีพ	พระอินทร์ประทาน เทพสามองค์ มาเกิด กับมเหสีจันทา เป็น สีโหและเกิดกับนาง ลุนเป็นสังข์และสินไช	3	
๕	บั้น (๘) โคจร	1. นักเรียนสามารถเล่าเหตุการณ์ ที่ชอบจากเรื่องผ่านการแสดง บทบาทสมมติ หรือแสดงละคร/ หมอลำ ได้ 2. นักเรียนสามารถผลิตสื่อการ แสดง ด้วยวัสดุท้องถิ่น	การผจญภัย ๙ ด้าน ของสินไช เพื่อตามหาอา	๕	
๖	บั้น (๑๐) มหายุทธ กรรม	๑. นักเรียนบอกข้อคิดคุณธรรม จริยธรรมที่ใช้ในการครองเรือนได้ ๒. นักเรียนสามารถพูดแสดง ความคิดเห็นต่อการครองเรือน โดย ใช้คุณธรรมจริยธรรมได้อย่างมี เหตุผล ๓. นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหา โดยใช้คุณธรรมได้อย่างมีเหตุผล	ยักษ์กุมภกันท์ รบกับ สินไชจนพ่ายแพ้ ถูก ตัดคอตาย	๒	
รวม				๑๘	

ระดับ มัธยมศึกษา ปีที่ ๑-๓ เวลา ๓ ชั่วโมง จำนวน - หน่วยกิต

ลำดับ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	บั้น (๔) วิปาส	๑. สามารถแสดงบทบาทสมมติ หรือใช้บทเพลงแสดงท่าทาง ประกอบได้ ๒. เปรียบเทียบกับปัญหาวัยรุ่นใน สังคมไทย เรื่องการใช้ชีวิตทางเพศ วัยเรียน	กุ่มกัณฑ์ซ่อนตัว ในสวนและลักพา นางสุมนพาไป เมืองอินราช	๒	
๒	บั้น (๙) อนุ ยุทธกรรม	๑.อธิบายลักษณะภูมิประเทศสิ่ง แวดล้อมในวันที่ ๙ และเขียนเป็น แผนภาพความคิดได้ ๒.บอกข้อคิดคุณธรรมที่ใช้ในการ ครองเรือนได้ ๓.สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ได้อย่างมีเหตุผล ๔.สามารถใช้การคิดแบบมี วิจารณญาณในการสรุปปัญหาที่ เกิดขึ้นได้	สินไชไปชิงตัวนาง สุมนทาและต่อสู้ กับยักษ์	๖	
๓	บั้น (๑๑) นาค ยุทธกรรม	๑. สามารถสรุปเรื่องย่อ สินไช ตอน นาคยุทธกรรมได้ ๒. วิเคราะห์คุณธรรม แล้วนำมา ปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ๓. เห็นคุณค่าของวรรณกรรมสินไช แล้วนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต	สินไชทำสงคราม กับนาคพระยา วรุณราชและ พานางสีดาจัน กลับมาหาทางสุ มนทา	๓	
๔	บั้น (๑๒) กลับคืน เมือง	๑. การเดินทางและดำรงชีวิตให้ รอดในป่า ๒. วิเคราะห์อุปนิสัยของตัวละคร	สินไชพาคณะ เดินทางกลับเมือง และขอแยกกลับ เมืองเชียงศิลป์ แต่ทกกุมารไม่ กล้าข้ามห้วยตาด	๒	

๕	บั้น (๑๓) สินไชตก แหว	๑. คุณสมบัติของลูกผู้ชายหรือ สุภาพบุรุษ ๒. วิเคราะห์ตัวละคร และเปรียบเทียบ เทียบกับชีวิตวัยรุ่นของตนและเพื่อน	หกกุมาร เกรง พระยาภูศรราช รู้ความจริงว่า ทั้งหมดคือฝีมือ ของสินไชจึงคิด กำจัดโดยผลักสิน ไชลงแหว	๒	
๖	บั้น (๑๔) สถาปนา	๑. เรียนรู้การยอมรับผิดของการ เป็นผู้นำ ๒. บทบาทของบุตรที่มีต่อบิดา มารดา ความกตัญญูต่อบุพการี	พระยาภูศรราช เชิญสินไชให้ครอง เมืองและรับพระ นางจันทา นางลุน กลับเข้าวัง	๒	
๗	บั้น (๑๕) นาคสะดุ้ง	๑. หลักการปกครองบ้านเมือง ๒. ภาวะผู้นำและวิถีชีวิตร่วมกับผู้ อื่นในสังคม	พระยารุณราช มาขอนางสีดาจัน กลับเมืองบาดาล	๑	
รวม				๑๔	

ระดับ มัธยมศึกษา ปีที่ ๕-๖ เวลา ๓ ชั่วโมง จำนวน - หน่วยกิต

ลำดับ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	บั้น (๕) ปัชชา	๑. นักเรียนเข้าใจฮีต - คอง (การบวช) ๒. นักเรียนเรียนรู้คุณธรรมการ ครองตน	พระยาภูศรราช ออกบวชเพื่อตามหา นางสุมณฑา(น้อง สาว)	๒	
๒	บั้น (๙) อนุ ยุทธกรรม	๑. เรียนรู้กลยุทธ์ และสติปัญญาใน สถานการณ์คับขันของตัวละคร ๒. วิเคราะห์คุณธรรมที่เป็นแบบ อย่างในการนำมาปฏิบัติ	สินไชไปชิงตัวนางสุ มณฑาและต่อสู้กับ ยักษ์	๔	

๓	บ้าน (๑๒) กลับคืนเมือง	๑. ทักชะการเดินป่าและดำรงชีวิตให้รอดในป่า ๒. วิเคราะห์อุปนิสัยของตัวละคร กลุ่มกุมารทั้งหก เปรียบเทียบกับเพื่อนในสังคม	สินไชพาคณะเดินทางกลับเมือง และขอแยกกลับเมือง เชียงศิลป์ แต่หากกุมารไม่กล้าข้ามห้วยตาด	๒	
---	------------------------	--	---	---	--

สินไช ภาค ๒

๓	ตอน กุมภัณฑ์คืนชีพ	นักเรียนเข้าใจสภาวะ ตามวัยของตน เรื่อง รักโลกโกรธหลง การยึดมั่นในความรัก จนลืมกตัญญูรู้คุณผู้ให้ชีวิต การพิจารณาความเหมาะสมในการเลือกคู่ครอง	พระยาเวสสุวรรณ ชูชีวิตกุมภัณฑ์	๒	
๔	ตอน กุมภัณฑ์ลักนางสุมณฑา	บุคคลควรมี คีล เพื่อยึดเป็นหลักทางใจ	กุมภัณฑ์กลับมากลัคนางสุมณฑา และจับสินไชตัมกีน	๒	
๕	ตอน พระอินทร์ห้ามทัพ	พรหมวิหาร ๔ หลักสันตวิธี	พระอินทร์ลงมาห้ามและขอให้หยุดรบกัน	๒	
๖	ตอน สินไชสอนธรรมยักษ์ กุมภัณฑ์	ทศพิธราชธรรม การเคารพให้เกียรติคู่ครองและจารีตพิธีแต่งงาน	สินไชสอนศีลธรรม แก่ยักษ์กุมภัณฑ์ และขอให้ ทำพิธีสู่ขอนางสุมณฑาตามประเพณี	๒	

๗	สินไชยมอบ ราชสมบัติ	บทบาทของบิดามารดาในการสร้าง หลักฐานให้กับบุตร	สินไชย ได้ราชโอรส สังข์ราช กุมารเกิด จากนางอุตรกรูทวิป และธิดาที่นางสุรสา เกิดจากนาง ศรีสุพรรณ (เจียงคำ) ทั้งสองสมรสกันและ ครองเมืองต่อจาก สินไชย	๒	
รวม				๑๘	

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ จากการร่วมคิด ของคณะครู มีดังนี้

ผลการเรียนรู้

๑. อธิบายคุณประโยชน์ที่ได้จากวรรณกรรมสินไชยและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
๒. วิเคราะห์ภูมิปัญญาและประเพณีและประเพณีวิถีชีวิตชาวอีสาน
๓. อธิบายเรื่องย่อของวรรณกรรมสินไชย
๔. เห็นความสำคัญของวัดไชยศรีและอุปแต้มสินไชย
๕. เข้าใจภูมิทัศน์ และวัฒนธรรม วรรณกรรมวัดไชยศรี
๖. วิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมของวรรณกรรมอีสานแล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
๗. เห็นคุณค่าของวรรณกรรมในท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษา สืบค้น วิเคราะห์ ตระหนักในความสำคัญของวรรณกรรมสินไชย วิเคราะห์เรื่องราวอย่างมีเหตุผล บัญญัติส่งเสริมวรรณกรรม สร้างสรรค์วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชน บันทึกเรื่องราวของสินไชย มีคุณธรรม กตัญญู กล้าหาญ ให้นักเรียนเอาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

โดยใช้กระบวนการสืบค้น วิเคราะห์ ตระหนัก และปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถนำเสนอสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจ เห็นคุณค่า และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

เกิดความรักความภาคภูมิใจ และหวงแหนในท้องถิ่นของตน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

๑. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ปฐมกาลเบ็งบ้านสินไช ชั้น ป.๓ เวลา ๓ ชั่วโมง

๒. ผลการเรียนรู้ นักเรียนสามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องสินไชได้

๓. ความคิดรวบยอด/สาระสำคัญ

การอ่านจับใจความสำคัญจากหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง สินไช

๔. สาระการเรียนรู้

พระยาภูศรราชครองเมืองเบ็งบานมีมเหสีนามว่านางจันทา มีน้องสาวร่วมมารดาอยู่คนเดียวนามว่า

สุเมณฑา พระยาภูศรราชรักน้องสาวมากจึงไม่ยอมให้เจ้าเมืองต่าง ๆ ที่มาสู่ขอ อีกทั้งยังไม่พบผู้ที่เหมาะสมกัน

๕. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการคิด

๒. ความสามารถในการสื่อสาร

๓. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๔. ความสามารถในการแก้ปัญหา

๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

๖. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

๒. ซื่อสัตย์สุจริต

๓. มีวินัย

๔. ใฝ่เรียนรู้

๕. อยู่อย่างพอเพียง

๖. มุ่งมั่นในการทำงาน

๗. รักความเป็นไทย

๘. มีจิตสาธารณะ

๗. ชี้นงาน/ภาระงาน

- ชี้นงาน

- สมุดเล่มเล็ก

- ภาระงาน

- การทำงานร่วมกัน

- การสังเกต

- การสำรวจ

๘. การวัดและประเมินผล

๘.๑ ประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๘.๒ ประเมินเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้

๙. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๙.๑ ครูนำเข้าบทเรียนด้วยการให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเล่นเกม ต่อภาพ(จิกซอว์)

โดยการแบ่งออกเป็นกลุ่มกลุ่มละ ๕ คน

๙.๒ ครูแจกภาพให้นักเรียนกลุ่มละ ๑ ชุด โดยให้นักเรียนแข่งขันกัน

ขั้นสอน

๙.๓ ครูถามนักเรียนเกี่ยวกับภาพที่ได้ นักเรียนเคยเห็นภาพเหล่านี้หรือไม่

๙.๔ ครูแจกเนื้อหาเรื่องสินไซ ตามกลุ่มแล้วให้นักเรียนอ่านออกเสียงให้เพื่อน ๆ

ฟัง

๙.๕ ครูถามนักเรียนว่าตัวละครมีใครบ้าง ตัวละครมีลักษณะโดดเด่นอย่างไร นักเรียนอยากเป็นตัวละครใด เพราะอะไร

๙.๖ ครูแจกแถบประโยคให้นักเรียนแล้วให้นักเรียนเรียบเรียงเนื้อหาตามโครงเรื่อง

๙.๗ ครูให้นักเรียนนำเสนอเนื้อหาจากแถบประโยคเป็นกลุ่มๆ

ขั้นสรุป

๙.๘ ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อเรื่อง สินไซ โดยการสรุปเนื้อหาด้วยการพูดต่อประโยค

๙.๙ ครูแจกใบงานการเขียนโครงเรื่อง

๑๐. แหล่งเรียนรู้ / ภูมิปัญญา

- หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่องสินไซ

๑๑. เกณฑ์การประเมิน

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ				น้ำหนักคะแนน
	๔	๓	๒	๑	
ใบงานการเขียนโครงเรื่องสินไซ	เขียนโครงเรื่องตามลำดับขั้นตอนถูกต้องชัดเจนตามเนื้อหา	เขียนโครงเรื่องตามลำดับขั้นตอนเนื้อหายังไม่ชัดเจน	เขียนโครงเรื่องตามลำดับเนื้อหาเรียงไม่ตามโครงเรื่อง	เขียนโครงเรื่อง ระบุตามเนื้อหาแต่ยังไม่ครอบคลุมเนื้อหา	

เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การตัดสิน/ระดับคุณภาพ

ระดับคะแนน	๙ - ๑๐	ระดับ	๔ ดีมาก
ระดับคะแนน	๗ - ๘	ระดับ	๓ ดี
ระดับคะแนน	๕ - ๖	ระดับ	๒ พอใช้
ระดับคะแนน	๑ - ๔	ระดับ	๑ ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน

เกณฑ์การผ่านตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป

โครงสร้างรายวิชา วรรณกรรมสั้นไซ

ระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ ปีที่ ๔ เวลา ๔๐ ชั่วโมง ๑.๐ หน่วยกิต

ลำดับ	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	นาถยุทธ กรรม	๑.สามารถสรุปสาระสำคัญของ วรรณกรรมสั้นไซ ๒.วิเคราะห์คุณธรรม ของการเรียนรู้ สั้นไซแล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำ วันได้	-สั้นไซ ตอนที่ ๑๑ นาถยุทธกรรม	๓ ชั่วโมง	๑๐
๒		๓.เห็นคุณค่า มีความภาคภูมิใจ รัก และห่วงใยในท้องถิ่นของตน			
รวม				๔๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้ อนุยุทธกรรม

๑. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ อนุยุทธกรรม

๒. ผลการเรียนรู้

๒.๑ นักเรียนสามารถสรุปสาระสำคัญของวรรณกรรมสั้นไซ

๒.๒ วิเคราะห์คุณธรรมของการเรียนรู้สั้นไซแล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำ

วันได้

๒.๓ เห็นคุณค่าของวรรณกรรมสั้นไซ มีความภาคภูมิใจ รักและห่วงใยใน

ท้องถิ่นของตน

๓. ความคิดรวบยอด / สาระสำคัญ

สิ้นไชรพชนะพระยารุณราช โดยการเอาสังข์ ศร และพระขรรค์เป็นเดิมพัน ได้สั่ง
สอนพระยารุณราชเรื่องจารีตประเพณีและการปกครองประเทศ

๔. สาระการเรียนรู้

๔.๑ สิ้นไชรพตอนที่ ๑๑ นาคยุทธกรรม

๕. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๕.๑ ความสามารถในการคิด

๕.๒ ความสามารถในการสื่อสาร

๕.๓ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๕.๔ ความสามารถในการแก้ปัญหา

๕.๕ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

๖. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๖.๑ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

๖.๒ ซื่อสัตย์สุจริต

๖.๓ มีวินัย

๖.๔ ใฝ่เรียนรู้

๖.๕ อยู่อย่างพอเพียง

๖.๖ มุ่งมั่นในการทำงาน

๖.๗ รักความเป็นไทย

๖.๘ มีจิตสาธารณะ

๗. ชิ้นงาน / ภาระงาน

- ใบงาน, บันทึกการค้นคว้า, นำเสนองานกลุ่ม

- ศึกษาเพิ่มเติมวรรณกรรมสิ้นไช

๘. การวัดและประเมินผล

๘.๑ ประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๘.๒ ประเมินเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้

๙. กิจกรรมการเรียนรู้

๙.๑ หนึ่งประมัตถ์

๙.๒ ศึกษาแหล่งเรียนรู้วรรณกรรมสิ้นไชที่วัดไชยศรี

๑๐. แหล่งเรียนรู้ / ภูมิปัญญา

๑๐.๑ สิม วัดไชยศรี

๑๑. ปราชญ์ชาวบ้าน คุณพ่อสุ่ม สุวรรณวงษ์

๑๑. เกณฑ์การประเมิน

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ				น้ำหนัก
	๔	๓	๒	๑	
๑. ความถูกต้องสมบูรณ์	เนื้อหาถูกต้อง มีความสมบูรณ์ครบถ้วน	เนื้อหาถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์	เนื้อหาไม่ครบถ้วน	เนื้อหาไม่ครบถ้วนและไม่สมบูรณ์	๑๐
๒. ความเข้าใจเนื้อหา	วิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและอ้างอิงเนื้อหาถูกต้อง	วิเคราะห์ไม่มีเหตุผลแต่มีการอ้างอิงเนื้อหาถูกต้อง	วิเคราะห์ไม่มีเหตุผลอ้างอิงเนื้อหาไม่ครบถ้วน	วิเคราะห์ไม่มีเหตุผลอ้างอิงเนื้อหาไม่ถูกต้อง	๑๐

เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การตัดสิน / ระดับคุณภาพ

ระดับคะแนน ๙ - ๑๐ ระดับ ๔ ดีมาก

ระดับคะแนน ๗ - ๘ ระดับ ๓ ดี

ระดับคะแนน ๕ - ๖ ระดับ ๒ พอใช้

ระดับคะแนน ๑ - ๔ ระดับ ๑ ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน

เกณฑ์การผ่านตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไป ในปีการศึกษา ๒๕๕๘ โครงการสันทนาการสันทนาการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ระยะเริ่มต้นนักเรียนได้เข้าฐานการเรียนรู้กับวิทยากรซึ่งเป็นภูมิปัญญาชุมชน ทั้งนี้เป็นไปตามความสนใจของนักเรียนซึ่งมีทั้งสิ้น ๙ ฐานการเรียนรู้ กิจกรรมในครั้งนั้นเหมือนกับเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกๆนักเรียนได้เริ่มค้นพบตัวเองว่ามีความชอบ มีความสนใจ และมีความอยากในเรื่องหรือกิจกรรมใดบ้าง

๗

สะท้อนผล

นายวรศิลป์ นิลเขต ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านสาวะถี
(ส่ววัดถิระภฏร้งศฤษฏภฏ)

จากวันนั้นถึงวันนี้ ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ หลังจากที่ถูก ๆ ได้ค้นพบตัวเอง ได้เรียนรู้ ได้ฝึกฝนและพัฒนาตนเอง ซึ่งเปรียบไปแล้วก็เหมือนกับต้นกล้าเล็ก ๆ ในวันนี้ เมื่อมาถึงวันนี้ต้นกล้าเหล่านั้น ได้เติบโตขึ้น จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระจายกันตามฐานต่างๆ ในวันนี้ พอมาถึงวันนี้กิจกรรมเหล่านั้นได้รวมตัวกันอย่างเข้มแข็งจนกลายเป็น “หมอลำหุ่นสีนไชน้อย ๑๐๐ ปี” วงหมอลำหุ่นสีนไชน้อย ๑๐๐ ปีเริ่มมีชื่อเป็นที่ปรากฏต่อสาธารณะอย่างต่อเนื่อง ทำให้เป็นที่รู้จักเป็นที่ยอมรับในวงกว้างมากขึ้น

โรงเรียนบ้านสาวะถี(ส่ววัดถิระภฏร้งศฤษฏภฏ) แม้จะไม่ได้เข้าร่วมเป็นโรงเรียนในโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมหมอลำหุ่นสีนไชน้อย ๑๐๐ ปีให้เป็นกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ของนักเรียน โรงเรียนบ้านสาวะถีไม่ลดเวลาเรียนแต่เราเพิ่มเวลารู้แก่นักเรียน นอกจากนี้จากที่หลายคุณคนเข้าใจว่ากิจกรรมด้านศิลปะดนตรีเป็นเพียงเรื่องของความบันเทิง โรงเรียนบ้านสาวะถีได้ทำให้ประจักษ์แล้วว่าศิลปะกับดนตรีเป็นงานวิชาการไปในคราวเดียวกัน โดยการบรรจุให้กิจกรรมหมอลำหุ่นสีนไชน้อย ๑๐๐ ปีเป็นหลักสูตรต้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดที่ว่า “สาวะถีเรียนให้มีความสุข สนุกให้มีความรู้ : Learning happily, be funny with knowledge”

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่สนับสนุนงบประมาณ ขอขอบคุณผู้ใหญ่ใจดีทุกท่านที่ทำให้ต้นกล้าเล็กๆในวันนั้นเติบโตขึ้นอย่างเข้มแข็งในวันนี้ พวกเขาจะทำให้ “หมอลำหุ่นสินไชน้อย ๑๐๐ ปี” อยู่คู่กับชุมชนสวาระดีอย่างยั่งยืนตลอดไป

นายสมคิด กัญญพันธ์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านลาดนาเพียง
สังกัดจิตวิญานเยาวชนคนยุค ๔.๐ “โครงการสินไชโมเดล”

ภาคภูมิใจที่ได้นำนักเรียนโรงเรียนบ้านลาดนาเพียงเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโครงเพื่อส่งต่อจิตวิญานของคนชุมชนบ้านสวาระดีก้าวเข้าสู่ยุค ๔.๐ เด็กยุคใหม่สู่ศตวรรษที่ ๒๑ การมีความรู้อย่างเดียวกจะไม่เพียงพอ สิ่งสำคัญเด็กจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิถีชุมชน คนอีสาน การก่อร่างสร้างตัวของคนในชุมชนโดยมีที่มาบนพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในดินแดนอีสาน มีวัฒนธรรม ประเพณี เฉพาะตน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายท่ามกลางความแร้นแค้น

และในโอกาสนี้จึงขอขอบพระคุณคณะทำงานโครงการสินไชโมเดลที่ได้นำโครงการดี ๆ มาบ่มเพาะเยาวชนคนสวาระดีให้มีจิตสำนึกรักและภาคภูมิใจในตัวตนคนสวาระดี เพราะคนรุ่นนี้เท่านั้นที่จะสานต่อสร้างบ้านแปลงเมืองสวาระดีให้ดำรงคงอยู่ ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

นายปรีชา เก่งโทน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านจิว

ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ เครือข่ายสื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนอีสาน ร่วมกับวัดไชยศรี และชุมชนสวาระดี โดยการสนับสนุนของแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ดำเนินการสินไชโมเดล ครั้งที่ ๑ ณ วัดไชยศรี บ้านสวาระดี ตำบลสวาระดี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้ และฝึกทักษะเป็นฐานเกี่ยวกับตัวละครในวรรณกรรมพื้นบ้านเรื่องสินไช ได้แก่ ฐานทัศนศิลป์ (การวาดภาพ) ฐานการทอผ้า ฐานการร้องเพลง

ฐานการเขียนบทสารคดีและการทำสารคดี ฐานเรียนรู้เพลงกล่อมลูก ฐานการทำหมอลำ
หุ่น ฐานการทำหนังประโมทัย ฐานกันตรึม ฐานการเขียนบทร้อยกรอง รวมถึงการจัด
สัมมนาหลักสูตรท้องถิ่นให้กับครูจาก ๕ โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนบ้านงิ้วได้ส่งครู และนักเรียน
ชั้น ป.๔-ป.๖ เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนั้น และยังได้นำไปขยายผลในโรงเรียน ทำให้นักเรียน
ได้รับความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมสินไซ และรู้จักแหล่งที่จะหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสุป
แต้ม ที่ลี้มวัดไชยศรี

และในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๐ ที่ผ่านมาก็ได้เข้าร่วมในโครงการสินไซโมเดล
๒ ในครั้งนี้โรงเรียนบ้านงิ้วได้นำเอกลักษณ์ของโรงเรียนคืองานกระจกมทองคำเปลว เข้า
ร่วมเป็นฐานผลิตภัณฑ์ลายสินไซ คือ นำเอาลายสินไซบนผืนงมสีมาใช้เป็นแบบในการทำ
กระจกมทองคำเปลว ในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่เข้าร่วมจะได้รับทั้งความรู้และทักษะ
ตามฐานต่าง ๆ พร้อมกับได้นำผลงานของนักเรียนไปนำเสนอให้นักเรียนในตำบลสาวะถี
ได้ชม ทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักทวงแหน อนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมพื้นบ้าน
ของตนเอง และนำผลงานร่วมจัดนิทรรศการในโครงการสานสัมพันธ์วรรณกรรมไทย ลาว
ครั้งที่ ๔ ในวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ณ โรงแรมราชาวดี แอนด์ โฮเทล อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ซึ่งถือว่าเป็นการเผยแพร่ให้พี่น้องชาวลาวได้รับรู้ในสินไซอีกรูปแบบหนึ่ง
และเพื่อเป็นการต่อยอดทางโรงเรียนจะได้นำวรรณกรรมเรื่องสินไซ เข้าบรรจุไว้ในหลักสูตร
ท้องถิ่นของเราต่อไป

โครงการสินไซโมเดลถือได้ว่าเป็นโครงการที่ทำให้ประชาชนในชุมชนตำบล
สาวะถีตื่นตัว มีความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน พร้อมทั้งจะช่วยกันอนุรักษ์และ
เผยแพร่ออย่างยั่งยืนต่อไป

ขอขอบพระคุณคณะผู้จัดโครงการสินไซโมเดล และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านและหวัง
เป็นอย่างยิ่งว่าจะมีโครงการสินไซโมเดลต่อ ๆ ไป เพื่อช่วยกันอนุรักษ์และพัฒนาสุปแต้ม
สินไซ ให้ยั่งยืนและเป็นมรดกที่ทรงคุณค่ายาวนานเท่านั้น

ครูมาลี เสาร์สิงห์ โรงเรียนสาวะถีพิทยาสรรพ์

“จากการได้ร่วมกิจกรรมสินไซโมเดล ๒ ความรู้สึกก่อน
ที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมกิจกรรมสินไซโมเดล ๒ มีกิจกรรมที่เพิ่มขึ้น
คือ เรื่องของหลักสูตรสินไซ และปรับเรื่องของการอบรมมี ๔ กลุ่ม
ประกอบด้วย หนังประโมทัย ละครหุ่น หมอลำน้อยร้อยปี กระจก

ถมทอง พันธุ์เสื้อและกระเป่า รู้สึกเป็นเรื่องที่ดีที่สามารถตอบสนองกับ ภูมิรู้ของนักเรียน เป็นการต่อยอดความรู้ของนักเรียนและมองเห็น โอกาสและเวทีที่จะทำให้นักเรียนได้แสดงความรู้ความสามารถผ่าน วรรณกรรมสั้นไซ เมื่อได้เข้าร่วมโครงการครั้งนี้เด็ก ๆ ที่โรงเรียนได้ เข้าร่วมกิจกรรมสองกลุ่มคือ หนึ่งประโมทัยและพันธุ์เสื้อกับกระเป่า เป็นบรรยากาศที่เด็ก ๆ สนใจ และสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนได้ทำกิจกรรมแสดงหนึ่งประโมทัย และได้พันกระเป่าและ เสื้อ โรงเรียนได้พัฒนาสั้นไซแบรนด์ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อไป

สิ่งที่อยากให้มีต่อไปคือ มีการพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พัฒนานักเรียนในด้านการแสดงหมอลำ หมอแคน นักดนตรี และมีเวทีหรือสถานที่ให้เด็ก ๆ ได้แสดงออก และได้ขายผลิตภัณฑ์ อาจมีการเชิญชวนนักเรียนในตำบลอีก ๗ โรงเรียน เพื่อขยายการ เรียนรู้เกี่ยวกับสวาระดีเมือง ๓ ดี พื้นที่ดี ภูมิดี สีสอดี เพื่อสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้พัฒนาคนของสวาระดีให้สมกับเป็นเมืองสามดีต่อไป”

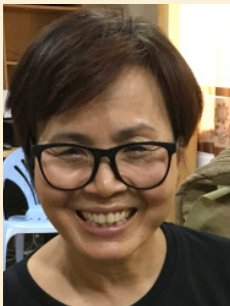
นางนงนุช ศิริภูมิ โรงเรียนบ้านสวาระดี (ส่ววัดศิษฏ์ภริยาสถูป)

“โครงการ“สั้นไซโมเดล” ครั้งที่ ๑ ปี ๒๕๕๘ ณ วัดไชยศรี บ้านสวาระดี หมู่ที่ ๘ ตำบลสวาระดี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ระยะเวลา ๓ วัน ทำให้รู้ว่า บ้านสวาระดี มีสิ่งดีอยู่ ๓ ดี คือ พื้นที่ดี ภูมิปัญญาชาวบ้านดี และสีอดี คือสอุปแต่่มสิมวัดไชยศรี ซึ่งเป็นเรื่องราวของ “สั้นไซ”

เมื่อกลับไปที่โรงเรียน เด็ก ๆ ได้เล่าถึงประสบการณ์ที่พวกเขาได้เรียนรู้จากฐานต่างๆ และตกลงกันเลือก “หมอลำหุ่น”เป็นสื่อ ในการเล่าเรื่องราวของสั้นไซ เพื่อนำไปเผยแพร่ทั้งในโรงเรียนและ ชุมชนต่อไป

ปี ๒๕๖๐ สั้นไซโมเดล ครั้งที่ ๒ ครูและเด็ก ๆ ได้เรียนรู้ สอุปแต่่มสิมวัดไชยศรีอย่างจริงจัง รู้รากเหง้าของตน มีความภูมิใจ ในบ้านเกิด รักและหวงแหนวรรณกรรมสั้นไซ และอยากถ่ายทอด สืบสาน สิ่งดี ๆ นี้ ให้คงอยู่คู่บ้านสวาระดีสืบไป

เมื่อเรารู้ว่า เรามีอะไรดี อยากให้คนอื่นได้รู้ด้วย จึงคิดหาวิธีถ่ายทอด

สื่อสารให้คนทั่วไปได้เข้าใจและรู้จักของดีในหมู่บ้านเรา โดยนำเอา กิจกรรมหมอลำ และการเชิดหุ่นกระต๊อบข้าว มาผนวกเข้าด้วยกัน แล้วเล่าเรื่องราวของสินไซ ผ่านกิจกรรม"หมอลำหุ่นสินไซน้อยร้อย ปี"

"เชื่อในสิ่งที่ทำ ทำในสิ่งที่เชื่อ"

- ขอขอบคุณ ท่านพระครูบุญญากร เจ้าอาวาส วัดไชยศรี
- ขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์
- ขอขอบคุณ คุณสุมาลี สุวรรณกร
- ขอขอบคุณ ท่านผู้อำนวยการ วรศิลป์ นิลเขต ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านสาวะถี

ครูอรุณรัศมี ประดาพล โรงเรียนบ้านงิ้ว

"โครงการนี้ทำให้เราได้เข้ามาช่วยเผยแพร่สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนของเรา เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนได้รู้จักศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เช่น งานกระจกตมทองคำเปลว เรานำตัวละครจากวรรณกรรมสินไซที่มีอยู่ในท้องถิ่นของเราเขียนลงไปแทนภาพลายไทย ทำให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่ามากขึ้น ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ คนในชุมชนได้รู้จักวัฒนธรรมที่มีในท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น จากเดิมเพียงแค่เดินผ่านแต่ไม่เข้าใจ แต่ตอนนี้มีความเข้าใจและภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง เมื่อชุมชนเรารู้จักแล้วก็มีการสื่อสารไปสู่ภายนอก เริ่มมีนักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษา ซึ่งเราสามารถนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายแสดงผลงาน ทำให้เขารู้จักชุมชนของเรา ถือเป็นการสื่อสารวรรณกรรมอีกทางหนึ่ง เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนและเป็นการสร้างเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน เป้าหมายในอนาคตเราอยากมีตลาดในชุมชนเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เราทำขึ้นเอง อยากเห็นการขยายตลาดไปสู่ภายนอกไม่ว่าจะเป็นระดับประเทศและนานาชาติ เราอยากเห็นสินค้าเราไปอยู่ในสนามบิน"

ครูประคอง พงษ์ชนะ โรงเรียนบ้านลาดนาเพียง

“รู้สึกภาคภูมิใจมากที่ได้นำเด็กเข้ามาในโครงการฯ เด็ก ภูมิใจในวันธรรม ได้สื่อสิ่งที่ได้เรียนรู้ ประกอบด้วย สื่อดี ภูมิดี พื้นที่ดี จากการที่ได้นำเด็กเข้ามาในตรงนี้แล้วก็ได้นำไปทำต่อในการเข้าค่ายคุณธรรม เช่น การวาดภาพลินไช การเล่าเรื่องลินไช เพลงกล่อมลูกของลินไช เด็ก ๆ ได้อบรมแล้วนำไปแสดงออก สิ่งที่ได้ต่อยอดจากการได้มาอบรมคือเรื่องถมทอง เราได้เชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถด้านถมทอง เด็ก ๆ ได้ทำงานตรงนี้มี ความภูมิใจ ชอบผลงานที่ออกมาได้มีการนำไปแสดงในโรงเรียน เช่น การเปิดบ้านโรงเรียน เราได้นำลินไชไปแสดง ให้เด็กร้องเพลงกล่อมลูก แสดงผลงานถมทอง สิ่งที่จะให้ทำต่อไปในช่วงเปิดเทอม คือประดิษฐ์เศษวัสดุท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับลินไช ความคาดหวังต่อไปอยาก ให้โรงเรียนในกลุ่มสาระฯ นำเอาเรื่องลินไชมาทำเป็นหลักสูตรให้โรงเรียนต่าง ๆ ในส่ววัดก็ได้เรียนรู้ เข้าใจ ภูมิใจวัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่องลินไชก็ยังคงอยู่ในท้องถิ่นต่อไป เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ ก็จะมีใจในท้องถิ่น สามารถเล่าเรื่องลินไชกับคนในชุมชนหรือคนนอกชุมชนที่เข้ามาในส่ววัดให้เด็กได้เข้าใจว่าเมืองสามดิสื่อดี ซึ่งสื่อดีก็มีหลายสื่อ เช่น วัดไชยศรี โนนภู พื้นที่ดีในส่ววัดก็มีหลายอย่าง ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ก็จะมีสินค้าที่ชาวบ้านได้ทำ เพื่อแสดงออกให้เห็นว่าตำบลส่วดิสื่อดีของเราสมกับเป็นเมืองสามดิสื่อดี สื่อดี พื้นที่ดี ภูมิดี พระครูบุญชยากร ท่านก็สามารถที่จะเป็นครูภูมิปัญญาที่จะให้ความรู้เรื่อง ลินไชได้ดีมาก ๆ”

ภาวนิชญ์ มาพชะลับ นักเรียนโรงเรียนบ้านส่วดิสื่อดี

“รู้สึกดีครับว่าการสกรีนเสื้อ การร้องหมอลำ การทำหนัง ประโมทัย ถ้าเราลองดูก็เข็ดง่าย ๆ ล่าง่าย ๆ แต่พอเรามาทำเองมันยากนะครับ ถ้าไม่เคยลองก็มาลองดูครับ แล้วก็ภูมิใจในตัวเองที่ได้เข้าโครงการนี้ครับ ในอนาคตอยากให้น้อง ๆ อย่าลืมสิ่งที่พี่ ๆ ทำไว้ อย่าลืมสิ่งที่คุณตาคุณยายทำไว้ แล้วทำต่อพวกพี่เวลาที่พวกพี่ไม่อยู่หรือไม่ว่าง”

- พื้นที่ดี
- ภูมิดี
- สื่อดี

ศิลปะ

พื้นที่สาธารณะ

เทศกาลงานบุญวัดไชยศรี
มุมสินไช ธร.สาวะถีพิทยาสรรพ์
พิพิธภัณฑ์บ้านสาวะถี
(ธร.บ้านสาวะถี)

สื่อศิลปวัฒนธรรม

หลักสูตรท้องถิ่นสินไช
หมอลำน้อยร้อยปี
หนังประโมทัยสินไช
ผลิตภัณฑ์ลายสินไช

- ก้าวหน้า
- เสียดสะทล:
- ะถ่มยู่
- พอเพียง

“คุณธรรมในสินไช”

โครงการสินไชโมเดลแห่งบ้านสาวะถี

เกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน นำมาสู่การดำเนินการของชุมชนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยการผสมผสานการเรียนรู้และการปฏิบัติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการแบ่งปันทรัพยากรและความสามารถของเครือข่าย การสนับสนุนของ สสส. ด้วยการนำต้นทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมสินไช สื่อสารผ่านสื่อศิลปวัฒนธรรม และสื่อสมัยใหม่ เพื่อสร้างให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ และนักสื่อสารสร้างสรรค์ ต่อยอดสู่คุณค่าทางสังคมวัฒนธรรม และคุณค่าทางเศรษฐกิจ (เศรษฐกิจสร้างสรรค์)

โครงการเมืองสามติ้ : สินไซโมเดลบ้านสาวะถี # ๒

หน่วยงาน : เครือข่ายสื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนอีสาน

ที่ปรึกษาโครงการ : พระครูบุญชยากร เจ้าอาวาสวัดไชยศรี เจ้าคณะตำบลสาวะถีเขต 1

หัวหน้าโครงการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์

ผู้ประสานงานโครงการ : สุมาลี สุวรรณกร (ประธานเครือข่ายสื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนอีสาน)

ฝ่ายเลขานุการ : บุญยีน เปล่งวาจา, วิทยา วุฒิไธสง, ธิดารัตน์ สีหะเกียงไกร

ขอขอบคุณ

พระครูปราโมทย์ จันทสาร เจ้าอาวาสวัดเสมอภาพ บ้านลาดนาเพียง

ดร.พระปลัดกิติ ยุตติโก เจ้าอาวาสวัดเทพสุวรรณ บ้านโคกล่าม

นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลสาวะถี

กำนันตำบลสาวะถี ผู้ใหญ่บ้านบ้านสาวะถี

ชาวบ้าน บ้านสาวะถี บ้านโคกล่าม บ้านลาดนาเพียง และบ้านจัว

ผู้อำนวยการ คณะครู และนักเรียน โรงเรียนบ้านสาวะถี (สาวะถีราษฎร์รังสฤษดิ์) โรงเรียนบ้านจัว โรงเรียนบ้านลาดนาเพียง

โรงเรียนบ้านโคกล่าม โรงเรียนสาวะถีพิทยาสรรพ์

อ.มาลี เสาร์สิงห์

อ.นงนุช ศิริภูมิ

พีจีต เข้มทอง โมราษฎร์ (เครือข่ายเด็กรักป่า จ.สุรินทร์)

70

วิทยากร

พระไพวัน มาลาวง วิทยาลัยสงฆ์องค์เจ้า สปป.ลาว

ผอ.สายชล สิงห์สุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลบ้านโนนหนองวัด

แม่ครูอุดมศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้าน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ดร.ดลฤทัย ไกวรรณะกุล ผู้อำนวยการศูนย์ความเป็นเลิศอุตสาหกรรมไม้และอีเวนท์เชิงธุรกิจและอาจารย์กลุ่มวิชาการ

ท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อ.กันดา วิลาชัย รองคณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ครูยอด เจริญพงษ์ ชูเลิศ กลุ่มละครคนหน้าดำ

ครูเชียง ปรีชา การุณ กลุ่มละครหุ่นเทวดา

ครูอรุณรัตน์ ประดาพล โรงเรียนบ้านจัว

ครูพรศักดิ์ ภูมิสวัสดิ์ โรงเรียนสาวะถีพิทยาสรรพ์

ครูศรีบุญญา กุลพินิจ โรงเรียนสาวะถีพิทยาสรรพ์

ปราชญ์พื้นบ้าน

พ่อสุ่ม สุวรรณวงศ์ กรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัดขอนแก่น

คณะหมอลำพื้นปี

แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

อ.มานพ แยมอุทัย ผู้ทรงคุณวุฒิ สสส.

อ.दनัย หวังบุญชัย ผู้จัดการแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ

ทีมงานแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพทุกท่าน

